

„... nu trebuie să ne îndoim că și cuvintele, la fel cu imaginația, pot fi cauză de multe și mari erori, dacă nu ne păzim bine de ele”
Spinoza

HOBIȘ

REVISTĂ DE CULTURĂ - ISSN 1584-5672 • ANUL II, nr. 11 (19), Noiembrie 2004 • Apare lunar la SLOBOZIA •

2 noiembrie, Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea”

SALONUL DE TOAMNĂ

EXPOZIȚIE A MEMBRILOR U.A.P.R. FILIALA IALOMIȚA

Mircea Gabriel Nistorescu - Crizanteme •

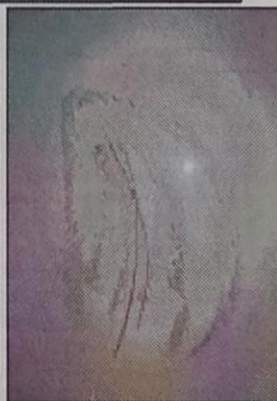
Gheorghe Petre - Peisaj

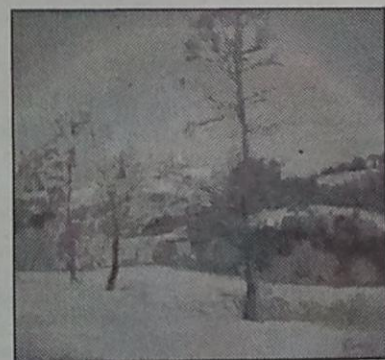
Iulia Marcu - Cărciumărese

George Cătălin Petre - Umbre

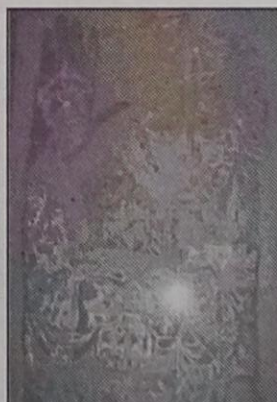
N. Croitoru Capbun - Estera

Maria Ionescu - Lumina primei zăpezi

Marian Cătălin Cioban - Peisaj la țară

Maria Unțanu - Gest

Dan Stăneasă - Îngerul lumii moarte

Marian Allain Toma - Natură statică

V. Aionesei - Autoportret

Viorica Petre - Arlechin

Editori:

Asociația Culturală
HELIS,
Centrul Cultural
UNESCO
„Ionel Perlea”

BALADA VOLUPTUOȘILOR ZUGRAVILA ȘCOALA DE NUDURI CU TERIBILĂ PATROANĂ

De dragul ei mustește portocala,
Miroase universu-a scorțișoară!
Madona Venus băntuie prin „Școala
De Nuduri” de o pomină-exemplară,
Ba crinii dedulciți în păgânie
Oricând cu parșivenie-i îmbie
Pe meșterii zugravi la teatură,
S-o primenească de-orice zorzoană,
De să se-ncreadă ca-ntr-o-nvățătură
Cine-i în breasla dragostei patroană!

Giorgione-o frăgezește cu lumină!
Pe-un grav cearșaf cu-ncrețituri și pernă,
Un trup destins, de-o liniște alpină,
Din efemer spre devenire-eternă
În umbra după-amiezii aștește...
Și sâni-i smulg un zâmbet, ștregărește...
De-o crede Cranach nimfă cam diformă,
Boucher o place cât mai dolofană,
Prin carnea roz mărturisind, enormă,
Cine-i în breasla dragostei patroană!

Bătrânul Titian din vechi Veneții
O dezgolește-ncoace de perdele,
Cu-obraji iluminați de-esenta vieții,
Ca un poem frenetic de vopsele...
Rubens pe noapte-mbată zăpăcite
Chermeze și sabaturi de-Afrodite...
Manet preferă-o cină în pădure:
Domni șic, de cafeenea pariziană,
Și-amanta goală, explicând de jure,
Cine-i în breasla dragostei patroană.

Schiele-o găsește sacră-ntr-o picioare,
De-ajunge, în cătușe, la-nchisoare!
Cu sufletul naiv și-obsesii straniu,
Triunghiului de păr fără prihană
Îi află,-abia murind, Modigliani
Cine-i în breasla dragostei patroană...
Șerban CODRIN

CALENDAR CULTURAL IALOMIȚEAN - Noiembrie -

1. NICULESCU-BRĂILĂȚEANU, Ștefan - profesor, publicist, născut la 2 noiembrie 1860, satul Brăilița, comuna Piua-Pietrii
2. NIȚU, Titus - publicist, editor, născut la 2 noiembrie 1933, comuna Movila (Ferdinand), județul Ialomița
3. MARINACHE, Nicolae - artist plastic, născut la 3 noiembrie 1906, satul Poiana (azi comuna Ciulnița)
4. CRIȘAN, Constanța - artist plastic, născută la 5 noiembrie 1925, satul Moldoveni, comuna Dridu
5. VOICU, Costică - chestor principal de poliție, profesor universitar, născut la 5 noiembrie 1951, comuna Dridu
6. GEORGESCU, Paul - critic literar, prozator, născut la 7 noiembrie 1923, orașul Tândărei
7. DINESCU, Mircea - poet, publicist, editor, născut la 11 noiembrie 1950 în municipiul Slobozia
8. STANCIU, Nicolae - profesor, pedagog, născut la 13 noiembrie 1936, comuna Stănești, județul Vâlcea
9. P.S. CRISTEA, Gherasim - episcop al Râmnicului și Argeșului, născut la 14 noiembrie 1914, comuna Munteni Buzău
10. CIULACHE, Sterie - profesor universitar, geograf, născut la 16 noiembrie 1939, comuna Haschiol, județul Durostor, Cadrilater
11. SIMION, Gavrilă - profesor universitar, istoric, arheolog, tracolog, născut la 18 noiembrie 1928, comuna Adâncata
12. VASILE, Nina - poetă, născută la 18 noiembrie 1969, Slobozia
13. CHIRIAC, Costel - arheolog, născut la 24 noiembrie 1955, comuna Piua-Petrii
14. SIGĂRTEU, Natalia - pictor, născută la 23 noiembrie 1939, comuna Scântelea
15. VLASIA, Ioan - poet, născut la 27 noiembrie 1937, comuna Tărtășești, județul Ilfov

Din cuprins:

- **AI. BULEANDRĂ - Vasile Alecsandri și cazul „Miorița”** - pag.2
- **Nicolae STAN - Un animal al zilelor noastre** - pag.3
- **Radu VASILE - Oameni fără scăpare** - pag.5
- **Ziua mondială a filozofiei** - pag.7
- **Ștefan GRIGORESCU - Monumente istorice din vatra Crăsanilor** - pag.20
- **George GRIGORE - Jihadul și semnificațiile sale** - pag.24

(urmărire din numărul trecut)

I. Cuvânt de ascultare

3. Copoiul-gând și vulpea-text

Grea misie și treaba asta la care m-am înhamat! Detectiv literar. Urmăresc mișcarea sensurilor cuvintelor, pe unde se ascund ori se întănesc stând la sfat în fraze, paragrafe sau pagini întregi de carte. Le am sub observație ziua iar noaptea îmi băntuie somnul paradoxal cu alte conclave și întrupări vizionare. Când mă trezesc, o iau de la capăt, cu gândul asmuțit ca un copoi pe urmele vulpii-text plină ochi cu inteligență scânteietoare și coada - până de scris.

Notez în fugă fiecare semn marcat de gând, îl pierd firul când apare pe neașteptate în alt hățis care-mi aduce în minte o nouă idee din cu totul alt scenariu, o scriu și pe ea pe genunchi sau o las în seama memoriei care este și uitare. Și așa, notele din câteva cuvinte sau reflecții mai ample se tot adaugă unele după altele, cu sublinieri, săgeți, tăieturi, EXCI, FBI, ?!III. Foile carnetului se desprind de la locul lor, pierzând până și acest șir pe care-l consideram, singurul, ca fiind într-o anumită ordine. Între timp copoiul-gând obosește, o ia pe căi greșite manipulat de viclenia vulpe-text, scoate limba de un cot ca să poată exprima cât mai clar ce ar vrea să înțeleagă și nu poate.

Și când, în sfârșit, o înhaț pe coana vulpe-text cu coada ei mândră cu tot, trebuie să dovedesc că într-adevăr am găsit-o, că ea și nu alta, punând într-o ordine anume, strictă, ca la carte, noianul de notițe care însemnau frânturi de gând alergând pe hârtia notes-ului.

Vulpea-text mă privește cu ochii ei mici sclipind prin puful cozii-cuib de sens, muncind de zor să-mi adun ideile aduse de gândul ținut acum strâns în lesa scriiturii. Mijindu-și ochii, pare că o ia și pe ea somnul, dar luminițele care nu se sting niciodată răd de mine văzându-mă cum mă caut, precipitat, urmărindu-mă pe foi, printre rânduri de cuvinte pe care nu le mai înțeleg, ori altele ce nu se lasă legate conform noii ordini.

...Cititorule, știi tu oare că numai pentru tine mă chinu eu atâta?

II. Note informative

4. Miorița - un copil găsit

Cine și cum era Vasile Alecsandri când a scris „Miorița“?

De aici trebuie început. Legat de mersul anchetei, portretul făptuitorului textului scris reprezintă cheia decodării tuturor informațiilor. Nu se poate să nu găsim urme, amprente psihologice, amintiri care să ne spună despre felul său de a fi în timpul când a fost singur în posesia textului. Trebuie să mai luăm o dată la mână ce a scris el până atunci... Tot?... Absolut totul, de-a fir a păr! orice text, fie discurs, fie și de propagandă revoluționară, poezie, proză, scrisorile, mai ales scrisorile, ca să știe că aici omul, cât ar fi el de discret, se mai destăinuie. Să-i scoatem la lumină arsenalul poetic, fondul său de gândire și expresie poetice și să le confruntăm față în față cu „Miorița“.

De asemenea, în fiecare moment al lecturii să avem în minte următoarele întrebări: 1. Când și de ce s-a apropiat Alecsandri de poezia populară? 2. Când și de ce se decide să realizeze o colecție de cântece bătrânești - legende și balade? Și 3. Când publică primele cântece populare și cu ce începe?

...Cu balada „Păunașul codrilor“, pe care o publică în „Calendarul pentru români în anul bisect 1848“ al lui Asachi, însoțită de o notă în care se arată că „această baladă populară face parte din colecția cântecelor poporului român, adunate în Moldova, îndreptate și puse de curând sub tipar de d. V. Alecsandri“ (1, p.131) Ultima parte, cu tipărirea, nu era adevărată, dar putem observa de pe acum însemnele poetului-editor al poeziilor populare: îndreptate - un termen-cheie pe care va trebui să-l explicăm-, și echivocul alăturării „cântecelor poporului român“ cu „adunate în Moldova“. Nu trebuie să uităm că Moldova era, la acea dată și până la Unirea principatelor de la 1859, patria lui Vasile Alecsandri. Fie cântecele adunate în această provincie românească erau numai ale ei, cântate numai de moldoveni, și aparțineau și literaturii orale a poporului român, moldovenii fiind frați cu muntenii și transilvănenii, fie cântecele adunate în Moldova circulau în toată românimea, fie și una și alta, în funcție de cântec. E de ținut minte acest aspect, subliniat de specificarea făcută de Alecsandri la „Păunașul codrilor“ dar mai ales de interpretarea lui Nicolae Iorga: „Alecsandri ajunsese a cunoaște bine literatura poporului, deși încă în 1844 el străngea, în părțile muntelui, balade: a „Păunașului Codrilor“ e, astfel, „găsită la Piatra în 1844“ (Calendarul pentru români pe anul 1848, anul VII, Iași, 1848) (2, p.105).

Tot din „Istoria literaturii românești“ a lui Iorga aflăm că în 1849, la Cernăuți, apare revista „Bucovina“, în care se vor publica „noi producții a literaturii românești“, urmând să devină „oglină activității intelectuale a românilor.“ (3, p.24) De Alexandru Hurmuzachi, unul dintre animatorii foii bucovinene, provincie care atunci era integrată Austriei, Alecsandri se împrietenește în vara lui '48 când, împreună cu alți revoluționari din Moldova și Ardeal, fusese găzduit la Cenuca, în casa primitoare a lui Doxachi Hurmuzachi - tatăl. Această familie de intelectuali a avut un rol deosebit în culegerea și publicarea folclorului muzical și literar românesc. Era deci firesc gestul lui Alexandru Hurmuzachi de a-i solicita prietenului său

moldovean colaborarea la noua revistă, atât cu opere originale cât și cu poezii populare. Iată și răspunsul lui Alecsandri privitor la creația populară: „...Dacă cumva mi-adeuce oarecine hârtiile mele de la Iași, ți-o trimite și ceva din poeziile populare pe care tu știi a le prețui atât de bine.“ (1, p.183)

Și se va ține de cuvânt, astfel că Nicolae Iorga vorbește chiar de „revelația unui nou Alecsandri, scăpat de chinurile vechii dureri de iubire și chiar din melancolia lăsată pe urma lor, un Alecsandri întinerit, care-și cântă iarăși anile vesele și vioale și care înfățișează cetitorilor săi, deprinși a vedea în el pe cel dintâi poet al Moldovei, o poezie populară, îndreptată, rătează sau împodobită de el, care-și va culege astfel și îndreptări pentru viitoarea sa carieră literară“ (3, p.28)

Din august 1849, Alecsandri se afla la Paris, unde între timp sosise și tatăl său, care probabil îi adusese manuscrisele de la Iași, căci după cum vom vedea le va

Alexandru BULEANDRĂ

Vasile Alecsandri și cazul „Miorița“

O anchetă literară

Motto: „...Îți voi descoperi o mare taină literară.“

(Vasile Alecsandri către Al. Odobescu)

folosi în curând, așa cum făgăduise lui Alecu Hurmuzachi. Venise toamna și odată cu ea începea și perioada când poetul scria, traversând astfel iernile anilor până la sfârșitul lui aprilie. Atunci realitatea atât de apropiată sufletului său, aceea a primăverii însoțite și înverzite, înviorată de florile multicolore și cântecul păsărelelor, îl determina să lase condeiul din mână și să se ocupe de treburile de altă natură. Alecsandri va trimite lui Alecu o primă scrisoare pe care prietenul său o va publica în „Bucovina“ însoțită de următoarea notă: „Acest articol este comentariul unei culegeri de poezii populare pe care dl. Alecsandri binevoiește a promite gazetei și din care numărul viitor ale „Bucovinei“ va aduce o probă încântătoare... Deschizându-se un așa însemnat tezaur de poezie cu totul originale și populare, d-lui și-a dobândit un nou drept la recunoștința patriei pentru o asemenea îmbogățire a literaturii naționale.“ (1, p.189) Mai stăm aproape de G.C. Nicolescu, „Viața lui V. Alecsandri“, pentru a consemna întoarcerea în țară a poetului, la sfârșitul lui decembrie 1849, pe o iarnă cumplită, pe drumul obișnuit, prin Viena, apoi cu vaporul pe Dunăre până la Galați, iar de aici cu trăsura la Iași, după doi ani fără trei luni de exil. În poezia „Întoarcerea în țară“, închipuirea poetului alungă de lângă sine intemperile anotimpului, aducându-i în schimb în minte „axele fixe ale ființei sale: amintirea Elenei Negri - steaua călăuzitoare - și patria: „În țara mea dulce sunt drumuri de flori; / În dulcea mea țară zbori, murgule, zbori! / În blândul luceafăr am un inger blând; / Înălță-te-n sânul-i, o, tristul meu gând! / Țara nu-i departe: o simt, o văd eu; / Raiul înfloreste în sufletul meu. / Steaua se arată pe cerul senin; / Îngerul iubirii îmi zâmbește lin; / Pleniți, neguri dese, iată dulcea stea! / Pleri străinătate, iată țara mea!“

La 13 ianuarie apare în „Bucovina“ balada „Toma Alimos“, la 25 ale aceleiași luni, „Blăstâmul“, iar balada „Șerb sărac“ în 11 februarie. La 1 februarie, Alecsandri expediase spre publicare pentru prima dată textul baladei „Miorița“, care apare în revistă în numărul din 18 februarie 1850, însoțit și de prezentarea făcută de poet. La 8 martie, el trimite lui Hurmuzachi scrisoarea cu balada „Mihu Copilul“, care vede lumina tiparului la 22 martie. Mai târziu, Alecsandri va strânge laolaltă toate aceste scrisori adresate lui Alexandru Hurmuzachi, sub titlul „Românii și poezia lor“.

În vara aceluiși an, întrucât la Iași apăruse gazeta „Zimbru“, „răspunde apelului ce i se face de a colabora și lasă redacției în întregime materialele de prezentare și poeziile pe care le publicase „Bucovina“. Ele apar aici din nou, iar în august și septembrie avea să le mai adauge un număr de hore cu prezentare introductivă a scriitorului.“ (1, p.200)

Din noua tipografie a „Zimbrului“ va ieși, în aprilie 1852, primul volum al baladelor cu titlul „Poezii populare. Balade (cântece bătrânești) adunate și îndreptate de V. Alecsandri. După o scurtă prefață, seria baladelor se deschide cu „Mioara“. În 1853 se tipărește, tot la Iași, al doilea volum de balade.

În aprilie 1862 Alecsandri avea gata colecția completă a poeziilor populare, cu note, pe care iarna următoare intenționa să o dea la tipar. În septembrie același an se întoarce de la Paris în țară, „și se oprește câteva zile la București pentru a face domnitorului prin viu grai un raport asupra misiunii sale și asupra stării de spirit din Apus față

de țara noastră.“ (1, p.361) Doamna Elena Cuza tocmai înființase azilul pentru copii găsiți, ce-i purta numele, și pentru care căuta fonduri de întreținere. Poetul îi încredințează cu o scrisoare manuscrisul complet a culegerii de poezii populare: „...Complectând acum, precât mi-a fost cu putință, colecția începută și dorind a face ca să contribuie însuși geniul poporului în folosul Azilului de copii găsiți ce poartă numele Înălțimei-Voastre, iau îndrăzneala a dărui acestui așezământ manuscrisul meu de poezii culese din gura poporului. Ele coprin glasurile intime ale sufletului său și merită de a fi unite cu glasurile de recunoștință și de binecuvântare ce răsun împregiurul numelui Înălțimei-Voastre. Ele sânt copii găsiți ai geniului românesc, și dar au dreptul de a se bucura de îmbrățișarea Înaltei Protecție a Azilului Elena.“ (4, pp.33-34) Volumul „Poezii populare ale românilor, adunate și întocmite de Vasile Alecsandri“ va apărea abia în ianuarie 1867 (1, p.380), cu textul scris al baladei „Miorița“ în ediție definitivă. Il reproducem integral, el fiind parte a obiectului anchetei noastre literare.

MIORIȚA

Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai,
Iată vin în cale,
Se cobor la vale
Trei turme de miei
Cu trei ciobănel.
Unu-i Moldovan,
Unu-i Ungurean
Și unu-i Vrancean.
Iar cel Ungurean
Și cu cel Vrancean,
Mări, se vorbiră,
Ei se sfătuiră
Pe l-apus de soare
Ca să mi-l omoare
Pe cel Moldovan
Că-i mai ortoman
Și-are oi mai multe,
Măndre și cornute,
Și cai învățați
Și câni mai bărbați!...
Dar cea Mioriță
Cu lâna plăviță
De trei zile-ncoace
Gura nu-i mai tace,
Iarba nu-i mai place.
- Mioriță laie,
Laie, bucălaie,
De trei zile-ncoace
Gura nu-ți mai tace!
Ori iarba nu-ți place,
Ori ești bolnăvioară,
Drăguță Mioară?
- Drăguțule bace!
Dă-ți oiile-ncoace
La negru zăvoi,
Că-i iarbă de noi
Și umbră de voi.
Stăpâne, stăpâne,
Îți cheamă ș-un câne,
Cel mai bărbătesc
Și cel mai frățesc,
Că l-apus de soare
Vreau să mi te-omoare
Baciul Ungurean
Și cu cel Vrancean!
- Oiță bărsană,
De ești năzdrăvană
Și de-a fi să mor
În câmp de mohor,
Să-i spui lui Vrancean
Și lui Ungurean
Ca să mă îngroape
Aice pe-aproape,
În strunga de oi,
Să fiu tot cu voi;
În dosul stânil,
Să-mi aud câni.
Aste să le spui,
Iar la cap să-mi pui
Fluieraș de gag,

Mult zice cu drag!
Fluieraș de os,
Mult zice duios!
Fluieraș de soc,
Mult zice cu foc!
Vântul când a bate
Prin ele-a răzbate,
Și-oile s-or strânge,
Pe mine m-or plânge
Cu lacrimi de sânge!
Iar tu de omor
Să nu le spui lor.
Să le spui curat
Că m-am însurat
Cu-o mândră crăiasă,
A-lumei mireasă;
Că la nunta mea
Au căzut o stea;
Soarele și luna
Mi-au ținut cununa;
Brazi și pălînași
I-am avut nuntași;
Preoți, munții mari,
Paseri, lăutari,
Păsărele mii
Și stele făclii!
Iar dacă-i zări,
Dacă-i întâlni
Măicuță bătrână,
Cu brăul de lână,
Din ochi lacrimând,
Pe câmpii alergând,
De toți întrebând
Și la toți zicând:
Cine-au cunoscut,
Cine-mi au văzut
Măndru ciobănel
Tras printr-un inel?
Fieșoarea lui,
Spuma laptelui;
Mustețoara lui,
Spicul grăului;
Perişorul lui,
Peana corbului;
Ochişorii lui,
Mura cămpului!...
Tu, Mioara mea,
Să te-nduri de ea
Și-i spune curat
Că m-am însurat
Cu-o fată de crai
Pe-o gură de rai.
Iar la cea măicuță
Să nu-i spui, drăguță,
Că la nunta mea
A căzut o stea,
C-am avut nuntași
Brazi și pălînași,
Preoți, munții mari,
Paseri, lăutari,
Păsărele mii
Și stele făclii!...

BIBLIOGRAFIE

1. Nicolescu, G.C., „Viața lui V. Alecsandri“, Editura pentru literatură, 1962
2. Iorga, N., „Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea de la 1821 înainte“, vol.II, Editura Minerva, București, 1983
3. idem, vol.III
4. „Poezii populare ale românilor“ adunate și întocmite de Vasile Alecsandri, Ediție îngrijită și prefațată de Gheorghe Vrăbîe, Editura pentru literatură, 1966

(continuare în numărul viitor)

Nicolae STAN

CRONICA VOIOASĂ

În 1957, Albert Camus primea Premiul Nobel pentru literatură, cu romanul „Străinul”.

În 2001, Michel Houellebecq tipărește la „Flammarion” romanul „Platforma” (editura „Polirom”, 2003) care va fi asemănat cu deja celebra scriere a moralistului francez.

Eroul lui Houellebecq este Michel Renault, funcționar în Ministerul Culturii. Traseul vieții lui înaintea spre o solitudine absolută, atât față de ceilalți, cât și față de sine: „Când iubirea a dispărut, viața devine oarecum convențională și silnică. Păstrezi o formă umană, comportamentele obișnuite, un soi de structuri; dar sufletul, cum se spune, e gol.”

Michel Renault este un bărbat de patruzeci de ani, cinic, fără sentimente, abulic. După moartea anonimă a tatălui („bătrânul nătrău era mort”), el primește o moștenire considerabilă. Bun prilej pentru a-și urma visul: călătoria în lume, turismul. Opetează pentru un circuit organizat, agrementat cu experiențe sexuale dintre cele mai diverse. În acest circuit o cunoaște pe Valérie, una din organizatoare, care va deveni iubita lui, deși calificarea drept „iubită” poate fi transformată în aceea de parteneră sexuală.

În sfârșit întregul roman are drept temă turismul

UN ANIMAL AL ZILELOR NOASTRE

sexual al europenilor în diferite țări ale lumii a treia, îndeosebi: Kenya, Coasta de Fildeș, Senegalul, Thailanda, Egipt dar și Spania, Germania.

Houellebecq are o privire maniheiștă și brutală: Occidentul este prosper și degradat, occidentalii au totul dar nu sunt fericiți, nu mai au plăcerea de a face sex; în vreme ce miliarde de indivizi din lumea a treia nu au nimic decât propriul lor corp pe care-l pot oferi occidentalilor. Din acest schimb „ideal” occidentalii ar deveni oameni fericiți, la un anumit tarif. „Platforma” este o descriere în detalii incredibile, multe inutile, a diverselor cluburi specializate în turism de vacanță. Nu este de mirare că eroul, care caută relații umane - ni se sugerează - ajunge la următoarea convingere: „Singurele femei pe care izbuteam să mi le amintesc erau, totuși, acelea cu care mă culcasem”. Iar la acest capitol, personajul pare un superman: sex peste tot, în doi, în trei, până și în stradă. Cam mult totuși, chiar dacă astfel s-ar releva degenerarea lumii occidentale. Nu pot reproduce, pur și simplu o scenă de amor din acest roman, pentru că totul este la marginea pornografiei. În vreme ce, e drept, la o distanță de peste 50 de ani, Camus îi prezenta viața intimă a lui Maursault în linii severe: „Spre sfârșitul spectacolului am sărutat-o, dar incomod. După cinematograful, a venit la mine! Când m-am trezit, Maria plecase.”

Romanul „Platforma” este plat, lipsit de relief, cu multe lungimi, cum ar fi discuțiile banale între tovarășii de călătorie, descrierea în detalii tehnice a

unor programe de turism, sau a unor orașe (Surat Thani, de pildă - unul între altele), sau relatarea unei povestiri de Agatha Christie, „Vâlceaua”, pe care o citește personajul. O vorbărie interminabilă, întreruptă numai de scenele de sex, în tușe groase, păstoase, directe. Ni se spune, nici mai mult nici mai puțin, că viitorul omenirii este turismul sexual. Tinerii occidentali, care sunt viitorul lumii, sunt atrași de vestalele lumii a treia, de thailandeze, în primul rând. Birocrația tinde către instinctul primar. Legea către barbarie.

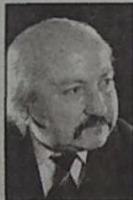
Cum în lume există o stare de dreptate, spre final, un atentat terorist musulman spulberă un club de vacanță din Thailanda, prilej cu care Valérie intră în lumea celor drepti.

Michel Renault este acum nu numai antioccidental, dar și antiislamist. Până acolo încât era entuziasmat atunci când un israelian, de pildă, omora cel puțin un musulman palestinian.

Finalul romanului îl surprinde pe personaj reîntorcându-se la „locul crimei” în Bangkok, singur, într-o cameră de hotel. El a fost și a rămas un om fără relații: „Trăisem și aveam să mor singur, ca un animal”.

„Platforma” este al treilea roman al lui Houellebecq, de mare succes internațional. Într-adevăr, putea fi o carte mare, dacă. Stilul este neutru, tehnicist, ingineresc. Lirismul lipsește, chiar și acela mult filtrat din prozele camusiene. Există, în paginile acestei proze o miză dramatică evidentă. Păcat că autorul, poate prea grăbit și prea revoltat, i-a ratat înălțimea și anvergura implicate.

Ioan NEȘU

Revistele literare și cititorii lor

N-aș vrea să-l contrazic pe domnul Gabriel Chifu în legătură cu afirmațiile din articolul „Rezervația” apărut în suplimentul *Ziua literară* nr.57/2003,

cum că numărul de cititori până în anul 1989 era mare pentru că și tirajele erau mari. Însă eu am cunoscut la vremea aceea mulți snobi care cumpărau „Istoria religiilor” pe sub mână, ca să dau un singur exemplu, dar nu pentru a o citi, ci pentru a o expune în biblioteca din sufragerie și a o etala astfel, așa cum alții își etalau porțelanurile. Dar că publicul cititor s-a redus simțitor după evenimentele din '89 este perfect adevărat. Și mă gândesc mai ales la cel care citește revistele literare. Tipărirea acestora și menținerea tirajelor pe linia de plutire a devenit un adevărat act de curaj din partea celor care le asigură apariția. De aceea m-am și întregat de atâtea ori cum ar proceda eu dacă aș fi pus în situația de a conduce o revistă literară. Ce măsuri ar trebui să iau pentru ca aceasta să-și crească numărul de cititori, să-și mărească tirajul, să se smulgă din mână, să aducă profit.

De ce spun toate acestea? Pentru că în permanență apar în mass-media adevărate strigăte de ajutor ale unor redactori șefi cerând implicarea mai concretă a Ministerului Culturii în alocarea de fonduri. Așa este, în condițiile în care o revistă nu dispune de publicitate, nu se bucură nici de prea multe sponsorizări, singura șansă de a trăi sunt fondurile alocate de minister.

Dar oare aceasta să fie și ultima soluție? Oare nu mai sunt și alte soluții și care să depindă în exclusivitate de noi? Astfel încât o revistă literară să fie independentă din punct de vedere financiar.

Părerea mea este că o revistă literară, ca să trăiască și să trăiască bine, trebuie să se vândă. Tirajul nu-l poate plafona nimeni. Și să nu existe returnări. Și dacă revista se vinde, atunci crește și tirajul, iar prețul de cost per exemplar scade. Și dacă scade prețul de cost este clar că atunci crește profitul.

Dar va fi vandabilă o revistă care se adresează numai unui oraș sau numai unei provincii, o revistă în paginile căreia este greu să pătrunzi din afară, în care se publică numai texte ale membrilor comunității respective, unde la cronică literară scriu cu o mare și nevinovată candoare unii despre alții, ca și cum toți ar fi numai maeștri și dacă se poate chiar în același număr de revistă? Sau se mai poate vinde o revistă care folosește politica la schimb cu o altă revistă? Adică eu te public pe tine în revista mea, iar tu mă publici pe mine în revista ta. Sau poate să se vândă o revistă care se adresează numai unui anumit segment, cantonat în vârsta a treia? Aceasta este o revistă moartă din start. Nu înțeleg absența din

sumarul unei reviste a unei rubrici cu „poșta redacției”, a unei pagini a debutanților, a unei pagini în care să se poarte un dialog viu cu cititorii, a unei mese rotunde pe marginea unei cărți deosebite, etc. etc. Nu aș dedica un număr întreg unei singure personalități. Presupunând că numărul celor peste 2000 de membri ai Uniunii Scriitorilor n-ar mai crește și ar îngheța la această cotă, tot ar fi sute dintre ei care s-ar sfârși fără să le mai vină rândul. Și apoi cine cumpără o revistă dedicată unui singur autor când se știe foarte bine că scriitorii nu au prieteni printre ei dar au foarte mulți inamici? Consider aceasta o mare greșeală a directorului respectiv.

Așa cum arătam și cu al prilej, publicul cititor s-a decantat în funcție de oferta care a apărut pe piața literară, astfel încât segmentul care-i corespunde la această dată este format numai din cititorii fideli. Problema care se pune este dacă ne dăm toți silința ca să-i păstrăm pe aceștia. Iar dacă numărul lor continuă să scadă, ca să revin la afirmația domnului Gabriel Chifu, nu este cumva și din cauza noastră?

Personal, mărturisesc că nu pot citi mai mult de 25 - 30% din textul unei reviste. De ce? Pentru că se consumă pagini întregi cu recenzii comandate sau de cumetrie. Se consumă pagini întregi, mă gândesc uneori că sunt de umplutură, cu exegeze literare pe care nu le citește nimeni sau dacă le citește totuși cineva aceia sunt foarte puțini. Iși au și acestea rostul lor, dar în reviste de specialitate unde le găsești cu siguranță cei interesați. Un alt aspect care poate crea suspiciune este insistența cu care se publică multe pagini cu producții de peste hotare (proză sau poezie) care, de cele mai multe ori, nu sunt mai bune decât cele autohtone. Se manifestă de asemenea un interes deosebit pentru ce mai scriu românii noștri din Australia, Suedia, Germania sau Canada, fără vreo conotație pentru cititorii din țară, dar care mă face să mă gândesc că se contează pe o anumită reciprocitate cu caracter personal, mergând până la a conta pe o invitație acolo. Și atunci cum să nu se simtă creatorul autohton puțin trădat? Mai ales că un material al lui trebuie să aștepte la rând luni de zile, dacă se întâmplă și atunci. Mi se pare normal să se simtă frustrat.

Greșelile acestea nu le-aș face eu dacă aș fi pus în situația de a conduce o revistă literară. Aș fi de o sinceritate dezamantă cu cititorii și prin tot ce aș publica m-aș adresa numai lor. Aproape că aș întocmi sumarul împreună cu ei, dacă mă pot exprima astfel.

Afirm toate acestea cu rezervele pe care totuși sunt obligat să le am având în vedere formația mea de inginer, comparativ cu experiența acolora care, de drept, dau viață acestor reviste.

Gheorghe Marinel

ORIENT SHOW

NOTA PALESTO

Ne este extrem de greu să estimăm, în actuala stare de lucruri, adevărata lumină la care trebuie privită nefericita neînțelegere care acum amenință să provoace haos și poate chiar vărsare de sânge în Orientul-Nu-Prea-Îndepărtat. A menține echilibrul între cele două cauze, în care atât de multe probleme, nu numai de principiu național și de moralitate internațională, dar și de interese universale și aspecte profunde ale politicii și diplomației, se împletesc inextricabil, ar putea, în acest moment, când până și părțile direct implicate încă nu au înfățișat publicului cazul în toată complexitatea lui, milita nefavorabil chiar împotriva acestor principii de reconciliere a îndeplinirii acțiunii legitime cu nesubminarea privilegiilor naționale și a intereselor financiare, a căror salvagardare, întărire și protejare constituie îndatorirea primordială a organelor opiniei publice.

CRIZA ORIENTULUI-DESTUL-DE-APROPIAT

Răspunsul Guvernului Elian la nota de protest a Palestino, prin care se reclamă despăgubiri pentru pretinsa neglijență a unui soldat elian care a dus la deteriorarea vopselii de pe palatul prezidențial Palestino, a fost prezentat aici în această dimineață.

Nota Eliană conține următoarele cereri:

1. Guvernul Elian își va prezenta scuzele, în scris și cu umilință, față de Guvernul Palestino.
 2. Soldatul vinovat sau, dacă acesta nu poate fi descoperit, orice alt soldat elian, va fi executat imediat și fără judecată, iar ocupația de soldat va fi suprimată în Elian.
 3. Drapelul elian va fi coborât de șapte ori pe toate clădirile publice din Aviv Tel, la fiecare trecere prin apropiere a unui cetățean palestino.
 4. Toți cetățenii Eliei se vor prosterna timp de cinci minute la vederea unui cetățean Palestino.
 5. Elia va plăti o despăgubire de nouă miliarde de dolari în trei rate anuale.
 6. Membrii Cabinetului Elian vor pomi neîntârziat spre Palestino unde se vor prosterna în mod public, acceptând ulterior ca președintele interimar al Palestino să primească o cizmă în partea stabilită în Anexă.
- Răspunsul elian dă de înțeles că toate aceste cereri vor fi satisfăcute cu excepția nr.6. Solicită, de asemenea, ca perioada de achitare a despăgubirii să fie extinsă la cinci ani.

LA ÎNCHIDEREA EDIȚIEI

Palestino a fost bombardat de aviația eliană. Primul obuz a lovit o școală elementară din centrul orașului, omorând un învățător și unsprezece copii. Steagul alb a fost înălțat imediat. Șeful guvernului elian a leșinat de ușurare la aflarea veștii că printre victime nu se află nici un cetățean britanic sau american.

Peste zece zile Pământul Sfânt îl primea în audiență pe ARAFAT.

Violeta BASA

„Merii în floare”

eseu despre structura poeziei
lui Șerban Codrin

(urmăre din nr. 10/18)

MAREA TĂCERE

Cu toate că devenise un *maestru* în arta de a crea haiku, Șerban Codrin a renunțat fără nici o părere de rău: ceva nu era în regulă. În numai câteva zile din toamna anului 1994 a scris O sărbătoare a felinarelor stinse, poeme tanka (japoneză, tan: scurt; ka: poem).

Un text o dată compus își câpăta treptat locul într-o arhitectură complexă, care se cristaliza și se limpezea cu timpul. Astfel, poemele cu aluzii creștine au devenit, în câțiva ani, Missa Requiem, într-o formă riguros gândită, completând poemul latin-medieval cu *poeme-in-lanț* gungaku și *secvențe* haiku impregnate de ideea sacrificiului, a păcii în paradusul celor salvați prin credință, dar, formal, de o rigoare și simplitate dezvăluind spiritul zen al poeziei prin elipse, paradoxuri și simboluri.

Studiind lucrări de D.T. Suzuki, R.H. Blyth, William J. Higginson, a reluat mai vechi preocupări de inițiere în filozofia orientală, indiană, chineză, tibetană, japoneză, în artele poetice, în teoria literară, în ezoterism, în misticism, în istoria religilor.

În colaborare cu Manuela Miga, poetă cu preocupări similare, de poetică orientală, teatrologie, ikebana, ceremonia ceaiului, a compus poeme-in-lanț *rengay*, specie literară cu formă fixă inventată de poetul american de haiku Garry Gay, apoi a continuat inițierea în *renku* dialogând cu Valentin Busuioc, Constantin Severin, Laura Văceanu, Mioara Gheorghe, Radu Patrîchi, David Alexandru, Elena Manta-Ciubotariu, devenind *incontestabilul maestru* în *Vedere prin oglindă*, titlu sugestiv și aluziv la poetul reflectat de celălalt, *interlocutorul*.

Volumul Sălcii vechi și noi cuprinde poeme-in-lanț *renku* cu un singur autor, depășind în valoare tot ceea ce deja scrisese în colaborare.

Dacă s-ar fi oprit la acest nivel, Șerban Codrin ar fi fost creatorul școlii românești de *renku*, prin poeme de o luminoasă limpiditate și perfecțiune, însă au urmat două opere de sinteză și infinit sugestive, creații ale unui mare maestru.

Păsări ezoterice este un *dokujin hyakuin renku* (o sută de poeme-in-lanț, un autor). Păsările alcătuiesc o imagine multiplă a lumii din perspectiva diferitelor mitologii, legende orientale și occidentale. Poemul a fost compus într-un efort unic într-o zi de sâmbătă, 30 martie 1996.

O pată pe zid este un *ichi nenju no renku* (poem-in-lanț pentru un an) compus neîntrerupt în 1996 și 1997, câte o legătură pentru fiecare zi. Primele analize aparțin lui Florin Vasiliu și Dumitru Radu, care au remarcat formidabila originalitate și forță de sugestie a acestei creații.

Scoici fără perle are în sumar poeme-in-lanț *gungaku*, *secvențe* tanka și *secvențe* haiku, ba chiar o *secvență* haiku în formă liberă, o excepție la un autor care reușește să scrie în mod natural în măsura 5-7-5 silabe. Poemele sunt extrem de diverse, creația unui poet de o forță creativă uluitoare, care distruge mitul haikinului, făcător al unui haiku, poem-foarte-scurt de 17 silabe și atât.

Șerban Codrin reușește să construiască un univers liric și, în cele din urmă, o operă luminată de o viziune filozofică superioară, coerentă, profund originală.

În sfârșit, al zecelea titlu important este Grădina Zen, enormă *secvență* de 365 tanka și două hanka. Prefațat de o pagină din romanul Meteorii de Michel Tournier, poemul este subîmpărțit în 12 zodii.

„În aparenta ei despuieră, grădina zen conține potențial toate anotimpurile anului, toate peisajele lumii, toate nuanțele sufletului” (...). Fiecare poem reține o clipă dintr-o zi. Nu se creează nimic din cuvinte, poetul este un contemplator a ceea ce universul oferă numai celui iluminat, trezit.

Aventura printre mai multe specii literare a fost un formidabil prilej pentru poet de a descoperi poeme haiku într-adevăr vii, ca un tăiș de sabie în acțiune.

În mod paradoxal, creatorul și maestrul poeziei haiku românești nu are nici un text ca atare, izolat, ci numai integrate unor ansambluri complexe, *secvențiale*, completând în permanență și rescriind de mai multe ori *secvențele* Primăvara, Vara, Toamna, Iarna din între patru anotimpuri și Dincolo de tăcere.

Secvențele tanka, secvențele haiku, poemele-in-lanț (*renku*) cu mai mulți autori, poemele-in-lanț cu un singur autor ordonate în zece cărți diferite au primit un supratitlu comun, Marea tăcere. (14) Toate aceste

versuri-legate se află între două extreme, „nu spun nimic, dar sugerează totul” (Ioan Găbudean), sintetizând ideea unei poezii inefabile aproape în stare pură.

MINISTERUL POEZIEI

(I)

Tanka este un poem cu estetică specifică, alcătuit din cinci versuri fără ritm, de 5-7-5-7-7 silabe, în total 31; fără titlu. Semnificația termenului este *poem-scurt*. A apărut ca specie literară în secolul VII, a fost cultivată la curtea imperială și, în general, de întreaga elită militară, administrativă, intelectuală a țării din evul mediu până astăzi. În secolul XX a cedat, dar nu definitiv, în fața expansiunii aproape generale a *poemului-mai-scurt*, haiku.

Încă din anul 951, împăratul Murakami (946-967) a înființat *Wakadokoro* (Biroul imperial de poezie), care funcționează și astăzi ca Minister al Culturii, Japonia fiind singura țară din lume unde a funcționat un minister al poeziei. S-au alcătuit 23 de mari antologii, începând cu Manyōshū (Culegerea celor zece mii de file, între 759-760), *Kokinshū* (Culegere din trecut și de azi, anul 905) până la *Shin-Kokinshū* (Noua culegere din trecut și de azi, din ordinul împăratului Go-Toba, 1183-1198) și *Shoku-Go-Shūshū* (Culegere târzie de spicuri continuată, 1323).

Toată evoluția poeziei japoneze medievale s-a concentrat în interiorul aceleiași specii literare, poezii inovând numai în limitele celor cinci versuri, cu o tematică relativ restrictivă, evitându-se unele teme, dar suprasolicitând altele, precum natura, dragostea, călătoria.

Estetica poeziei tanka diferă de la o mare antologie la alta, nu are categorii echivalente celor din artele poetice occidentale, precum frumos, urât, sublim, ci este nonaristotelică, influențată de gândirea chineză, având valori precum *sei* (pura frumusețe a unei lumi efemere în veșnică schimbare), *karumi* (simplitate, eleganță), *mono no aware* (patos al lucrurilor, pasiune față de natură și fenomenele ei), *yugen* (atmosfera întunecată, mister al naturii și existenței) și multe altele. (15)

Poezia modernă tanka preia forma scurtă în cinci versuri și este liberă tematic. Poemul este cel mai adesea împărțit în două de *kireji* (cezură) după primele trei versuri, între părți realizându-se un conflict liric, care sugerează sensul.

Poemul următor aparține lui Saigyō (1118-1190), la început ofițer în garda imperială, apoi călugăr buddhist, unul dintre marii maestri din toate timpurile ai poeziei tanka, și a fost publicat în antologia *Shin-Kokinshū*.

Fiecare lucru

se schimbă și se preschimbă

în această lume -

cu-aceeași strălucire

pe cer se-arată luna (16)

Poemul poate câpăta forma unui distih:

Fiecare lucru se schimbă și se preschimbă în

această lume -

cu-aceeași strălucire pe cer se-arată luna.

Poemul nu expune, ci sugerează o meditație filozofică de esență budhistă, a instabilității lumii fenomenale, efemere, în fața universului veșnic. Sunt suprapuse două imagini, fără nici un comentariu direct al poetului, care lasă interlocutorul să subînțeleagă.

În ultimă instanță, elementul fundamental al poemului este *kireji* (pauza, cezura), care apare după orice vers, dar în cele din urmă s-a stabilit după al treilea. Sensul sugerat este întotdeauna deschis, niciodată exact, ci numai încărcat de ambiguitate. Prezentăm fără comentarii două poeme ale bonzului (călugăr buddhist) Jakuren, din antologia *Shin-Kokinshū*.

Vântul furios al munților

a cruțat acest loc -

câci frunzele roșii ale arșarilor

atârnă încă

de ramurile lor

Nu s-au zvântat bine

stropii de ploaie atârând

pe acele de brad

și uite că se și ridică

ceafa înserării de toamnă (17)

Terțina introductivă se numește *kami no ku* (strofa de sus), distihul *shimo no ku* (strofa de jos). *Kami no ku* a făcut o carieră glorioasă, stând la baza poemului-in-lanț (*renku*) și devenind în cele din urmă, după anumite teorii estetice, haiku.

MINISTERUL POEZIEI

(II)

În Japonia medievală arta compunerii versurilor făcea parte din educația obligatorie, alături de mânărea sabiei, de cultivarea orezului, de construirea casei. Antologiile erau abecedare, cărți de cult, cărți

ezoterice. Din salonul imperial până jos, între soldați, țărani, meșteșugari se compuneau poeme-scurte, tanka. Conversația zilnică nu ieșea din canoanele poeziei, poezilor antologați li se ofereau onoruri speciale, până la înalte ranguri în ierarhia statală, de miniștri, administratori de provincii. Unii poeți au fost canonizați zei și protectori. Se organizau în permanență concursuri de poezie, prilej de selecție pentru antologii, cu jurii intransigente.

Au început să se ivească unele situații descrise în romanele sau jurnalele epocii, Genji monogatari de doamna Murasaki Shikibu, Makura no soshi, de doamna Sei Shonagon. Cineva compunea *strofa de sus* și cerea unui interlocutor o continuare pe măsură, sau invers, creea numai *strofa de jos*. Nimeni nu își dădea seama că de fapt se naștea o nouă specie literară, renga, denumirea modernă *renku*, cu sens de *poezie-legată* sau *poem-in-lanț*, creat de doi, trei, patru parteneri în colaborare și dialog cu reguli din ce în ce mai complicate.

Capodopera poeziei-legate este Minase Sangin Hyakuin (O sută de poeme-in-lanț la Minase, trei autori) de Sogi Hoshi (1421-1502) împreună cu doi dintre străluciții săi discipoli, Shokaku (1443-1527) și Socho (1448-1532). Cei trei mari poeți, în prima lună a anului 1488, au compus într-o noapte în satul Minase, în așteptarea unei ceremonii dedicate mikadoului Go-Toba, acest poem emblematic pentru poezia japoneză din toate timpurile, un fel de epopee lirică, unde se sintetizează întreaga experiență din cele 23 de antologii.

Estetica poemului-in-lanț a fost canonizată de poetul și teoreticianul Nijo Yoshimoto (1320-1388), care a scris tratatul *Hekirensū* (Cum se fac înlănțuirile). Același poet a alcătuit o antologie de fragmente de renga în 20 de volume, însumând aproximativ 500 de autori, *Tsukubashū* (Antologie de renga).

Un tanka având un autor pentru terțina (strofa de sus) și alt autor pentru distih (strofa de jos) se numește *tanren-ga* (poem-legat/poem-in-lanț scurt).

Renga clasică avea 100 de strofe sau legături (o terțina numită *hokku* și 99 de *tanka*), dar japonezii preferau să o sintetizeze într-un vers lung de 17 silabe și altul de 14 silabe. Există o întreagă ceremonie a scrierii, a împărțirii poemelor în secțiuni introductive, secțiuni finale, poemul clasic impunând reguli tematice, interdicții, diversitate a motivelor literare și unitate stilistică, totul dând mare bătaie de cap poezilor și autoritate critică *maestrilor*, care urmăreau respectarea strictă și totală a canoanelor.

Astăzi se scrie *renku* în toate comunitățile de autor de haiku din lume. Se organizează societăți de *renku* separate de societățile de haiku și de societățile de tanka. În România, această poezie se practică de aceiași poeți, accentul căzând pe haiku. Pretutindeni în lume se editează reviste de *renku*, se publică poeme și eseuri teoretice, se discută regulile de compoziție artizanale ale celui mai complicat poem în formă fixă din literatura universală. Totuși, poezii moderni renunță la abuzul clasic, propunând un *renku* mai suplu, mai puțin dogmatic, mai liber.

Creatorul școlii românești de *renku* și primul ei maestru este Șerban Codrin, care a compus în colaborare și dialog, dar, mai ales, în monolog. În scriitură se simte condeiul puternic al dramaturgului, Păsări ezoterice. O pată pe zid, Sălcii vechi și noi, Vedere prin oglindă devenind manuale obligatorii pentru toți poezii români. Au tipărit mici volume de *rengay* (*renku* de șase legături, cu reguli speciale) Radu Patrîchi, Dan Doman, Elena Manta-Ciubotariu, Ioan Găbudean, Bogdan I. Pascu. Ion Codrescu are încercări mediocre, fără interes literar, în dialog pedestru, ba chiar vulgar cu poeți americani. Prima revistă românească de *renku* este MICUL ORION, șase numere, editată de Șerban Codrin în perioada august 1995 - mai 1996 în cadrul *Școlii de tanka și renku de la Slobozia* (fondată la 1 mai 1995) de poezii Șerban Codrin, Manuela Miga, Valentin Busuioc, Constantin Severin. *Renku* s-a tipărit de asemenea, în revistele *Albatros*, Constanța (mai cu seamă traduceri), *Orfeu*, Tg. Mureș.

BIBLIOGRAFIE

14. Șerban Codrin, Marea tăcere. Este reluată, rescrisă și reordonată antologia O sărbătoare a felinarelor stinse (1997) și completată cu Missa requiem (1997) și Grădina Zen (1998), Editura Star-Tipp, Slobozia, 2001

15. Florin Vasiliu, Camelia Bașta, Poezia lirică japoneză, valori estetice, Editura Haiku, București, 2000

16. Ion Acsan, Dan Constantinescu, Tanka - Haiku, antologie de poezie clasică japoneză, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981

17. Ion Acsan, Dan Constantinescu, Tanka - Haiku, antologie de poezie clasică japoneză, Editura Mădăra, București, 2002

(continuare în numărul viitor)

Din cartea „Merii în floare”, apărută la Editura Ex Ponto Constanța, 2003

Ștefan NEAGU

A treisprezecea stea

Lovit de cnutul zeilor - în toamna recentă
printre milioanele de fluturi asasinată
nu mai găsi-i nici un înger incoruptibil;
toți furară fermecatul regat la care visasem
și se-ascuseră sub putredul coif de grâne fără prihană.

Ca-ntr-o Sodomă ofticoasă a blestemelor mute,
ca-ntr-o cetate bolnavă nedemnă de turmuri,
cu patricienii gata să dezerteze, gata să piară în țărâna tragică a chartelor mincinoase
după ce-au lăsat în urma lor un sângeros decor al torturilor.
Când Cezarul abia clipește din pleoape și-mi comandă mai departe
alt seism, alt diluviu, altă fugă spre-o altă robire în delirul singurătății
Și desigur, un alt iconostas să-l slăvesc în aceeași huliță biserică.

O, impecabil Steamroller! O, Tomahawk Kid!
O, ruginie auroră a festinurilor în veci interzise!
De regulă - în acest echinocțiu sunt prea atent la alarme,
dar la vecernia de ieri am avut puterea să-nfrunt doar vidul nostalgic, să-nalț osanale
(în cupe de mercur și cucută sălbatică)
spre antipozii năvalnici ai Foamei și-ai Fricii!

Mi-era frig și-ngânam bestiale cântece de doliu
Când Eol mă sălta-n triton fără remușcări -
cu-o poftă trivială de libert în călduri
Și-și dospea-n pulberării operele sale jilave.

Către granzii suplicului ultim strigam
cum să te-nfrățești cu cele douăsprezece stele de aur

pentru care trebuie să jertfești totul.
să urci munții de jar ai pieirii
(și nu doar simple movile ale sorții oarbe).
Când trebuie să tai toți mieii stânelor tale
pentru legiunile lor de soldați îmbătrâniți
și pentru mercenarii vespasieni - înnegrii de reflexul legendelor pustii ale păcii
Când suferința-i doar religia nou-nouță
și-i algebra fierbinte a tiranilor cu motoarele turate la maxim.

Am obraji fardați cu schijele dintr-un nou dezastru,
Îmi scobesc printre măruntaie xirinxul potopit de mlaștina lacrimilor,
Xirinxul săgetat de rele viori conciliind cu trufie
Cearta dintre păgâna floare de soc
și inocentul bordel al libertății veșnic persecutate.

Deja-n irișii punctiformi - pneumatici nu mai e nici o barieră
între culoarea muribundă a liliacului
și incestul zilei de poimâine asupra zilei de mâine
Și totuși, în ciuda tuturor „necrozelor, carnagiilor și împotmolirilor”
Voi aștepta o ciocârlie minusculă de Sfântul Crăciun
fășnind dintre mestecenii bandajați cu vinete cearceafuri și nevindecate asceze
Cu laptele celei de-a treisprezecea stele
pe care un rege jalnic o poartă fără jenă în lume
himeră mortală la rever și epavă
a unui viitor deja asasinat.
garoafă-ndelung torturată
și aruncată pentru totdeauna în groapa leilor.
Vânăta procopseală a rănilor
din care se-ntemeiază razele amăgitoare
ale stelei mele de taină.
STEA FURATĂ de parfumatul număr fatidic.

octombrie 2004

Bucuria-și închide caligramele sure

În zori, un pat auriu și apa de-mpărtășanie
Și visele de oțel nemângâiat
și stângăcia rugăciunii lângă îngerii frenetici ai mâniei.

În haloul memoriei cu care devastez anotimpurile,
În regatul meu intim au mai rămas câteva sentinele
În timp ce grosul oștirii a plecat ca să păzească averea semizeilor departe-n Babilon.

O toamnă cu noi terori;
Imperiul vederii deja-i cotropit
de păstorii săraci mânănd cu disperare turmele Apocalipsului
E confortabil să fii vampirul sărăciei lucii
să te prăbușești printre curcubeiele plânsului
prin zonele de febră și leșin
prin cimitirul și garnizoana acoperite de hlamida păcii asurzitoare
prin salina pântecoasă ce nu-i satură pe pigmeii minciunii
ce fabrică milioane de bomboane și confetti
pentru cutremurata mea bucurie divină
(bucuria ce-și închide caligramele sure)
Aici poezia-și închide foșnitorul ceaslov
în crucea dezbrăcată de petale și spini,
în nadirul funest al alarmelor.
Chiar dacă mai există presimțirea
Cătorva cântece pe care nimeni nu le aude
Venind dinspre complicatele și bolnavele Câmpii Elizee
E-atât de periculos să pătrunzi în maratonul martirilor
Cu săraca ta armată sonorizând din nevăzute scuturi.

pentru un nimeni egoist și atavic
și-ntr-o nicăieri înfiorătoare „World In A Tangle”
(„măhnită”, subumană ori „sublimă”, „World In a Tangle”

lese de sub pedalele unei orgi dezacordate
și urcă până în caerul norilor
desenând frize de cenușă și peisaje de copii muribunzi;
reflexe de comori pierdute - splendori descătușate
ori doar brutale strigăte de moarte.

(Bucuria-și închide caligramele sure)

Amnezia de azi - o silă barbară
Cu care colinzi infinite necroze
și guști din măslina păcii ciugulită de demoni.

noiembrie 2004

Premoniție

„Sub măslini va trebui să mă-nchin
la o cruce din sânge și miere...”

Știam cimitirul luxuriant
Candoarea unei lumini tragice
Cu fluturi și-alte semne cerești
În care-mi îngropasem
fructele scumpe-ale Vieții.

Știam o targă mânăuită tainic
de brancardieri într-un spital înnegrit
Știam cadavrul înțepenit
între pemele Amurgului
și fâlfâiri de porumbel.

Știam de-acele crime
Sângerând la infinit
Știam că steaua mea
Sub podul Ursei Mari
demult a căzut.

Știam
lupta aceea beată
dintre păianjen și antilopă;
groaza aprinsă în mucenici,
cușca strămtă-a azurului
din care nu voi ieși
niciodată.

octombrie 2000

Spectru orbitor

Zilele care vin sunt infinit supliciu,
Vesală carceră sau circ în ruine
Cu supereligibili clovni criminali.
În ora buimacă, legiuni ale Răului
retează vieții
orice elan.

Cu alți amanți eternizând minciuna
altă toamnă, devastată-i de hoarda
Menodelor,
alte fapte de război o s-adori

în belșug și-n izbândă
de grenadier.

Tâlhari violenți se umplu de glorie
În rapt ținta lor sfidează și fură
din mult prea cereasca inocență umană
Căci spectrul ciolanului corupe suspine
Și-i perversă mărire
în viitor.

sept.2000

Este un miracol faptul că, iată, există o zi mondială a filosofiei! Până la urmă avem de-a face cu recunoașterea unui limbaj universal.

Și mai este un miracol - aparent - fascinația pe care exercițiul filosofic o are asupra tinerilor.

Plecând de la aceste generoase premise, am organizat o dezbatere „filosofică” între elevii Colegiului Național „Mihai Viteazul” din Slobozia, cu tema condiției umane contemporane. Au prezentat „referate” subiectivizate și voit provocatoare două categorii de elevi. Unii care participă la un curs de filosofie contemporană postmodernă pe care-l susțin la două clase finale. Alții care nu participă la acest curs, care, așadar, au o cultură exclusiv clasică. Interferența acestor universuri este, la rândul ei, fascinantă pentru mine.

Nicolae STAN

Alina Maria NECULA

CĂLĂTOR PE NORUL LIBERTĂȚII

Eu sunt eu... iar voi la rândul vostru sunteți fiecare un alt EU... Toți însă suntem la fel doar pentru simplul fapt că trăim în contemporaneitate. Suntem oameni ai timpului prezent. Și știți cum mai suntem? Liberi... liberi de orice constrângere, liberi de orice teamă că ni s-ar putea contesta posibilitatea de a spune ce gândim.

Îmi asum rolul de reprezentant al vostru... și asta pentru simplul fapt că trăiesc aici și acum, sunt „Dasein”... Și pentru că trăiesc în anul 2004, cum am trăit începând acum 18 ani și mai bine, și cum voi mai trăi nu pot să apreciez cât, prin noiembrie, e clar că mă aflu în contextul actual, sunt un om în lumea mea, care e și lumea voastră. Deci, pentru că trăiesc acum sunt contemporan, sunt o simplă, minusculă celulă a societății..., dar am puterea să o reprezint... aceasta este regula acum, dacă se mai poate vorbi de reguli, fiecare reprezintă ceva prin felul lui de a fi... și chiar unul singur între cei aproximativ 6 miliarde de locuitori ai planetei, el tot înseamnă ceva... încerc să privesc de sus și nu mai văd o masă amorfă de oameni, nu mai suntem uniformi... și am și uitat cum se întâmpla asta acum câteva zeci de ani... 10-20-30... pentru că nu ne mai place... stau și mă întreb dacă ne-a plăcut vreodată... oricum, pe la noi, înainte de 1989 părerile erau împărțite.

E banal că pe la ora 8 dimineața sunt la școală, mă chinui și eu cum pot să fiu atentă în timpul orelor (de cele mai multe ori chiar reușesc), să spun ce știu, ce cred... că după ora 14 mă bucur că în sfârșit am ajuns acasă, că iar îmi iau cărțile și caietele... că probabil mai târziu pornesc televizorul și după ce fac o scurtă incursiune prin programe dau verdictul: prima variantă - interesant, a doua variantă - neinteresant. Nu mai contează, îmi place sau nu... mai important este că pot să aleg.

Banal, dar real, căci și tu... și tu... chiar și tu faciți aproximativ același lucru. Ca și mine, vă bucurați de ceea ce ne oferă lumea în care trăim.

Prin ochii mei lumea în care trăiesc EU este o lume colorată, pe a cărei pânză disting culoarea libertății, în oricare domeniu s-ar manifesta ea, culoarea diversității, culoarea mass-mediei necenzurate, culoarea consumistului avid de nou și de imagini comercializate, culoarea comunicării nelimitate, culoarea artei „coborâte în stradă”...

Am propriul meu sistem de valori, știu că nu există limite în afară de cele asupra cărora am căzut cu toții de acord. Chiar dacă conștientizăm sau nu, pentru noi, „Dumnezeu e mort” și nu mă refer la problema credinței sau a ateismului. Numai că... la o parte cu determinismul Pot să-mi construiesc singură viața... la o parte cu paradigma moșilor și

strămoșilor mei, reevaluăm continuu valorile, nu avem nici un punct de referință deasupra noastră... avem doar context, avem valoare de moment pe care o stabilim de comun acord, desigur... Eu am perspectiva asupra lumii și poate să fie sau nu în concordanță cu a celorlalți... cine mai are nevoie de valori absolute? Există așa ceva? Nici vorbă. Interpretarea așazis adevărată este ceea ce se regăsește la cel puțin 51% dintre noi. Există eroare în lume și conștientizând asta nu mai simt Universul claustrant... Nu îl mai simt ca o burtă de pește în care își plângea amarul bietul Iona al lui Marin Sorescu... Știu că sunt într-un balon de săpun care plutește și din care pot să ies oricând și să cutreier așa prin lume... Am libertatea de a mă mișca, de a alege... Și nu o să-mi mai fie teamă niciodată că am să devin un Galilei ars pe rug, șoptindu-și crezul doar pentru sine însuși. Nu îmi va fi teamă să răd, să plâng...

Adolescentul poate fi acum mai rebel decât și-a imaginat vreodată că se poate... De unii va fi udecat, de alții nu, dar cu siguranță nu va scandaliza... probabil doar vreo bunică ce tot trăiește de pe la începutul secolului trecut și care a pierdut de mult trenul contemporaneității.

Noi, în schimb, cred că ne-am născut în el... noi cei de 16-17-18 ani și cel mai mici... Părinții noștri nu, dar sunt și ei în context, bineînțeles... S-au contemporaneizat, s-au transparentizat...

Nu-mi imaginez viața mea fără comunicare... Toți comunicăm, interferăm, suntem universuri paralele... Nu-mi imaginez viața fără carte, fără ziar, fără televizor, fără Internet, fără telefon, mobil-de preferință... Și nu mă mai mir cât de bine pot să țin legătura cu mătușa din America, cu sora din Franța, cât de repede am putut să aflu când, acum vreo 3 ani, pe cealaltă parte a planetei World Trade Center se prăbușea sub impactul atacurilor teroriste, că un nou hit pop a fost lansat prin S.U.A. sau Marea Britanie... Prin mass-media am acum și știri de actualitate și cultură, și divertisment, dar și libertatea de a alege...

Acum am acces la artă mai mult ca niciodată și nu mi-aș fi putut imagina că unei chiuvete poți să îi închini un poem, cum a făcut Cartarescu, sau că din niște colțuri de ziar poți construi un colaj cu mesaj... că opera de artă, pe de altă parte, poți s-o comercializezi la modul cel mai banal...

Film: „Patimile lui Hristos”, pe scurt, viziune inedită, originală asupra episoadelor biblice prezentând patimile lui Iisus. Avem de-a face cu o imagine demitizată a unui Hristos materializat, umanizat, decăzut în lumea sensibilă și în slăbiciune... Problema: cel puțin în

ochii unora, scenele de violență mult prea mare... Regizorul a avut libertatea de a imprima pelicula cu propria viziune, spectatorul a avut libertatea de a alege. Cine a greșit? Nici unul.

Lumea prin diversitatea ei este un spectacol... iar noi suntem actori pe scenă... Stau și mă întreb ce rol joc eu... Joc rolul meu, desigur, joc rolul omului contemporan, același rol ca și voi.

Și lumea asta mare nu mai îmi provoacă nici o teamă și mă gândesc că nu o să mă mai lovesc de timp, de spațiu nici atât de aici înainte și că o să-mi pot auzi ecoul care circulă nestingherit.

Cine știe, poate că la un moment dat valorile pe care le avem se vor manifesta într-atât, încât vom ajunge la o statistică de o valoare pe cap de locuitor (cel puțin!). Și atunci binele și

Diana Emilia DINU

ÎNMORMÂNTAREA LUI DUMNEZEU

„Dumnezeu” își bea cafeaua în pahare de unică folosință. „Dumnezeu” știe tot, știe că astfel de pahare sunt reciclabile. Ca și noi, oamenii, „Dumnezeu” ne privește zilnic cu ochii lui imateriali, sau poate imorali (căci vede prea multe), „Dumnezeu aude zilnic în căști, printre fărâme de hit-uri și știri îngrozitoare, rugile noastre: „vreau o casă”, „vreau o mașină ultimul răcnet ultradotată”, „vreau un soț bogat”, „vreau o soție frumoasă”, ș.a.m.d. „Pură poluare fonică...” gândește „Dumnezeu”, infatuat, și orgoliul îi crește tot mai mult datorită norilor: „pe Mine nu mă pot atinge... Eu nu trebuie să mă rog pentru case, mașini sau soții - le am pe toate... sunt deasupra tuturor timpurilor! (zâmbet sardonice). Trebuie să recunosc însă că toate nimicurile astea mă amuză atât de tare încât o să le dau „ăstora” o ploaie de cafea... de zaț - mai bine zis... Cafeaua e scumpă și-n Ceruri, cât despre Pahare...

„Ăștia” suntem noi. Noi, care am încetat să mai credem; noi, care știm că mașinile & Co nu ne vor pica niciodată din cer. Noi, care ne țesem de milioane de ani planul de a-l ucide pe Egoistul „ăsta” care le ține pe toate numai pentru el... și totuși, parcă niciodată nu merge cum trebuie... Când îi pregătimez crucea, am realizat că asta s-a mai întâmplat o dată - fără nici un folos... Ah! De ce nu suntem noi Dumnezeu, să nu mai trebuiască să gândim atât? Să spunem „Cuvântul” și să se-mplinească?

Apoi a fost tăcere.

Și „Dumnezeu” a murit.

În sfârșit! De când așteptam! Iată-ne eliberați de sub infama lui putere (mai bine zis infima, căci și-așa nu făcea prea multe), eliberați din strânsoarea lui tăcută, iată-ne singuri, stăpâni pe Cerul lui și pe Pahare... asta vroiam... să sorbim cafea și să ducem viața lui... Pateica lui viață, condamnată la cea mai absurdă singurătate.

„Ha-ha-ha!” să râdem Noi în locul lui, de umilința la care a fost supus înainte să-l omorâm (sau să se sinucidă, - nu e prea clar). L-am exilat, și-a stat singur-singurel, și n-a mai auzit nimic, căci nimeni nu l-a mai cântat... De atunci, a trecut în „Lumea celor Drepti”, plictisit de singurătatea Creației sale.

Oricum, nu mai contează. Nu pentru noi, „ăștia”. Cunoașterea nu mai e binele cel mai înalt, și nici adevărul - valoarea supremă. „Dumnezeu” a murit pentru că așa am vrut noi. Să ștergem cuvintele din dicționar și din istorie, să fim independenți, să ne bucurăm de tinerețe

răul care și așa erau convenții, se vor divide la infinit în binele meu, binele tău, binele lui, binele altuia, binele celui alt și așa mai departe... Oare vom fi ca niște atomi agitați în fierberea materiei?... Fără îndoială că există o succesiune de lumi care se înlocuiesc una pe alta... Când îi va expira termenul de garanție postmodernității, va veni atunci post-postmodernitatea și îi va lua locul... Alt cod, alte orizonturi spre care ne vom îndrepta ochii... Poate că Dumnezeu mort al lui Nietzsche va învia, că doar așa se cuvine unui dumnezeu... și iar va modela lutul crezurilor noastre...

De fapt, bănuiesc... fac presupuneri, căci nu știu cum va evolua lumea mea... Răspunsul va veni singur, odată cu devenirea continuă și afirmativă...

și prosperitate. Adevărul și frumusețea nu pot face să se învântească mereu roțile. Or, fericirea universală poate. Și ea este în absența divinității depășită de timpuri și tehnologie. De parcă ar fi știut Ucisul să ne rezolve problemele de matematică sau chimie, de parcă a fost vreodată interesat de literatura universală... Nimic! Nimic din toate astea! Niciodată mai mult decât rugile umile îmbuibate în ceară topită, la care nici nu catadicsea să răspundă... - era sub demnitatea lui să intre în contact cu muritorii...

Și iată, noi, „ăștia”, l-am ucis! În cel mai crud mod cu putință - l-am ignorat. Am făcut să dispară mâna tremurândă de deasupra capului nostru, i-am dovedit Nepăsătorului că suntem mai puternici decât el.

Dar ce-i vom spune la „Judecata de Apoi”? Cum îi vom explica fostului - „El” că sufletul său perimat era prea puțin pentru noi, că până și un banal televizor ne ajuta mai mult? De ce? Pentru că vedeam noi înșine - nu prin ochii lui împovărați... Și ne mințea că el provoacă toate catastrofele lumii și că-l gâdilă lacrimile noastre... să se scalde acum în ele, sufocat de nebănuita noastră putere... și să rădă! - dacă mai poate... sârmanul! L-am uitat printre tastaturi și monitoare, l-am spânzurat cu cablul de la telefon...

De acum înainte soarta mea nu depinde decât de mine: e imposibil să mai învinuiesc o instanță superioară pentru eșecurile și greșelile mele. Iată și reversul singurătății mele: dacă îmi sunt propriul stăpân, reprezintă însă și propriul meu obstacol, sunt singurul răspunzător de fericirea sau nenorocirile care mă încearcă.

Libertatea pentru care l-am sacrificat cade peste noi ca un duș rece: iată-ne condamnați să fim indivizi, în sensul în care Sartre spunea că suntem condamnați la libertate. Și cum acest statut este în egală măsură acum un drept și o datorie, individul va avea tendința să-și uite datoria și să-și agite drepturile, și nu va înceta să calce în picioare libertatea care îl încântă și totdata îl încurcă.

Și astfel, îndeplinind cu strictete ritualul creștin, îl exhumăm pe Decăzut la fiecare șapte ani (cu toate cele de trebuință - preoți și întregul parastas - un ospăț de idei sardanapalic), uneori deplângându-l și căutând să resuscităm măcar puțin din vetusta și uitata noastră supunere.

Un lucru ne-a rămas din vechea și fragila-i măreție: „Veșnica pomenire...”

Periplu prin lumea lui Paulo Coelho

Scriitorul brazilian Paulo Coelho, atât de mediatizat și de controversat e, de fapt, foarte greu de înțeles, dacă nu încerci să găsești cheia spre cunoașterea esenței scriiturii lui. M-am amuzat văzând la știri că fotbalistul X, acum câteva luni afirma pe un post tv că el citește opera lui Coelho. M-am mirat, gândindu-mă că probabil în afară de firul epic nu a înțeles nimic, dar m-am bucurat la gândul că, măcar pentru acțiune, cineva a citit respectiva operă.

Lectura textelor acestui scriitor te captivează și-ți schimbă perspectiva asupra realității, te face pentru câteva momente să fii mai bun, să-ți regăsești inocența pierdută. Dacă nu te apropii de cele înalte, dacă nu te spiritualizezi puțin, deoarece e greu să devii brusc iluminat, înseamnă că ai citit opera lui Coelho degeaba. Opiniile mele nu pretind că au caracter de lege, dar citiți cărțile cu atenție și veți vedea că am dreptate. Sunt oculte în spatele narațiunilor mistere care ne apropie de tainele lumii. Autorul reinterpretează uneori mituri biblice într-o manieră modernă, care fascinează cititorul.

E nevoie să citești de două ori, uneori, și abia ai senzația că ai înțeles. Și dacă înțelegi și nu ții cont de sfaturi, e inutil. Eu am citit „Alchimistul” de două ori consecutiv și de fiecare dată am înțeles altceva.

Acum aș vrea să prezint un roman despre esența dragostei și a vieții intitulat „La râul Piedra am șezut și-am plâns”. Pentru a înțelege mesajul transmis ar trebui folosite cele două tipuri de lectură - de suprafață și de profunzime.

La lectura de suprafață ne familiarizăm cu firul epic. Nararea faptelor, pe scurt, este următoarea. Ca în orice poveste de dragoste, două personaje se caută, aici pe parcursul a unsprezece ani, se regăsesc și intră în comuniune cu divinitatea. În acest interval de timp viața fiecăruia a avut o altă traiectorie. Ea, Pilar, a trecut prin diverse probleme sociale, iar el (nici nu i se dă numele), marele necunoscut, după îndelungi căutări devine îndrumător spiritual. După patru ani de stat în seminar, își dezvoltă cu ajutorul „practicilor harismatice”, un dar și anume acela de a vindeca oamenii. Regăsiți după o perioadă lungă, cei doi parcurg o călătorie inițiată, în timpul căreia se regăsesc cu adevărat. Pilar participă cu el la întâlnirile religioase și simte ea însăși firul apropierei de divinitate. Când află că din dorința de a se simți împlinit, el renunță la harul său, pentru Pilar se năruie întregul sistem de valori și refuză posibilitatea relației dintre ei. Finalul apoteotic reunește cele două suflete. Aceasta ar fi lectura de suprafață, bazată doar pe fapte. La o lectură de profunzime, narațiunea transcendentă primează în detrimentul firului epic, fir care ocultează probleme esențiale. Una din tainele prezentate se referă la hierofanie, cum ar spune M. Eliade, la manifestarea sacralului în profan. Sacralitatea e ascunsă în orice lucru din jurul nostru, nu trebuie decât să „credem” și-o vom găsi. Personajul masculin o vede pe Maica Domnului ca pe o întrupare a feței feminine a lui Dumnezeu.

Romanul povestește iubirea simplă, iubirea de Dumnezeu, iubirea de oameni, care nu poate fi distrusă de nici o forță externă atâta timp cât se hrănește din propria-i esență. Cred că, în final, personajul masculin nu-și pierde harul, ci dimpotrivă, devine mai puternic prin simplul fapt că sentimentele se multiplică și se întâmplă exact ca-n episodul cu maimuțele din roman.

Aparent, el era deja un inițiat, dar poate că acea călătorie îi inițiază de fapt pe amândoi, romanul având astfel valențe de bildungsroman. În episodul spargerii paharului, care are valoare de simbol, Pilar îl ajută să se despartă de trecut, să-și distrugă toate temerile.

„Exercițiul Celuilalt” e o practică arhaică ce ajută individul să-și depășească propria nimicnicie și să se redescopere. E o tehnică aparent simplă, bazată pe autosugestie și pe lupta de a păstra echilibrul între cele două forțe existente în orice individ: binele și răul.

Un motiv specific și reiterant în operele lui Coelho este parabola de la începutul fiecărei cărți, care facilitează cititorului înțelegerea cărții și a iubirii, văzută ca o „experiență zilnică” și „ca un total abandon”.

Titlul constituie o parafrază a psalmului biblic 136 „La râul Babilonului, acolo am șezut și-am plâns...”. Psalmul, ca și cartea, vorbește despre exilul celor care vor să se întoarcă mai devreme în țara făgăduinței, în Paradis.

Dar cum orice operă suportă mai multe interpretări („opera aperta” a lui Umberto Eco), și cum finalul rămâne deschis, poate că alt cititor a văzut altceva în această carte...

ALCHIMISTUL

Într-o epocă a nihilismului modern în care oamenii au nevoie de ceva în care să creadă, după ce neagă toate celelalte lucruri, cărțile lui Coelho încearcă să stabilească un echilibru între forțele antagonice care scindează ființa umană. Oamenii caută altceva, mitologia gnostică este insuficientă, așa că o pot nega sau reinterpretă, singurul obiectiv fiind acceptarea propriei persoane sau a singurătății.

„Alchimistul” (Editura HUMANITAS, București, 2004) este cartea fundamentală a scriitorului Coelho. Această carte simplă povestește lucruri facile, dar care sunt greu de înțeles sau de acceptat. Tragedia este că oamenii citesc, înțeleg, promit, dar uită ce-au promis și nu mai aplică. Volumul a fost publicat după ce autorul însuși a căutat perioade lungi să descopere secretele alchimiei și mai ales elixirul vieții veșnice. Din frica de neant dorește o viață eternă pe care în plan fizic nu o descoperă, ci doar în plan spiritual.

Firul epic remarcat la lectura de suprafață prezintă idealul păstorului andaluz Santiago, care visează că va găsi (dacă se va duce acolo) o comoară lângă Piramide. Mănat de acest vis, pleacă în căutarea comorii. Pe drum întâmpină multe dificultăți și se întâlnește cu persoane care îl ajută să progreseze spiritual: o țigancă, un rege, un negustor, un englez, un alchimist și un călugăr. După ce repetă aceleași greșeli, după ce este înșelată, descoperă la sfârșitul cărții o comoară. Dar nu una materială. În timpul călătoriei inițiatice, Santiago își trăiește și-și descoperă Legenda Personală, așa cum se observă la o lectură de profunzime. (Sintagma „lectură de profunzime” se referă la capacitatea cititorului de a face însemnări pe măsură ce înaintează în text, de a medita în timpul lecturii și după și de a înțelege mesajul transmis.)

Semnificația ocultă a cărții este simplă. Fiecare individ trebuie să-și trăiască propriul destin, să-și

atingă idealurile propuse. Pentru a putea supraviețui, oamenii au un obiectiv care uneori e foarte greu de atins. Unii nu-l cunosc, alții nu doresc să-l atingă pentru că după aceea nu mai au la ce visa. Orice om, indiferent cât de bun ar fi, are în el porniri meschine pe care le ascunde. Dacă pornirile negative sunt înlocuite în timp cu gânduri pozitive, probabil poți descoperi esența vieții înăuntrul propriei persoane.

Titlul este un indice paratextual pentru conținut. Așa cum alchimistul încearcă să transforme totul în aur sau să descopere Piatra filosofală sau chiar elixirul tinereții veșnice, așa și personajul Santiago încearcă să caute o comoară. Termenul alchimist constituie o metaforă pentru căutarea fericirii, a împăcării cu sine.

În prefața cărții sunt prezentate trei tipuri de alchimisti: „unii imprecizi pentru că nu știu ce vorbesc”, alții „imprecizi pentru că știu ce vorbesc” și „cei care n-au auzit de alchimie, dar care au reușit prin experiența lor să descopere Piatra Filosofală”.

Esența cărții este așa de simplă „că devine de neînțeles”, cum ar spune Blaga. Santiago trebuie să fie atent la semne și să descopere „Sufletul Lumii” sau inconștientul colectiv (Jung) și să ajungă să-și trăiască Legenda Personală.

Oamenii de știință (unii ??) ar refuza să creadă ideile acestea legate de semnele din jurul nostru deoarece rațiunea nu le-ar permite. În acest text simbolic se sugerează că toți oamenii își pot trăi Legenda Personală, totul este să-și dorească aceasta. Viața devine astfel un test de voință și de credință. Și Biblia confirmă ideea: „Dacă crezi cu adevărat, poți muta și munții.” Ocupația personajului nu este întâmplător aceea de păstor. Solitudinea determină personajul să-și pună probleme existențiale. Dumnezeu își revelează misterele tuturor făpturilor, dar nu oricine este capabil să priceapă limbajul divin. Bătrânul care-l ajută dându-i cele două pietre, Urim și Turim, constituie unul din semnele importante. Laitmotivul cărții este: „Când îți dorești un lucru, tot Universul conspiră la realizarea dorinței tale.” Această frază e spusă de bătrânul rege, care întrușchipează forța binelui sau chiar conștiința personajului, de ce nu.

Unii alchimisti greșesc deoarece nu acționează ci caută doar aur, comoara Legendei Personale, și uită să-și trăiască propria călătorie. În timpul călătoriei, Santiago înțelege ariditatea deșertului și se inițiază. În deșert se îndrăgostește (ce metaforă superbă!), iubește. Învață că a fi fericit înseamnă a-l purta pe Dumnezeu în sine. Pus în dificultate, trebuie să comunice cu elementele naturii, printre care vântul și soarele. Conștientizează și experimentează că ori de câte ori căutăm să fim mai buni decât suntem, totul în jurul nostru devine mai bun.

Proverbul „tot ce se întâmplă o dată poate să nu se mai întâmple niciodată”, dar tot ce se întâmplă de două ori se va întâmpla cu siguranță și a treia oară”, pe care-l spune alchimistul se referă la ciclicitatea lucrurilor. Uneori chiar dacă fugim de propriul destin, acesta ne urmărește, ne obsedează. Urmând esența simplă a cărții scopul este să ne ascultăm inima, pentru că acolo unde ne este inima ne este și trăirea Legendei Personale. De asemenea este explicitată și inutilitatea banilor, dacă oricum ți-e sortit să mori.

Împăcat cu viața, Santiago e un model demn de urmat de către toți cei care uită să mai trăiască adevărat angrenându-se în realitate, și ajung să trăiască murend puțin, puțin... Îndemnul este acela de a trăi fără să mai fim obsedați de singurătate, de griji și de a ne descoperi propriul loc și scop în univers.

Prof. Nicoleta Râncă

OAMENI FĂRĂ SCĂPARE

(urmăre din pag. 5)

Mai târziu am aflat că și în celelalte două locuri operațiunea decursese în același fel. La sfatul popular fuseseră anchetați bărbații, iar într-unul din grajdurile gheacului, femeile. Nici un suflet nu scăpase de interogatoriu. În câteva cazuri folosiseră bătaia, dar nu în mod excesiv. Cinci bărbați și două femei fuseseră reținuți, deși nici o dovadă nu-i indicau a fi fost ei autorii. În jurul orei nouă, în cea de-a doua zi de anchetă, brusc și fără nici o explicație - se-nțelege -, dar cine ar fi avut curajul s-o pretindă? - ei au fost eliberați. Mai târziu, din gura lui Aristotel, aveam să aflu că directorul Butirez le oferise anchetatorilor pista spre „singurul și adevăratul făptaș” - Felix. Acum, după atâta timp, conchid că aceasta a fost singura faptă bună a directorului Butirez cât timp a rămas el în așezare - deși, depinde din ce parte o privești. Totuși, bună, pentru că a salvat printr-o minciună șapte candidați siguri la beciurile și torturile securității. Cât despre Felix, el se condamnase singur și faptul de a fi servit într-o astfel de împrejurare, l-a făcut fericit, dacă mai putea să fie el fericit în zilele acelea. Așa se explică de ce în după-amiaza celei de-a doua zile de asediu, trupa s-a îmbracat în cămioane și, secundată de blindate, s-a retras spre Căldrași. Trebuiau să facă un plan pentru capturarea lui

Felix - am presupus mai târziu.

În noaptea ce a urmat anchetei, așezarea s-a cufundat și mai mult în ea însăși. Nici o viețuitoare, nici om, nici animal nu-și mai marcau intempestiv prezența, ca de obicei. Un suflu perfid și amenințător părea să ne fi învăluit și trupurile și mințile, gata să ne absoarbă cu totul în văgăuna insondabilă de unde venea, iar oamenii și animalele se strângeau în ei înșiși și încercau să fie cât mai minusculi, cât mai insignifianți, pentru a fi trecuți cu vederea, pentru a nu fi detectați. Era ca și cum cicloul Polifem își plimba privirile peste așezare ca să-și aleagă victima.

În noaptea ce a urmat anchetei, pe o lună ca ziua, la lumina căreia puteai să și citești, am coborât la lac. Ne așteptam ca soldații de pe blindatul ce supraveghea latura sud-vestică a așezării să ne întoarcă din drum. Eram pregătiți să facem cale întoarsă de la prima somație. Dar, surprinzător, ei abia dacă s-au uitat la noi când i-am depășit. Se aflau în locul acela de aproape douăzeci de ore, epuizați și flămânzi, dar asta nu i-ar fi împiedicat să dechidă focul asupra noastră, dacă ar fi avut ordin s-o facă. E sigur însă că ne-au urmărit cu privirile până la marginea lacului și au văzut tot ceea ce făceam pentru că eram foarte aproape de ei. Câteva clipe am gândit și chiar ne-am spus asta, eu și Valeriu - că și ei ar fi venit să înoate cu noi, dacă le-ar fi permis consemnul - ne plăcea să credem așa ceva, deși nu eram foarte siguri. Am coborât deci pe malul lacului și ne-am dezbrăcat. Fusese o zi caldă, cu soare auriu, deși ne era cu adevărat

greu să ne amintim așa ceva, pentru că privirile nu ni se deslipiseră din vecinătatea imediată și fără orizont, nouă, cei cărora ne plăcea să rătăcim cea mai mare parte din zi cu ochii pe cer, mai ales atunci când era senin și albastru - fusese una din ultimele zile calde din octombrie, în cea toamnă lungă și incredibil de blândă. Goi, ne-am aruncat în apă. Era rece ca ghiata, și răceala ei ne-a străpuns până în miezul fierbinte al trupurilor noastre de copii și o clipă chiar imaginea zilei precedente a înghețat în noi și s-a dus la fundul memoriei noastre ca o așchie ce sărea din trunchiul vieții pe care o trăiam lăsând-o în urmă. Am început să înotăm și apa era și mai rece, simțeam cum parte cu parte ne acapareză răceala ei și trebuia să ne retragem pe mal înainte să ne transformăm în două sloiuri și să pomim apoi pe viitoarele ape revărsate spre mare. Am făcut un ocol scurt și am revenit la mal. Dărdăiam și dinții ne clăntăneau de frig și nici măcar nu puteam să ne spunem unul altuia că aceea fusese sigur ultima noastră baie din anul acela și poate chiar din viața noastră de copii, poate că chiar această viață trecea fără să simțim spre sfârșitul ei și noi nici nu știam asta. Ne-am pus repede hainele pe trupurile ude și am fugit spre așezare ducând în noi un frig care nu mai era al lacului, ci al nostru. Soldații, nemışcați, erau tot acolo. Cel de pe blindat fuma.

Ajunși acasă, tremurând încă, ne-am așezat pe trunchiul dudului doborât în vară; nu schimbam în ziua aceea nici un cuvânt și nici acum nu găseam ce să ne spunem. Stam acolo și ascultam. La picioarele noastre așezarea rămăne nemışcată și mută.

sept.-oct. 2003

Hot Talk, Cold Science (La cuvinte fierbinți, știință rece)

Global Warming's Unfinished Debate (Dezbaterea neterminată a încălzirii globale)
de S. Fred Singer

Adapt or Die, o carte a cărei prezentare am făcut-o nu de mult, considera încălzirea globală ca fiind o certitudine științifică. *Hot Talk, Cold Science* pune sub semnul întrebării însăși existența acestui fenomen. Fred Singer, autorul cărții, adaugă că, chiar dacă am fi siguri de existența încălzirii globale, nimic nu ne permite să susținem că activitățile umane sunt în mod special la baza acestui fenomen prin emisiunile de gaz carbonic sau ale altor gaze cu efect de seră. Înainte să analizăm contribuțiile majore ale acestei cărți, micuță ca format dar cu un conținut cu atât mai dens, ni se pare util să prezentăm parcursul intelectual al autorului.

La începuturi Fred Singer s-a făcut remarcat ca fizician al spațiului și al atmosferei. Cercetările lui, recunoscute de membrii comunității științifice, au contribuit la utilizarea sateliților în mai multe domenii, între altele și în domeniul climatologiei. Pe de altă parte, el a scos în evidență mai mulți factori care contribuie la emisia de gaze cu efect de seră și care distrug stratul de ozon. Această carte este deci opera unei persoane competente care nu s-a făcut de pe o zi pe alta specialist al problemelor climatice, cum se întâmplă uneori. Desigur, nu este vorba să invocăm aici argumentul de autoritate, lucru care nu-și are locul în nici o dezbatere științifică. Pur și simplu cariera și viziunea lui pun sub semnul întrebării manihelismul în domeniul ecologiei care s-ar prezenta în felul următor:

pe de o parte ar fi oamenii de știință, cu toții apărători convinși ai tezei care prezintă încălzirea globală ca un cataclism, iar pe de altă parte, oamenii simpli care sunt ignoranți și care din acest motiv sunt gata să sacrifice securitatea ecologică pe altarul dezvoltării economice. În realitate confruntarea intelectuală nu se pune deloc în acești termeni, iar cartea lui Singer ne face să ne dăm seama de acest lucru.

Înainte de toate, această lucrare sintetică pune în evidență câteva fapte care ne fac să avem dubii în ceea ce privește realitatea însăși a încălzirii globale. De exemplu, în ipoteza dublării pe o anumită perioadă a emisiunii CO₂, modelele informatice, care au servit inițial lui IPCC (*Intergovernmental Panel on Climate Change*) pentru a propune măsuri politice de limitare a emisiunilor de gaz carbonic, au prezis ca fiind scenariul cel mai probabil o creștere a temperaturii cu 0,3°C pe deceniu. Or, înregistrările temperaturii efectuate de către sateliți arată o tendință spre răcire a troposferei joase (din 1979 înapoi -0,04°C pe deceniu) pe când măsurăturile efectuate la sol arată mai degrabă o ușoară încălzire (+0,13°C pe deceniu). Pe de o parte previziunea modelelor inițiale a fost deci infirmată de datele empirice. Pe de altă parte, nimic nu ne permite, în starea actuală a cunoștințelor, să afirmăm că, creșterea activității umane are drept consecință directă o încălzire globală proporțională, și putem

lua în considerare chiar ipoteza unei răcirii globale. Cartea ne face să avem dubii și în ceea ce privește prezicerile catastrofale în privința consecințelor unei încălziri ipotetice. Astfel, de exemplu, în ceea ce privește problema ridicării nivelului mării - fără nici o îndoială problema care ne preocupă cel mai mult în măsura în care ar conduce la o distrugere considerabilă de capital și ar avea consecințe psihologice de netăgăduit asupra persoanelor - Singer scoate în evidență efectele contradictorii pe care le produce încălzirea globală. Dacă creșterea temperaturii duce într-adevăr la topirea mai rapidă a zăpezii și a ghețarilor, ceea ce ne lasă să prevedem creșterea nivelului apelor, trebuie însă să ținem cont și de evaporarea intensivă a apelor datorită aceleiași încălziri și de precipitațiile care rezultă. După părerea lui Singer modelele teoretice nu permit determinarea efectului net al unei încălziri asupra nivelului mării. Cu toate acestea, pe plan strict empiric, înregistrările din perioada 1900-1980 dezvăluie o anti-corelație între evoluția temperaturii globale medii sau temperaturii tropicale medii la nivelul mării și nivelul mării însuși. După o primă analiză, aceste rezultate sugerează că ipoteza unei descreșteri a nivelului mării legată de creșterea temperaturii trebuie luată în considerare și trebuie deci supusă unor teste mai aprofundate.

Principală calitate a cărții lui Singer este că ne arată ceea ce știința actuală poate și nu poate să afirme, și care sunt problemele cele mai urgente de rezolvat pentru a gândi la o politică ecologică informată în mod rezonabil. Astfel, Singer ne arată că științele climatologice fac parte din științele complexe unde motivele variațiilor temperaturii sunt încă puțin cunoscute. În ceea ce privește cauzele cunoscute, determinarea rolului lor într-un efect climateric anume, cere încă cercetări suplimentare. Dacă luăm în seamă unele articole recente de vulgarizare, ne vom da seama, de exemplu, că factorii naturali ai încălzirii globale joacă un rol mult mai important decât factorii exclusiv umani. Între factorii naturali, norii și radiațiile solare par decisivi în explicarea schimbărilor climatice. Problema este că nu toți acești factori au fost integrați în modelele care au precedat semnătura protocolului Kyoto și chiar azi aportul lor este încă dificil de măsurat.

Hot Talk, Cold Science nu se rezumă, evident, la ceea ce am prezentat noi. Cititorul va găsi în această carte și unele explicații foarte interesante despre măsurile de luat în cazul unei încălziri care s-ar dovedi periculoasă. Sunt astfel prezentate câteva soluții ecologice originale care sunt susceptibile să rezolve unele probleme legate de încălzirea globală fără însă să provoace catastrofa economică pe care ne-o promite aplicarea strictă a protocolului Kyoto. Ne dăm seama că autorul este foarte atent la problemele economice și sociale. El nu face speculații ca și cum lumea s-ar limita la modelele climatologice. Munca lui, cu toate dimensiunile ei, este ancorată în realitate. Am ales să punem accentul pe dezbaterile climatologice pure deoarece foarte mulți cred în general că există cel puțin un consensus științific între climatologi, fizicieni și alți practicieni ai științelor naturii. Nimic nu este mai puțin adevărat.

Această carte trebuie deci citită de urgență. Prin densitatea ei și datorită problemelor tratate, lectura nu este deloc ușoară. Însă, așa cum și titlul sugerează, ea este o încercare salvatoare de a distruge în mod științific frica provocată de discursurile nechibzuite.

Traducere de Peter Mihok și Rodica Negre

Anghel Macedon

Migrații (I)

(reportaj mitic)

Motto:

O secetă ne-alege, un gol pândește-n vrane,
Comorile furate închise-s în bostane,
Brumate în arginturi, ascund cocoși de aur,
Cu bici de vrejuri strânsă-i averea de balaur.

Ce devastată lume! Ce-avar prețuitor
Ales-a numai rarul lăsând învingător
Risipă de arămuri și purpuri, fără milă,
Atlazuri și brocarturi învâlmășite-n silă?
(Transhumanță - Anghel Macedon)

Lumea devine înaltă și gravă. Tipete nevăzute sfâșie cerul. Au migrat constelații, Carul Mare s-a apropiat de miriști gata să cadă, mirosuri de moaște au fânurile lui nearătate, roțile lui luminează nordul în bumbi de aur și tolociul lor bat psalmodieri trezind vântul din miazănoapte.

Un vaier al despletirii s'fichiue zarea, puzderie de frunză învoaltă lumina gri, curge ca o cascadă spre un orizont sumbru, spre sud, mereu spre sud toatele care trec.

Frunza de aur a caisului! Pomii grăiesc mereu, ei mușii pământului, o dată când înfloresc, este o nebunie, un balamuc al purității și visului, o izbucnire fără nici o apărare, este timpul intrării în rai a pomilor, este timpul îngeriei lor, al copilăriei lor.

Apoi înfructarea și coacerea, o vreme pomii înțepenesc verzi, o lungă așteptare îi face anonimi, dar ei strâng, acumulează seve, în laboratoare lumenale, ei distilează miresme și culori care dintr-o dată încep să se vadă și să se simtă cu amirosul lor în crengi, mijesc părguiri și apoi coaceri: cireșe și vișini rubinii, vișinii, aurul cu falca roșie a caiselor, pepenii cu atlazurile și brocarturile miezului lor și cu mustul dulce, siropos al cocoșului, pepenii galbeni care umplu cerul cu tămăia lor și cu dulceața apoasă sau înecăcioasă a miezului, perele, merele și gutuile care încep să se aprindă candelabre înspre toamnă, strugurii cu boabe de rubin, de ametist, de turcoaz, de smarald, topaz, corindon, chihlimbar și safir.

Dar fructele pădurii ciucurii roșii și negri ai gherghinelor, roșul aprins al măceșelor, aurul peștriș al perelor pădurețe, negrul mov al murelor și negrul albastru al porumbelor, fragii, zmeura, alunele de argint, nucile, castanele, oricum nu le pot cuprinde și cornul Amalteei este sigur în țara aceasta în care va fi copilărit însuși Zeus, încât nu e de mirare că s-au născut acum puzderie de pirați și ticăloși care se îmbulbă ca de

sfârșit de lume.

Toamna pomii se sting, de fapt se aprind. Verdele anost, îmbătrânit se aprinde în curcubeie ca și când spectrul luminii acumulat în verdele mat se descompune dintr-o meteahnă interioară comandată de zeul luminii pentru a-și etala splendorile.

Nu se poate descrie paleta picturală a pădurii de foioase din țâțana dealurilor pentru că trecerea de la o culoare la alta se face prin mii de nuanțe, fiecare culoare dezvoltând un spectru propriu cu mișcări dinspre verde spre roșu, dinspre albastru spre verde, dinspre roșu spre galben, dinspre violet spre galben, dinspre maro spre roșu ș.a.m.d.

Caisul din grădina copilăriei mele, sub care îmi așezam brazele cu flori furate de prin sat, a îngălbenit într-o dimineață cu o lumină pură, decantată de brumă. Era o minune aurul acela neprețuit al frunzei de cais care se lăsa rar peste brazele de sub el. A doua zi, toată frunza a căzut într-un cerc de aur foșnitor și pur și m-am aruncat în acest pat de rai cu sentimentul că pot să nu mă mai scol.

CRONICĂ RIMATĂ

CÂTE UNUL...

Câte unul prost ca noaptea,
Fără scrupule și har
Și născut în luna-a șaptea
Vrea să fie el primar.

Se agață fără preget
De ciolan în mod abject
Și, cu fruntea lui de-un deget,
Vrea să fie el prefect.

E încins de nervi și d-ala
Nu-l umbrește nici un nor
Și cu orice preț, potaia
Vrea să fie senator.

Omul este chiar sinistru
Când se-ncruntă la căfel...
Vrea să fie el ministru
Pe valută și pe lei.

Vrea onoruri și speteze
Fără de asemănări
Ca apoi să demonstreze
Cum se scoate foc pe nări.

Oare cum să-l mai calific,
Oare cum să-l mai descriu
Pe acest pitic magnific
Și gigantic pipiriu?

Ioan VLASIA

Revista revistelor

EX PONTO -EXceptional !

Am în față numărul 3 (4), care acoperă perioada iulie-septembrie 2004, al revistei EX PONTO. Este o realizare excepțională din toate punctele de vedere, ea putând rivaliza, la aspect și conținut, cu revistele din Ardeal. Un obiect frumos, cu un conținut divers și consistent, în care Ovidiu Dunăreanu și echipa au știut să-și pună în valoare colegii din Dobrogea, cărora li s-au alăturat colaboratori de marcă din toate zonele țării.

Acest număr are ca puncte de coagulare trei subiecte (să le zicem așa): text, imagine, metatext. „Texte” semnează Horia Ziliu, Marian Dopcea, Valentin Șerbu, Nicolae Stan, Ștefan Caraman, Leo Butnar, Constantin Novac. „Imaginea” este prezentă prin lucrările lui Constantin Găvenea. „Metatextul” îi are ca protagoniști pe Radu Cămechi (interviu de Ioan Lăcustă), Mircea Dinescu (luat la întrebări de Carmen Chihaia), Mihai Cimpoi, Dan Perșa, Nicolae Rotund, Ion Roșioru, Florentin Popescu.

Prozatorul Nicolae Stan prezintă în premieră absolută un fragment („Zero”) dintr-un roman aflat în lucru și care, după câte știu de la autor, va fi o surpriză totală. (Gh. Dobre)

- De ce tac?
- Să pot vorbi.
- De ce plâng?
- Să pot privi.
- De ce trăiești?
- Să știu ce-nseamnă a muri...
- Cine ești tu?

Cuvintele se depărtează haotic, se ciocnesc între ele... Literele închegate, cele din urmă, se aprind în jocul lor și, dintr-o ultimă suflare, ating oglinda și se întorc, ca un ecou, izbucnind de lama rece a dedublării:

Pus de-un lanț, un lacăt greu,
Să nu intre pe șoptite
Vântul, cu secretul său.
Iar pe ape, ca pictate,
Nu cîntesc vapoarele.
Lumea a-ncremenit în piatră,
Au murit și mările.
De atîta neclintire
Zău, mă dor privirile!
Noaptea au murit la poartă
Și cu ele - zilele.
Somnul mă tot ocolește,
Vina mă apasă greu,
Înă nimeni nu mă plînge

Elena Mihaela ISTRATE

Cieia, am pierdut-o eu!

Zbor

Pasărea își uitase ochiul
În anotimpul migrației
și,
Înțipă cu un cântec
arpa i-a rămas
strivită în otarul
dinspre ceruri,
și ochiul ei încă se mai
zbată
Între melancolia plecării
și revelația
răsăritului de zbor.

Suficiență

Ei sunt cea care strigase adineaori
Lumina.
E atîta cer între noi
Înă năcării
Rătăciră nu-ți va fi mai ușoară.
E de ajuns o lacrimă
Între dimineață și umbră
Pentru a înțelege
Cît de departe e totul.

Părul tău

Părul tău
O poveste dintr-o scriere nouă,
Răsfrînt printre fibre interioare
Zău și noaptea.
Firul lui
Limpește neantul
Călăuzindu-mă
Spre acel zid al desfătării
Acoperit de pulbere caldă.
„Tu ești totul!” Am șoptit,
și tu

sălbatec, neîngrădit, și m-am întrebat cum l-am „scris”. Răspunsul mi-a venit prompt: Am luat cuvintele, născute din lacrimi și raze de soare, le-am sărutat aripile proaspete și le-am dat drumul în văzduh. Acolo ele au vorbit cu păsările, și au atins aripile de cele ale fluturilor, s-au pierdut în ceață de nori și au devenit „necuvinte”, s-au transformat în păsări, fluturi, nori, s-au transformat în zborul însuși, și apoi s-au prăbușit pe pământ. Eu am sărutat pământul, care mi-a dat lacrimi și raze de soare.

Iunie 30
Piatră și rază de stea: reflexe de ape argintii

Amintirea verii trecute - „Lord of the Rings”, „Stăpânul inelelor” este lumea în care razele izbesc cu ecou și lucrurile au culoare de sunet. Bifrost își boltește undele deasupra acestui spațiu născut din spaima înghețată a Nordului.

Iulie 3
Miezul verii se colorează-n roșu

Am pus visul pur pe aripi de fluture și l-am trimis în văzduh, dar el s-a întors cu dezamăgirea pe aripile frânte. I l-am rupt trivialul Eros, ca să-mi amintească de tulburările din noapte când toate umbrele copilăriei înfricoșate pier, odată cu luminile ei candidă și rămâne un singur gând de care se așteaptă o lumină tremurătoare să te coboare până la el. Atunci aștia buzelor întrupează setea interioară și fruntea-ți

transpiră a spaimă nouă. Trupul ți-e cuibul unei noi înfrigurări ce-și zbate cu sălbăticie aripile în tine. Te simți fluture închis, răvnind după lumea care te așteaptă cu mirese și culoare ademenitoare.

Acum stau în miez de noapte sub întrebarea magicului mut al stelelor, cu mâinile sub cap. Mi s-a uscat fruntea de sudoarea ciudatei spaime, dar m-a cuprins un gând. Dacă deodată inima s-ar opri din galopul nebun, tremurul aripilor ar atîpi și pleoapele ți-ar cădea învinse de lacrimi? Din gândul amorțit de strălucirea culorilor ar străbate un murmur ca un cântec vechi. Trupul tău ar deveni rouă de vară, floare umezită de abur stelar. Tremurul aripilor ar învia în tine iar, dar de data asta maestuos și nu ar mai exista închisoare pentru aripile care deja ar fi pornit prin lumină... spre lumină.

Nu cumva așa ar apărea iubirea?

Iulie 10

Culorile muzicii

Asupra cântecului zăbovești cu adâncă blândețe a mulțumirii.

Deschid de dimineață televizorul: Evanescence „Everybody's Fool”. M-am trezit bine dispusă. Ascult melodia cu plăcere, mă agit odată cu Amy.

La sfârșit rîd, dar apoi brusc se așează o umbră. Îmi aduc aminte de o boacăna făcută, de tema grea de vacanță la limba română, de problemele familiei. Mai ascult câteva melodii bune, dar cam plictisită. Se adună umbre, temeri, bănueli. Mă încrunt și închid televizorul. Ies la soare: frumos, cald, cîrpit de păsări. Mă joc cu Tombi, rîd zgomotos, dar nesincer. În suflet stăruie ecoul ascuțit al neliniștii. Întru în casă. În cap îmi răsună: „Never was and never will be...”. Îmi fac de lucru, dar tot nu pot să mă apuc de teme. „And I don't love you anymore...”. Grabă, frustrare, frică sub aparenta normalitate.

Îmi vine în gând:... frumos prin întuneric, încărcătură divină strălucind în umbră nesigură. Dar frumos prin lumină; divin prin divin?

Am împrumutat un CD-player și am un CD cu Enya. Îl pun repede și aștept. Revărsare caldă, blîndă, mă umple de liniște. Gîndurile zac amorțite. Doar unul se învîrte ca un fluture îmbătut de bogăția polenului: da, da asupra cântecului zăbovești cu adâncă blândețe a mulțumirii.

Iulie 14

Plecări - cenușul singurătății

După ce pleacă cineva întotdeauna sunt tristă. Frații, unchi, mătușile, verișorii vin cu bucuria peste mine, mă pur de resemnarea față de plictiseala și singurătatea de acasă și mă umplu de răsese și vorbă. Adolescentul dornic de schimbare, de activitate, de energie din mine, se hrănește cu bucuria adusă de ei. Dar ei pleacă repede și rămâne tăcerea. Tăcere și iar tăcere, care se lungeste și se lungeste până când străpunge gândul ca țipătul sfâșietor al unei păsări muribunde.

Ploaie și tăcere... prea multă pentru adolescent.

Iulie 22

Galben intens, sufocant, acaparator: tensiuni între prieteni

Am scris pe un colț de suflet un nume, dar vântul fidelității a spulberat repede scrisul și l-a transformat în pulbere. Au rămas doar urmele: șanțulețe reci și triste.

Iulie 25

Roșu sau albastru: incertitudine

Dans de stele într-un cer prea înalt, joc de raze și vorbele ce ajung din urmă gânduri care se îndreaptă spre ele suspendându-l la mijlocul drumului: „Nu-mi place luna, nu sunt sentimental”.

Verbele se agață de tine și te obligă să te uiți înapoi la ochii mari în care mirarea de copil stăruie în genele lungi, arcuite, dar se topește treptat în flăcările pătimașe ce dansează păgân în noaptea privirii.

Gândul privește nehotărât când la jocul înalt, când la ochii cei mari, ferți de umbră nesigură.

Ce alegi?

Iulie 31

Amintire închegată în verdele de smarald al mării

Dumitru Marian RĂDUCANU

personală, originală din el. Iar libertatea pe care ți-o lei în a crea este scoasă în evidență prin contrastul realizat de faptul că susții a scrie un jurnal, fără a scrie de fapt un jurnal, așa cum e conceput de toată lumea.

Poți să adopți orice mod de a scrie atât timp cât te oglindești în ceea ce scrii.

Colegul

Colegul meu e mărunțel,
Nu are nici prea multă carte
Și după unele rapoarte
Nu urmărește nici un țel.

Se poartă-n toate mai aparte
Și nu răspunde la apel.
Colegul meu e mărunțel,

Nu are nici prea multă carte.

De mă compar cumva cu el
Deosebirea-i de departe;
Pe noi nu răul ne desparte
Ci diferența de nivel.

Colegul meu e mărunțel.
Alegeri electorale

În orașelul liniștit,
Porniți să facem și să dregem,
Am hotărât ca să alegem
Pe cel mai bun și mai cinstit.

Și în ședință-am stabilit
Ca pe cel vrednic să-l alegem,
În orașelul liniștit,
Porniți să facem și să dregem.

La crâșma domnului primar

La crâșma domnului primar
E-o adunare foarte vie
Stropită-n mici și în țările
Că vin alegerile iar.

I-atacă dur, cu dușmănie,
Pe opozanți și-i pun pe jar
La crâșma domnului primar
E-o adunare foarte vie.

Din comunism de cumetrie
Vor toți să iasă, asta-i clar,
Dar și-au ales un drum bizar
S-ajungă la democrație

Din crâșma domnului primar.

Și la vot când am ieșit
Pe cine alegem nu-nțelegem,
Dar bănuim că pe cine alegem!

Materie ideală:

mondializarea și dezbaterile în jurul proprietății intelectuale

Iunie 2002 - Centre for the New Europe
Imprimat în Anglia

AUTORI:

Julian Morris
Rosalind Mowatt
W. Duncan Reekie
Richard Tren

Traducerea:

Péter Mihók - manager of Central and Eastern European Policy, Centre for the New Europe, Bruxelles

Rodica Negre - doctorand în științe sociale, specializarea antropologie europeană, Centre de Recherches en Ethnologie Européenne, Université Libre de Bruxelles, BELGIA.

Rodica Negre este cetățean al Sloboziei.

©Toate drepturile sunt rezervate. Multiplicarea și distribuția gratuită a acestei publicații, cu menționarea deținătorului dreptului de autor, este permisă.

Concluzii

Acest studiu a început invocând faptul că proprietatea și statul de drept constituie fundația tuturor activităților economice. Am subliniat că proprietatea dă indivizilor un imbold de a investi asigurându-se că proprietarul va culege fructele investiției. Proprietatea permite de asemenea indivizilor să profite de schimburi, ceea ce crește și mai mult imboldul de a investi. Statul de drept garantează proprietatea și tranzacțiile sunt aplicate și respectate.

Aceste principii se aplică de asemenea și proprietății intelectuale care stimulează dezvoltarea a noi tehnologii și opere creative. Dacă proprietatea funciară crează un imbold pentru a ameliora solul, drepturile de proprietate aferente produselor intelectuale încurajează dezvoltarea produselor de o mai bună calitate. A ști că aceste invenții sunt protejate stimulează și mai mult inovarea. Odată ce un produs a fost inventat, brevetele sunt acolo ca o modalitate de siguranță pentru investitori (cum ar fi băncile sau investitorii privați) ceea ce permite inventatorului să investească în dezvoltarea, fabricarea și marketingul produsului său. De asemenea, faptul de a ști că o înregistrare muzicală poate fi protejată încurajează investiția în această înregistrare - sau în muzica pe care înregistrarea se bazează (ceea ce este și mai important dat fiind faptul că compoziția cere mult timp).

În Capitolul 2 am prezentat argumentele morale relative la proprietatea intelectuală pentru a sugera că aceasta ar putea să fie justificată din mai multe puncte de vedere. Am arătat, totuși, și faptul că justificările cele mai convingătoare sunt de natură empirică. Altfel spus, am sugerat că proprietatea intelectuală este justificată dacă ea contribuie la dezvoltarea economică. În acest context, am susținut că proprietatea intelectuală a furnizat imboldurile necesare celor mai mari invenții, creații artistice și mărci, care au permis o bună parte din dezvoltarea economică de 150 de ani încoace.

Dacă există alternative la protecția formală a proprietății intelectuale, acestea sunt problematice și ar fi insuficiente pentru protecția multor tehnologii și opere de artă. Dezvoltarea majorității produselor chimice și farmaceutice este scumpă, însă acestea sunt ușor descompuse prin ingineria inversă. De asemenea, este ușor să se reproducă opere literare sau muzicale, dar inventarea lor (în majoritatea cazurilor) cere mult timp și efort. Dezvoltarea unei mărci este un exercițiu la fel de scump și totuși, majoritatea logo-urilor sau ambalajelor sunt relativ simpli de reproduci.

În Capitolele 3 și 4 am subliniat că

multe țări în dezvoltare nu dispun de o protecție suficientă a proprietății intelectuale, în special în cazul brevetelor produselor. Dacă această situație reflectă în mare parte starea dezvoltării tehnologice a acestor țări, noi credem în schimb că o întărire a protecției proprietății intelectuale ar fi foarte benefică într-un mare număr de țări, dacă nu ansamblul acestor țări. Aceasta ar stimula inovarea la nivel local și ar încuraja deținătorii străini de proprietate intelectuală să participe la proiecte și investiții comune. În plus, persoanele talentate și care au niște competențe ar fi mai puțin susceptibile să emigreze.

Ceea ce ne preocupă este faptul că diferitele lobby-uri din multe țări au întârziat evoluția spre o protecție mai puternică a brevetelor de produse. Fabricanții copiilor produselor farmaceutice care sunt brevetate altundeva se opun introducerii brevetelor pentru că industria lor ar suferi din cauza aceasta. Aceste interese prezente pe teren beneficiază frecvent de susținerea militanților care au ca ambiție reducerea prețurilor medicamentelor. Ar fi totuși o dovadă de o miopie extremă dacă s-ar ceda acestor presiuni. Introducerea generală a brevetelor produselor ar stimula întreprinderile farmaceutice și biotehnologice, locale și internaționale, să investească în cercetarea și în dezvoltarea cu o mare valoare adăugată. Beneficiile pe termen lung, în același timp economice, cât și pentru sănătatea publică vor fi fără îndoială mai mari decât costul pe termen scurt care este reprezentat de produsele farmaceutice mai scumpe.

În plus, am invocat faptul că liberalizarea comerțului a fost o pârghie fundamentală pentru dezvoltarea economică, permițând consumatorilor și producătorilor să profite mai liber de schimburi, fără piedici. Aceasta creează un cerc virtuos care face ca întreprinderile să fabrice produsele pe care consumatorii vor să le cumpere și o fac într-un mod din ce în ce mai eficient. Se produce o creștere economică, în beneficiul tuturor straturilor societății, incluzând și pe cei mai săraci - în mod contrar comerțului reglementat care tinde să favorizeze interesele deja bine stabilite - cum ar fi sindicatele - în detrimentul săracilor).

Or, în absența acordurilor internaționale de protecție a proprietății intelectuale, liberalizarea schimburilor tinde spre slăbirea acestora facilitând importarea copiilor mărfurilor protejate, fabricate fără licența titularului, în țările fără o protecție adecvată a proprietății intelectuale. Rezultatul este că venitul pe investiție în inovare este mai redus. Pe termen lung, interesul de a produce

proprietate intelectuală, scade.

Acordul privind "Aspectele Legale ale Proprietății Intelectuale din Comerț (TRIP)" rezolvă în principiu această problemă interzicând fabricarea fără licență a produselor brevetate. Eficacitatea TRIP-ului este totuși subminată de aplicarea

postpusă a unor elemente-cheie din Acord. Aceste întârzieri par în mare parte rezultatul unei alianțe între interese particulare și "altruști" care caută medicamente ieftine și care se opun introducerii protecției proprietății intelectuale în materie de plante.

Viitorul TRIP-ului

În Capitolele 3 și 4 am afirmat că este în interesul tuturor țărilor aplicarea unor regimuri de proprietate intelectuală în conformitate cu TRIP. Unele țări - și anume cei care posedă deja industrii bazate pe știință cum ar fi programele informatice, biotehnologia și farmaceuticele - ar beneficia de o aplicare rapidă. Altele ar trebui probabil să mai aștepte.

Incapacitatea de a aplica în întregime TRIP ar putea să submineze tot sistemul, să agraveze relațiile comerciale și să întârzie progresul și în alte domenii cum ar fi dezvoltarea protecției ameliorate pentru indicatorii geografici și știința indigenă. Aceasta ar putea să compromită de asemenea o reformă rapidă a politicii agricole.

Viitorul proprietății intelectuale

Dacă viitorul protecției proprietății intelectuale pe termen scurt într-un context global este nesigur din cauza motivelor politice, unii observatori cred că viitorul proprietății intelectuale pe termen lung este nesigur din motive tehnologice. Am discutat afirmația potrivit căreia noile tehnologii pun sub semnul întrebării necesitatea sau justificarea proprietății intelectuale. Dacă există puncte de acord, nimic nu indică faptul că este iminentă o astfel de revoluție: de exemplu, viteza de care pirajii informatici sunt capabili în aplicarea ingineriei inverse ne lasă să credem că deocamdată suntem departe de înlocuirea dreptului de autor cu criptarea. Mai ales în contextul

reglementărilor care se schimbă destul de frecvent, este totuși foarte improbabil ca brevetele să fie abolite fără reducerea dramatică a inventivității.⁶⁰

Acest studiu a încercat să trateze o problemă vastă în câteva pagini. Numeroase detalii au fost lăsate inevitabil deoparte, dar sperăm că viitoare publicații vor reuși să acopere câteva din aceste lacune. În mod particular, credem că probleme arzătoare ca dreptul de autor în economia numerică, brevetele și programele informatice, brevetele genetice, protecția sui generis a științei indigene și indicațiile geografice ar merita propriile lor monografii.

(sfârșit)

NOTE:

(60) Reglementarea subminează capacitatea întreprinderilor de a păstra secretul descoperirilor lor, apărând astfel mari întârzieri între dezvoltarea produsului și punerea sa pe piață în industriile-cheie cum sunt aparatele medicale și produsele farmaceutice.

IMPORTANȚA ARHIVELOR NAȚIONALE ÎN SOCIETATEA ROMÂNESCĂ DUPĂ 1989

(urmăre din pag.20)

lor, este un drept prevăzut de Legea 16/1996, o dovadă a deschiderii Arhivelor Naționale spre societate. Mai mult, legea prevede chiar posibilitatea cercetării documentelor pentru care nu s-a împlinit termenul de 30 ani dar numai cu aprobarea conducerii unității creatoare sau deținătoare.¹²⁾

Se impune a se face observația că acest termen este asemănător cu termenul după care documentele pot fi date spre cercetare și în alte țări, multe dintre ele cu o lungă practică democratică. Astfel, în Israel și Ungaria, documentele sunt date pentru studiu după 20 ani, în Polonia, Austria, Franța, Marea Britanie, după 30 ani, în Suedia după 35 ani, în Italia după 40 ani, iar în Danemarca după 50 ani.¹³⁾ Aceiași apropieri ca durată temporală între legislația românească și cea din alte țări este întâlnită și pentru documentele a căror cercetare poate afecta interesele naționale, drepturile și libertățile cetățenilor, prin datele și informațiile pe care le conțin, documentele ale căror termene sunt firește mai mari (50, 75, 90, 100 ani).¹⁴⁾

Pe lângă menirea lor principală - aceea de a prelua, păstra și valorifica științific documentele referitoare la istoria națională, Arhivele Naționale mai au și atribuția de a pune la dispoziția persoanelor fizice sau juridice, la cererea acestora în condițiile

legii - copii, certificate și alte documente care privesc interesele solicitanților, chiar dacă nu au îndeplinit termenul de 30 ani. Această atribuție este firească, provenind din faptul că, inițial, orice document a fost întocmit dintr-o necesitate practică, de ordin politic, juridic, administrativ, financiar, comercial, cultural etc., atributul de valoare istorică apărând - pentru unele dintre ele - numai în timp. Același timp determină faptul că unele documente își pierd cu vremea orice valoare din punct de vedere practic, pe când altele și-o păstrează. Interesant este că pierderea valorii practice poate fi la un moment dat reversibilă, în funcție de schimbarea condițiilor istorice. Astfel, dacă până în decembrie 1989, o listă nominală pe o comună, un raion sau o regiune referitoare la terenurile agricole cedate statului conform H.C.M. nr.308/1953 avea doar valoare istorică, astăzi un asemenea document are și o incontestabilă valoare practică, în condițiile apariției și aplicării Legii fondului funciar. În momentul când procesul de aplicare a acestei legi va fi finalizat, respectivul¹⁵⁾ document va rămâne din nou doar cu valoare istorică.

Privită din această perspectivă, prin modul său de organizare, funcționare și toate atribuțiile sale, Arhivele se încadrează în categoria serviciilor publice, fiind deci în slujba societății românești.¹⁶⁾

1. Adrian Adamache, „Din istoria Arhivelor Naționale” în *Dosarele Istoriei*, nr.4(56), 2001, p.7;
2. Costin Feneșan, „A neglija, tot una cu a primejdiu temelii memoriei istorice naționale”, în *Dosarele Istoriei*, nr.4(56), 2002, p.4;
3. Corneliu Mihail Lungu, „Istorie și tezaur documentar”, în revista *Dosarele Istoriei*, nr.4(56), 2001, p.9;
4. Adrian Adamache, „Din istoria Arhivelor Naționale”, în revista *Dosarele Istoriei*, nr.4(56), 2001, p.7;
5. Ibidem
6. Ioan Scurtu, „De la Arhivele Statului la Arhivele Naționale”, în revista *Dosarele Istoriei*, nr.4(56), 2001, p.23-27;
7. Maricica Ibrim, „Tradiție și actualitate: Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași”, în revista *Dosarele Istoriei*, nr.4(56), 2001, p.16;
8. Pagina web a Ministerului Administrației și Internelor;
9. Adrian Adamache, „Arhivele Statului - gânduri de viitor”, în revista *Arhivelor* nr.2/1990, p.113-114;
10. Legea 16/1996, cap.IV, art.20, p.12;
11. Mircea Timbus, „Cronica vieții științifice”, în revista *Arhivelor*, nr.3/1993, p.357;
12. Legea 16/1996, cap.IV, art.20, p.12;
13. Georgeta Anghel, „Accesul la arhivele românești și străine”, în revista *Dosarele Istoriei*, nr.4(56), 2001, p.20;
14. Ibidem, p.21;
15. Alexandru Duță, „Arhivele în slujba publicului” în revista *Arhivelor*, nr.4/1991, p.543-544;
16. Ibidem, p.544;

Pr. Adrian SCĂRLĂTESCU

(urmare din nr. 10/18)

III. Mitul și cultul lui Isis

Dintre toate miturile egiptene, cel mai popular a fost cel al lui Isis și Osiris, a cărui faimă a trecut dincolo de hotarele Egiptului. Versiunea cea mai completă a mitului osirian este cea transmisă de Plutarh (secolul al II-lea d.Hr.) în tratatul

său De Iside et Osiride și a fost confirmată de textele egiptene. În ciuda anumitor incoerențe și contradicții, explicabile prin tensiunile și sincretismele care au precedat victoria finală a lui Osiris, mitul său central se lasă cu ușurință reconstituit.

După toate tradițiile, Osiris era un Rege legendar, celebru prin vigoarea și dreptatea cu care guverna Egiptul. Osiris, fiul lui Atum/Ra, avea ca soție pe sora sa Isis. Cu mult timp în urmă, el succedase tatălui său, devenind Rege al pământului. În această demnitate era drept, învăța pe oameni principiile dreptății și ale virtuții. Astfel el a inaugurat un climat de pace și liniște în întreaga sa împărăție. Din gelozie, fratele său Seth și-a pus în gând să-l ucidă. Isis descoperă intențiile criminale ale lui Seth și reușește de câteva ori să le dezoace. În cele din urmă, Osiris e prins de către Seth, care, la un banchet, l-a ademenit să intre într-o ladă, pe care închizând-o a aruncat-o în mare. Isis îndurerată își caută soțul când îl găsește în orașul fenician Byblos și-l aduce înapoi defunct. Seth dă peste cadavrul lui Osiris, îl rupe în bucăți pe care le imprăștie în cele patru zări ale cerului, apelor și mărilor.

Isis a pomit în căutarea rămășițelor lui Osiris, pe care le-a găsit după căutări îndelungate și ostenitoare. Soția lui Osiris, Isis, „marea magiciană”, a reușit să fie fecundată de către Osiris mort. Cel mai mare dintre zei, văzând suferințele lui Isis, se îndură și-l trimite pe Anubis, care îl îmbalsămează pe Osiris și-l înmormântează. După îngropare, Isis se refugiază în Delta unde, ascunsă printre hățișurile de papirus, aduce pe lume un fiu, pe Horus. Ajuns adult, Horus își face cunoscute drepturile sale în fața zeilor Eneedei și îl atacă pe unchiul său Seth.

Osiris continuă să trăiască dar nu pe pământ ci în lumea de dincolo, unde devine zeu, rege și judecător al celor morți. De aceea a și fost reprezentat printr-un om înfășurat în panglici de mumie.

Horus își duce existența cu mare greutate fiind mereu urmărit de Seth, care-i și scoate un ochi. La maturitate, Horus îl detronează pe Seth și se încoronează rege al Egiptului. Horus își recuperează ochiul și-l oferă lui Osiris. Zeii l-au condamnat pe Seth să-și poarte propria victimă. De exemplu, Seth e transformat în barca ce-l transportă pe Osiris pe Nil. Dar, ca și Apophis, Seth nu poate fi definitiv nimic, căci și el încamează o forță ireductibilă. El intruchipează ideea de rău în acest mit. Lui, grecii îi vor spune Typhon. Va fi fost probabil la origine un zeu al pământului, un demon al deșertului nisipos și sterp. Cultul său era localizat în partea orientală a Deltei. Animalele sale sfinte erau crocodilul, măgarul și hipopotamul, care toate au caracter funest. Era reprezentat ca un animal hidos, cu urechi mari și cu coada despicată, ori sub forma unui om cu capul acestui animal.

După victorie, Horus a coborât în țara morților și a anunțat știrea cea bună. Recunoscut drept succesor legitim al tatălui său, el a fost încoronat rege. În acest mod el îl „trezește” pe Osiris. Conform textelor „el îi pune sufletul în mișcare”.

S-au dat diferite interpretări acestui mit. Unii au văzut în el o încercare de a explica intrarea morții în lume, deoarece Osiris era primul om și în același timp și primul mort. Alții au considerat lupta dintre Osiris, Isis și Horus, de o parte, și Seth, de altă parte, ca o reprezentare a veșniciei lupte dintre Nil, împreună cu ținuturile fertilizate de el, și deșert.

Osiris este resuscitat ca „persoană spirituală” (=suflet) și energie vitală. El va asigura din acel moment fertilitatea vegetală și toate forțele de reproducere. De aceea a fost descris ca fiind Pământul întreg sau a fost comparat cu Oceanul care înconjoară lumea. Altfel spus, Osiris, Regele asasinat (=faraonul decedat), asigura prosperitatea regatului condus de către fiul său Horus (reprezentat de faraonul nou instalat).

Urmând exemplul lui Osiris și cu ajutorul său, răposaii reușesc să se transforme în „suflete” adică în ființe spirituale perfect integrate și, deci, indestructibile. Asasinat și dezmembrat, Osiris a fost „reconstituit” de Isis și reinsuflețit de Horus. Astfel el a inaugurat un nou mod de a exista: dintr-o umbră lipsită de putere el a devenit o „persoană” care „știe”, o ființă spirituală inițiată exemplar. Probabil că Misterele elenice ale lui Isis și Osiris au dezvoltat idei similare.

Acest mit a dăinuit mult timp după ce invaziile străine (cucerirea Egiptului de către Cambyses în secolul al VI-lea î.Hr. și de către Alexandru Macedon la 322 î.Hr.) vor fi distrus ordinea politică și socială care au dat sens și semnificație celorlalte mituri.

Succesul acestui mit s-a datorat poate și elementelor umane care i-au stat la bază: dragostea de dreptate a lui

Convertirea la cultul isiac după romanul „Măgarul de aur” de Lucius Apuleius

Osiris, fidelitatea conjugală și tandrețea maternă ale lui Isis, credințioșia filială a lui Horus, recompensa ultimă a triumfului dreptății asupra nedreptății, a vieții asupra morții. Osiris devine progresiv modelul exemplar nu numai al suveranilor ci și al fiecărui individ. Mitul lui Osiris a pus capăt brusc epocii clasice a civilizației egiptene și a devenit centrul preocupărilor etice și al speranțelor religioase.

Ritualurile principale egiptene aveau ca scop să aplice idolului cultul osirian al reînvierii. Se credea că prin împlinirea ritualului secret, care se practica pentru chemarea la viață a unei statui, zeul reînvia, așa cum reînviase Osiris. Multe din ritualurile săvârșite nu puteau fi separate de practica magiei. Mai ales zeița Isis era considerată ca posedând puteri excepționale magice. Așa se explică puterea pe care ea a avut-o de a-l tămădui pe Lucius din romanul Metamorfoze. O legendă o arată pe zeița Isis intrând, prin viclenie, în posesia numelui ascuns al marelui zeu Ra și dobândind astfel o formidabilă putere magică.

Cultul morților avea un puternic caracter magic. Toate riturile acestui cult aveau scopul de a transforma pe defunct, prin puterea magică a formulelor rituale, într-un Osiris. Adică defunctul trebuia să învieze, așa cum a înviat Osiris prin vrăjile zeilor Horus și Anubis, și să se identifice cu Osiris, trăind viața veșnică și fericită a acestuia. Putem spune că într-un fel și Lucius are o poveste asemănătoare lui Osiris. Existența lui umană încetează prin transformarea accidentală într-un măgar, dar, prin puterea magică a formulelor rituale ale preoților zeiței Isis, el reînvia la o viață nouă, tot umană dar diferită de cea anterioară metamorfozării, deoarece aspirațiile religioase ale personajului, indignat de imoralitatea altor preoți ai altor zei, își găsesc împlinirea.

IV. Convertirea la cultul isiac după romanul „Măgarul de aur” de Lucius Apuleius

Convertirea la cultul lui Isis a personajului Lucius din romanul Metamorfoze al lui Apuleius este rezultatul unor frământări și căutări îndelungi ale personajului la care s-a adăugat și ajutorul pe care eroul a simțit că l-a primit de la zeița Isis.

Lucius este foarte curios. Pentru a-și satisface setea de cunoaștere se ferește de prejudecăți și manifestă curaj. El crede că pot fi înțelese și lucrurile ce par mai presus de posibilitățile noastre de înțelegere.

În drumul său spre Hypata, Lucius întâlnește doi călători și ascultă povestirea unuia dintre ei despre o vrăjitoare și ghicitoare care transforma oamenii în castor sălbatic, broască sau berbec și care condamnase pe o femeie însărcinată la o sarcină veșnică. E semnificativ, pentru evoluția convertirii personajului, răspunsul lui Lucius la provocarea celui al călător care-l întreba dacă crede într-o asemenea poveste ca cea a lui Aristomene: „Eu cred că nimic nu e imposibil, în lumea asta...”.

Neasemuita curiozitate în domeniul religios a personajului Lucius se vede și din entuziasmul pe care îl afișează când se gândește că se afla în mijlocul Tesaliei, „țară vestită în tot universul prin meșteșugul vrăjitoresc”. Interesul eroului principal din romanul lui Apuleius pentru ezoteric se observă din atitudinea sa în momentul în care Byrrhena îl atenționează în privința vrăjitoarei Pamfila, soția lui Milo. În loc să se ferească, dimpotrivă, curiozitatea îi e atârțată și mai mult de cuvintele binevoitoare Byrrhena: „Dar eu eram curios... departe de a mă feri de Pamfila, dimpotrivă, eram nerăbdător de a cunoaște cu orice preț tainele meșteșugului ei...”.

Lucius dorea să sfârșească cu poveștile fantastice și să aibă de-a face cu ceva palpabil, cu propria sa experiență. Mai înainte de a apuca definitiv pe drumul cunoașterii meșteșugului vrăjitoriei, fără să se gândească la urmăni, are o anumită teamă din cauza grozăviilor pe care le auzise în povestirile cu vrăjitoare: „aducându-mi aminte de poveștile Byrrhenei, îmi aruncam ochii asupra ei (a Pamfilei, n.n.) cu groază”. Subiectul preferat al conversațiilor lui Lucius era legat de sfera vrăjitoriei, ghicitului și a întâmplărilor imposibile.

Primul contact (indirect) cu un reprezentant al cultului zeiței Isis îl are Lucius prin intermediul povestirii lui Telyfron, când a cinat la Byrrhena. Este vorba de Zatchlas, „un tânăr îmbrăcat într-o manta scurtă din pânză de in, încălțat în niște sandale ușoare, împletite din mici fâșii de frunze de palmier și cu capul complet ras”. Acestui preot egiptean al zeiței Isis i se atribuia minunea învierii pentru câteva clipe a unui mort. Desigur că pentru neobositul căutător care era Lucius, o asemenea întâmplare nu putea să fie decât fascinantă și incitantă. Dar Lucius nu era un necunosător. Prietena lui Fotis afirma despre el că era „inițiat... în mai multe culte religioase”.

Lucius nu se mulțumea să aibă doar un contact indirect,

prin intermediul povestirilor lui Fotis, cu vrăjitorile Pamfilei, ci dorea să fie aproape de vrăjitoarea însăși: „ard de cea mai mare dorință să cunosc broscăriile ei vrăjitoresci chiar în clipa înfăptuirii lor”.

Hotărâtoare pentru convertirea lui Lucius vor fi însă împrejurările în care personajul a reușit să revină din nou la starea de om după ce mai înainte fusese transformat în măgar. Acest episod este expus de autor în cartea a unsprezecea a romanului. La prima veghe a nopții, Lucius a fost deșteptat de lumina orbitoare a lunii pline. A intrat în mare ca să se purifice. În vechime, înainte de a se ocupa de lucruri privilegiate la religie, oamenii se scăldau în mare sau în râuri. Romanii aveau chiar în temple apă lustrală cu care se purficau.

Prezența lunii, în episodul metamorfozării lui Lucius din măgar în om, nu e întâmplătoare. Potrivit tradiției transmise de Plutarh (De Iside), Osiris a domnit 28 de ani și a fost omorât într-o zi de 17, într-un moment în care luna era în descreștere. Sicrul în care îl ascunseser Isis a fost descoperit de Seth, care era la vânătoare, într-o noapte cu lună. Seth a împărțit cadavrul lui Osiris în 14 bucăți pe care le-a răspândit pe tot teritoriul egiptean. În ritual, emblema zeului mort avea forma unei luni noi. Există o similitudine evidentă între moarte și inițiere. „De aceea - spune Plutarh - există o analogie atât de strânsă între termenii greci care înseamnă a muri și a iniția” (De facie, 943 b). Dacă inițierea mistică se dobândește printr-o moarte rituală, tot astfel moartea se asimila unei inițieri. Sufletele care ajungeau în partea superioară a lumii erau numite de Plutarh „biruitoare” și purtau o coroană pe cap, ca inițiații și triumfătorii (De facie, 943 d).

Lucius s-a afundat în apa mării de șapte ori pentru că acest număr era, după Pitagora, foarte potrivit pentru ceremoniile religioase. Apoi el adresează „reginei cerului” o pioasă rugăciune pentru a-i reda chipul de om. Pe dată, eroul a simțit că mintea i s-a îngreunat și a adormit. În somn Lucius visează o divinitate ieșind din mijlocul valurilor, scuturându-se de apa mării și lăsând să i se descopere frumusețea. Zeița purta în mâini multe simboluri. În stânga a un mic vas în formă de gondolă. Egiptenii reprezentau pe Isis având în mână un vas în formă de gondolă sau de luntre mică, pentru a arăta cursul apelor și mai ales revărsările Nilului. Picioarele zeiței înfățișate în vis lui Lucius aveau sandale împletite din frunze de palmier, arborele biruinței. Zeița s-a adresat lui Lucius amintindu-i atributele și numirile date ei de diferite popoare și spunându-i: „în curând prin voința mea va străluci pentru tine ziua mântuirii... Ziua care se va naște din această noapte de când există lumea a fost închinată cultului meu... preoții mei îmi închină o navă care n-a spintecat încă valurile, voină să arate astfel că pun comerțul sub ocrotirea mea... marele preot, chiar în timpul marelui alai va purta în mâna dreaptă o coroană de trandafiri legată de sistrul său. Trei vei apropia încet de preot, apoi, ca și cum ai voi să-i săruți mâna, vei smulge trandafirii cu buzele și chiar în clipa aceea te vei vedea scăpat de pielea acestui dezgustător animal... Să nu-ți fie teamă că vreuna din poruncile mele e greu de îndeplinit, căci chiar în această clipă când vin la tine și mă aflu în țara ta, eu arăt preotului meu în vis ce mai rămâne de făcut și-i dau îndrumările de cuviință”. De mare importanță pentru convertirea ulterioară a personajului este precizarea zeiței: „Dar mai înainte de toate, adu-ți aminte, și acest gând să fie pe veci împătârit în adâncul inimii tale, că mi-ai rămas obligat pentru tot restul vieții, până la ultima-ți suflare”. Avem aici exprimată binecunoscuta, în Istoria Religioasă, relație do ut des între oameni și zei, în religiile păgâne. Lucius imploră ajutorul zeiței iar aceasta, în schimbul salvării lui, îl servește ei pentru toată viața. Dar nu numai atât, deoarece zeița îi mai promite fericire, glorie și vederea ei când se va coborî în Infern.

Trezindu-se din somn, tulburat de această viziune, Lucius s-a afundat din nou în mare. Dimineața a fost impresionat de mulțimea zorită de „o grabă religioasă”. Se pare că era sărbătoarea lui Isis navigium (corabia), care indica reluarea navigației în Marea Mediterană și care se celebra la 5 martie. Păsărelele cîrpeau vesele. Arborii îmbrăcați în frunze noi produceau un suierat plăcut. Cerul „te orbea cu propria lui strălucire”. Impunătorul cortegiu religios era precedat de unele persoane costumate diferit și de altele care erau însoțite de animale: ursoaică, maimuță, măgar. Această mascaradă, în legătură cu vreun vechi obicei religios, avea loc cu ocazia sărbătorii Zeiței Isis, dar nu făcea parte integrantă din însăși celebrarea ei. Alaiul zeiței era format din femei îmbrăcate în rochii albe, încununate cu flori de primăvară și purtând diferite atribute ale zeiței. Unele aveau atârnate în spinare oglinzi strălucitoare, întoarse spre zeiță. Locul statuii zeiței era în mijlocul procesiunii. Ea vedea direct prima parte a cortegiului, care o preceda, și, în oglinzile purtate de credincioșii săi, privea partea care mergea în urmă-i. Ce fel de divinitate e aceea care are nevoie de ajutor pentru vedere? Alte femei stropeau străzile cu balsam.

(continuarea în numărul viitor)

Ionel Cristian TĂTARU,
inspector principal D.J.A.N. IALOMIȚA

IMPORTANȚA ARHIVELOR NAȚIONALE ÎN SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ DUPĂ 1989

Conștientizarea locului și rolului Arhivelor Naționale în ansamblul instituțional românesc, mai ales în acest moment când, ca urmare a schimbărilor survenite în 1989, instituția și-a deschis larg porțile publicului, este o necesitate firească în condițiile în care principalul beneficiar este chiar societatea românească.

Cele 30.000 de fonduri, adevărate memorii scrise ale românilor, constituite de-a lungul secolelor sub administrații diverse, în limbi și paleografii diferite, existente în Arhivele Naționale, supranumite pe bună dreptate și „grânarul istoriei”, sunt puse permanent la dispoziția cercetătorilor pentru a fi studiate și valorificate.¹⁾

De aceea, a neglija, indiferent de rațiuni, arhivele înseamnă a primejdiu temelia memoriei noastre istorice. Iar a nesocoti cu bună știință, înseamnă să abdicăm la o bună parte a individualității noastre naționale și deopotrivă la vocea noastră distinctă în comunitatea popoarelor.²⁾

EVOLUȚIA INSTITUȚIONALĂ A ARHIVELOR (STATULUI) NAȚIONALE DUPĂ 1989

Fiind una dintre cele mai vechi instituții ale statului român modern, Arhivele Naționale au cunoscut în cadrul evoluției lor instituționale o continuă transformare structural-organizatorică.³⁾

Momentul Decembrie 1989 poate fi considerat un moment de cotitură, în evoluția de mai mult de un secol și jumătate a instituției, prin trecerea de la un sistem centralizat, de sorginte sovietică⁴⁾, spre unul descentralizat, compatibil cu democrațiile occidentale.

Primii pași pe drumul restructurării sistemului arhivistic român au fost dificili, încă de la început simțindu-se acut nevoia unei noi abordări legislative⁵⁾ aflată în concordanță nu numai cu noile realități românești dar și cu legislația arhivistică a statelor occidentale.

Alte priorități au fost: trecerea de la conducerea militară la cea civilă (la 1 noiembrie 1991, după aproape patru decenii prof. universitar Ioan Scurtu devine primul director general civil, revenindu-se astfel la tradiția ca șeful acestei instituții să fie profesor universitar, recunoscut pentru activitatea sa științifică), crearea unei noi imagini publice asupra Arhivelor Statului, eliminarea cenzurii prin obținerea de către arhiști a dreptului de a publica fără să mai ceară aprobarea scrisă a directorului general dar asumându-și în schimb întreaga responsabilitate, prin semnătură pentru conținutul materialelor.

S-a accentuat necesitatea ca Arhivele Statului să se manifeste activ în plan științific prin: organizarea unor sesiuni anuale, publicarea unor volume de documente privind perioade recente din istoria românilor - anii 1943 - 1947, retragerea trupelor sovietice din România - dar și pe unele teme mai delicate - problema minorităților naționale în perioada interbelică -, precum și pe mișcarea de eliberare națională a românilor din Transilvania, Marea Unire din 1918 etc.

Reluarea relațiilor dintre Arhivele Statului și Comitetul Internațional al Arhivelor (organizație profesională internațională nonguvernamentală, care reprezintă interesele arhivelor și arhivarilor în lumea întreagă și care are ca scopuri promovarea, păstrarea, dezvoltarea și utilizarea patrimoniului arhivistic național) era de asemenea o prioritate. Încă din 1981 aceste relații erau „înghetate” din motive bugetare determinate în special de decizia lui Nicolae Ceaușescu de a achita datoria externă a României într-un termen cât mai scurt. Astfel, folosirea economiei de valută a dus la sistarea plății cotizației anuale, dar și întreruperea deplasărilor în străinătate pentru cercetare, depistare de documente sau stagii de specializare. După 1989 plata cotizației, răspunsul la scrisorile trimise de C.I.A., participarea la mai multe acțiuni inițiate de acesta au dus treptat la normalizarea relațiilor cu respectivul for internațional, vizitarea Arhivelor Statului de către secretarul general C.I.A. fiind edificatoare în acest sens.

Grija pentru preluarea arhivelor transportate în Rusia

în timpul primului război mondial a determinat mobilizarea nu numai a eforturilor conducerii Arhivelor dar chiar și a Guvernului României, care a aprobat suma de 100.000 de dolari pentru Arhivele Statului. Pe această bază, mai multe echipe de arhiști au fost în Moscova și au adus zeci de mii de cadre de microfilm și copii xerox privind istoria românilor.

O problemă extrem de importantă ce impunea găsirea unei soluții urgente era sporirea personalului arhivelor, mai ales a celui calificat, care să asigure calitatea muncii cu documentele în condițiile sporirii cantității acestora. În acest context, a luat ființă Facultatea de Arhivistică (1992) în cadrul Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, facultate civilă, al cărei corp profesoral de specialitate era angajat prin concurs din rândul cercetătorilor și arhiștilor, cursurile generale fiind ținute de profesori de la Facultatea de Istorie a Universității București.

Printre alte realizări ale primilor cinci ani de după Revoluția din decembrie 1989, se mai pot menționa: reorganizarea Centrului de Perfecționare, care a devenit Școala Națională de Perfecționare Arhivistică; creșterea numărului de posturi de la 632 în 1991 la 912 în 1996; instituirea unui sistem unitar de promovare a cadrelor prin concurs; publicarea a 21 de volume (culegeri de documente, albume etc) sub egida Arhivelor Statului (Naționale); prelucrarea în depozitele proprii a 21.000 m.l. de documente; microfilmarea în scop de asigurare a cca. 1.800 m.l. (9,2 milioane de cadre); asigurarea pazei tuturor depozitelor de arhivă cu militari, începând din luna mai 1992; reorganizarea activității de informatică arhivistică și trecerea la dotarea unor servicii și direcții județene cu calculatoare; reluarea asistenței și controlului la deținătorii de arhivă; construirea și darea în folosință a sediiilor Arhivelor Naționale din județele Bacău și Brăila (cca. 20.000 m.l.); începerea construirii noilor sedii la Covasna și Giurgiu; dotarea tuturor direcțiilor județene cu copiatoare și autoturisme; construirea unor laboratoare zonale de restaurare-conservare; semnarea unor acorduri de colaborare bilaterală cu Italia, Rusia, Turcia, Macedonia, Republica Moldova, Polonia, Ungaria, Iugoslavia și Germania; realuarea cercetărilor vizând depistarea documentelor referitoare la istoria poporului român (în Rusia, Austria, Bulgaria, Franța, Germania, Italia, Republica Moldova, Ungaria, Vatican), aducerea în țară a peste 70.000 de cadre (file document); participarea la stagii internaționale de specializare profesională în Elveția, Franța, Germania, Italia a unor arhiști români etc.⁶⁾

După lungi tergiversări, proiectul Legii Arhivelor Naționale, intrat pe ordinea de zi a Camerei Deputaților, a fost adoptat, noua lege fiind promulgată de președintele României la 1 aprilie 1996 și publicată în Monitorul Oficial al României, VIII, nr.7 din 9 aprilie 1996.

Preluând și corectând principiile din vechea legislație (decretul nr.472/1971), s-a încercat corelarea cu principiile de organizare a Arhivelor altor state. De asemenea, Arhivele Statului se transformă în Arhivele Naționale, forul tutelar fiind Ministerul de Interne, iar Filialele deveneau Direcții Județene ale Arhivelor Naționale. Noua lege precizează că Arhivele Naționale administrează Fondul Arhivistic Național, controlând toți creatorii de arhivă; Arhivele Naționale acordă asistență de specialitate instituțiilor creatoare de arhivă, fie ele publice, fie particulare, preiau documentele care fac parte din Fondul Arhivistic Național; evaluează apartenența documentelor la F.A.N. ș.a.m.d.⁷⁾

În vederea organizării și desfășurării unitare a întregii activități arhivistice la nivelul tuturor creatorilor și deținătorilor de documente și în conformitate cu Legea Arhivelor Naționale art.5 pct.a, au fost elaborate Instrucțiunile ei de lucru, instrucțiuni aprobate de conducerea Arhivelor prin Ordinul de zi nr.217 din 23 mai 1996.

Continuând aceste măsuri și pentru a răspunde mai bine noulor realități, Legea 16/1996 a Arhivelor Naționale a suferit o serie de modificări și completări prin Legea nr.358 din 6 iunie 2002, publicată în Monitorul Oficial nr.476 din 07.03.2002.

În prezent, cadrul legislativ arhivistic se compune din:

- 1) Legea nr.16/1996 (Legea Arhivelor Naționale);
- 2) Legea nr.358/2002 pentru modificarea și completarea Legii Arhivelor Naționale nr.16/1996;
- 3) Instrucțiuni privind activitatea de arhivă la creatorii și deținătorii de documente, aprobate de conducerea Arhivelor Naționale prin Ordinul de zi nr.217 din 23.05.1996;
- 4) H.G. nr.51/2003 privind procedura de predare - primire a documentelor creatorilor și/sau deținătorilor de documente, persoane juridice, care s-au desființat;
- 5) Ordonanța de Urgență nr.63/2003 privind organizarea și funcționarea Ministerului Administrației și Internelor;
- 6) Legea nr.544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public;
- 7) Normele Metodologice de aplicare a Legii nr.544/2001, privind liberul acces la informațiile de interes public;
- 8) Legea nr.182/2002 privind protecția informațiilor clasificate;
- 9) Legea nr.52/2003, privind transparența decizională în administrația publică;
- 10) Legea nr.188/1999, privind Statutul funcționarilor publici cu modificările și completările ulterioare;
- 11) Legea nr.161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției;
- 12) Legea nr.53/2003 - Codul Muncii;
- 13) Legea nr.29/1990 a Contenciosului administrativ;
- 14) Legea nr.500/2002 privind finanțele publice;
- 15) Legea Contabilității nr.82/1991;
- 16) Ordonanța de Urgență nr.61/2001 pentru modificarea și completarea Legii Contabilității nr.82/1991;
- 17) Legea nr.90/1996 a protecției muncii și Normele metodologice de aplicare a acesteia;
- 18) Legea nr.177/2000 pentru modificarea și completarea Legii protecției muncii, nr.90/1996;
- 19) Ordonanța de Urgență nr.191/2002 privind salarizarea personalului bugetar;
- 20) Ordonanța de Urgență nr.192/2003 privind salarizarea funcționarilor publici.

DE CE SUNT IMPORTANTE ARHIVELE NAȚIONALE PENTRU SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ

Cea mai grea răspundere care apasă pe umerii lucrătorilor din cadrul Arhivelor Naționale este răspunderea față de istoria poporului român. De aceea, arhivele nu trebuie scurte de depozite de simple petice de hârtie uitate în cotloane ascunse ci ca o neprețuită comoară a întregului neam, ca o memorie a experienței noastre istorice transmisă din generație în generație.⁸⁾

În mod practic, documentele care fac parte din Fondul Arhivistic Național (totalitatea documentelor ce trebuie să asigure reconstituirea acestui spațiu) pot fi folosite pentru: cercetare științifică, rezolvarea unor lucrări administrative, informări, acțiuni educative, elaborarea de publicații și eliberarea de copii, extrase și certificate.⁹⁾

Ca primii beneficiari ai informațiilor oferite de documente, arhiștilor le revine obligația răspunderii prompte a acestora,¹⁰⁾ un rol important în acest sens avându-l prestigiosul periodic „Revista Arhivelor”.

Cercetarea documentelor, la cerere, de către cetățenii români și străini, după 30 de ani de la crearea
(continuare în pag. 17)

prof. Ștefan GRIGORESCU

Puține locuri din Bărăgan înfățișează privirilor călătorului ceea ce se poate vedea în vatra Crăsanilor. Un loc de o frumusețe naturală cum nu sunt multe pe lalomița de Jos; un peisaj cu râu, ostrov și pădure de luncă, totul dominat de câmpia înaltă¹, parcă ruptă brusc la întâlnirea cu apa

Naparis-ului de odinioară, lalomița de astăzi. Tabloul naturii de acolo oferă senzația existenței unui peisaj de deal și nicidecum de câmpie bărăgană. Vatra Crăsanilor este întâi de toate un loc cu o încărcătură spirituală aparte, un început de istorie dinainte de geți.

Cele mai vechi urme ale trecutului datează în părțile Crăsanilor din preistorie, descoperirile întâmplătoare și cercetările arheologice de pe terasă, la sud de râu, coborând locuirea umană până în paleoliticul târziu și neolitic, așadar cu mai mult de șase milenii în urmă. În secolele IV-I î.Hr., la Piscu Crăsanii a existat una dintre cele mai însemnate așezări getice din răsăritul Munteniei², pe care Pârvan o socotea drept celebra dată Helis unde Dromichete îl adusesse la anul 292 î.Hr. pe ilustrul său captiv, regele Lysimah. Această însemnată reședință tribală fortificată a încetat să existe la începutul sec. I d.Hr., fiind distrusă de expediția lui Aelius Catus de pe la anii 6-12 d.Hr.³. Din perioada străromână, apoi a culturii Dridu -sec. III-IV, respectiv X-XI- datează urmele așezărilor descoperite la sud de Copuzu, în zona de coastă zisă popular „Deluș”. În epoca medievală apare atestat ca existând în secolul al XVI-lea satul Crăsanii⁴, apoi Copuzu, iar către zorii epocii moderne, la răscrucea dintre secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, hrisoavele, hărțile și catagrafiile atestă existența mai multor așezări în vatra Crăsanilor. Dincoace de râu era atunci satul Odaia Piteșteanului sau Piteșteanu (Pitișteanu), întemeiat de boierii omonimi⁵, originari din părțile Piteștilor, iar către sud-vest se găsea satul Fundu Crăsanilor. Dincolo de râu se găseau satele Copuzu și Crăsanii de Jos, separate de Pisc, iar către vest erau satele Crăsanii de Sus și Vadu Pietros. Astăzi, în vatra Crăsanilor trei așezări au rezistat vremurilor⁶ și păstrează urme ale trecutului lor: Copuzu, Crăsanii de Jos și cei de Sus.

Venind dinspre Slobozia, pe drumul rutier spre Urziceni și mai departe, din centrul satului Balaciu se desprinde către stânga o cale ce duce către satul Crăsanii de Jos, la 5 km depărtare. Dintotdeauna cale prăfuită de țară, drumul acesta a fost pietruit și asfaltat în ultimii ani, până către mănăstirea Balaciu. Vizibil de departe, așezământul cu hramul *Adormirea Maicii Domnului* este așezat în stânga drumului către Crăsanii, lângă pădurea din luncă, dincolo de care se află râul, totul fiind dominat de Piscul Crăsanilor, cu celebra dată de acum două milenii a dacilor, cercetată odinioară de părintele arheologiei românești, Vasile Pârvan. Mănăstirea se găsește pe fosta vatră a satului Odaia Piteșteanului (Piteșteanu), strămutat la începutul secolului XX către nord, din cauza repetatelor revărsări ale râului. A rămas în câmp biserica⁷, în jurul căreia s-a întemeiat în anii interbelici așezământul monahal, focar de credință ortodoxă nu doar pentru părțile locului, ci pentru întreg Bărăganul. După destrămarea obștii sub autoritățile comuniste, biserica a servit ca anexă a cooperativei agricole, apoi a fost părăsită. După anul 1991, așezământul de la Balaciu, încă numit „de la Pitișteanu” de oamenii locului, a renăscut⁸. S-a adus înapoi o frumoasă bisericuță de lemn, din satul bucovinean Buda-Slătioara, s-au construit chilii, s-au ridicat clisiamița și clopotnița. Îndeosebi s-a ctitorit biserică mare⁹, imaginea lăcașului original rămânând doar o amintire. În afara incintei așezământului, lângă pădure, a fost ridicat un monument închinat memoriei celor dispăruți în anii represiunii comuniste, rămași fără cruce și fără momânt.

Trecând râul pe un pod de ciment, care de la vremea înălțării sale a scos satele Crăsanilor din izolarea lor seculară, călătorul privește în dreapta jos un mic ostrov pe apa lalomiței, iar în stânga Piscul geților, surpat pe trecerea vremii în trei suvițe. Dincolo de Pisc, către est, satul Copuzu poartă numele „locului cu tufisuri” și păstrează biserica parohială ridicată la anii 1848-1856 de călugări de la mănăstirea Căldărușani. Edificiul are patru încaperi și o turlă micuță, realizată din lemn deasupra pronaosului. În imediata apropiere a bisericii se păstrează mai multe cruci de piatră din a doua jumătate a secolului XIX. Dincoace de Pisc, drumul de țară coboară podul și străbate satul Crăsanii de Jos sau Crăsanii propriu-zis¹⁰, șerpuiind către coastă. În dreapta, către centrul satului, școala de tip Spiru Haret dăinuie de la începuturile secolului

MONUMENTE ISTORICE DIN VATRA CRĂSANILOR

Vatra Crăsanilor. Vedere către Pisc

XX, servind astăzi luminării școlărilor de clase primare. Ceva mai departe se deschide, aproape de coastă, o mică piață din care se intră în biserica parohială. Aflat într-o curte mică, edificiul surprinde prin dimensiunile sale modeste, cu aspectul unei case țărănești obișnuit. Doar stilul de navă și îndeosebi turla micuță, încununată de o cruce, arată destinația lăcașului. Potrivit tradiției, întărită prin vechimea seculară a satului, o biserică de lemn a existat în secolul XIX în cimitirul satului, spre luncă. A fost adusă către coastă, acolo unde s-a ridicat apoi biserica de zid păstrată și astăzi, dar aflată într-o stare de degradare. În curtea bisericii, imediat în dreapta porții, se află monumentul fiilor satului, căzuți pentru patrie la anii 1916-1918. Având forma unui obelisc realizat din ciment, încununat de o mică cruce ortodoxă, „Acest monument este ridicat în amintirea eroilor căzuți pe câmpul de luptă 1916-1918, prin stăruința văduvelor de război din această comună”, după cum glăsuiește inscripția.

Drumul de țară urcă spre coastă și iese din sat, lăsând în cele două părți laterale, acolo unde „taie” coasta, urmele unei așezări coborând până către preistorie, cu locuire și în perioada dacică, confirmată prin descoperirile arheologice de acolo. La circa o jumătate de km către stânga, în dreptul davei de la Pisc, se zărește tumulul sub care, așa cum ar fi zis Iorga, se va fi odihnit somnul de două milenii vreo căpetenie getă. Drumul acesta de la Crăsanii către Sălcioara, de la nord la sud, se intersectează cu cel ce vine dinspre Crăsanii de Sus și merge către Orezu. Lăsând în stânga drumului, în mijlocul unei culturi agricole, o cruce de piatră de la mijlocul secolului XIX, pomenind localnici, călătorul poate merge spre stânga, pe drumul de țară ce duce la Crăsanii de Sus. Chiar lângă intersecție, pe un dâmb, o cruce masivă de piatră pomește doi eroi și urmași ai lor. Pe fațada dinspre sud, inscripția menționează că „ACEASTĂ SFINTĂ/CRUCE SA RIDICAT/ ÎN NUMELE DECEDAȚILOR ȘĂRBAN/ ȘTEFAN, MORT PE CÂMPUL DE LUPTĂ/ ȘI AL SOTIEI LUI/IVANA ȘI FIICA LOR/PROFIRA. VII/ IONIȚĂ, LINA STAN, TUDORA, IORGU, /STANA. LACE. LINA/ PETRE. IOANA”. Pe brațul estic al acestui monument de pomenire este inscripționat anul ridicării sale -, „1925”- mai jos fiind amintit și „EROU/ AVIATOR/ POPA CON/STANTIN/, CĂZUT PE/ CÂMPUL/ DE LUPTĂ/ LA ODESA, /1941”. Alături străjuiesc ruinele fostei cooperative agricole, pe terenul căreia s-a ridicat în ultimii ani așezământul monastic cu hramul *Sfântului Apostol Andrei*, apostolul românilor. S-a ridicat întâi o biserică de lemn, apoi diferitele construcții de locuit sau pentru nevoile

gospodărești ale comunității ce se încheagă acolo¹¹. De la schit, drumul merge încă 2 km spre vest, până în dreptul satului Crăsanii de Sus, zis popular și Sudiți. Așezat sub coastă, chiar lângă albia râului, satul a fost întemeiat ca urmare a „roirii” unor locuitori veniți din satul Crăsanii, care avea să se numească mai apoi „de Jos” tocmai pentru a se deosebi de noua întemeiată așezare, aflată mai în susul râului. I s-a zis și încă i se mai zice satului Crăsanii de Sus și Sudiți, întrucât unii dintre cei care s-au așezat în timp acolo erau români ardeleni, supuși austrieci cunoscuți ca „sudiți”. Ceva mai compact acolo unde se pătrunde

pe drumul colbit de țară¹² care se desprinde către râu din amintitul drum asfaltat, satul Crăsanii de Sus își are vatra istorică în ceea ce astăzi constituie partea vestică a satului, acolo unde se află biserica parohială. Lăcașul e situat în curtea cimitirului, plină de cruci vechi de piatră, către coastă. Având hramul *Adormirea Maicii Domnului*, biserica a fost ridicată de comunitatea locală la anul 1887 și este de tip navă, cu o singură turlă ce încununează pronaosul.

Alte două așezări se găseau în urmă cu un secol lângă Crăsanii de Sus, de o parte și de cealaltă a râului. Pe malul drept, către Pădurea Groasa, era vatra satului Vadu Pietros, „spart” din cauza revărsărilor apelor, locuitorii săi

Crăsanii de Jos. Biserica și monumentul eroilor

strămutându-se către sud, unde au întemeiat satul Horia, după numele eroului transilvănean de la anul 1784. Pe malul stâng se găsea satul Fundu Crăsanii¹³, destrămat și el după anul 1900, locuitorii săi așezându-se către nord, spre a întemeia satele Sfântu Gheorghe și Butoiu.

De la Crăsanii de Sus, o punte suspendată peste râu leagă comunitatea de drumul de țară ce duce către nord, ocolind pădurea și lăsând în stânga vatra fostului sat Fundu Crăsanii. Înainte se zărește comuna Sfântu Gheorghe, aflată pe drumul național și european amintit mai devreme; în spate rămâne vatra Crăsanilor, cu urmele istoriei sale.

NOTE:

1. Altitudinea maximă în părțile acelea este de 75 m.
2. Vezi îndeosebi la Vasile Pârvan, *Getica O protoistorie a Daciei*. Editura Meridiane, București, 1982, pp. 106-133. De asemenea, Radu Vulpe, *Așezări getice din Muntenia*. Editura Meridiane, București, 1966, pp. 42-46.
3. R. Vulpe, *op. cit.*, p. 16.
4. Atestat întâia oară la anul 1579, când stăpâna acolo o familie de boieri prahoveni.
5. Primul Piteșteanu mai cunoscut era un cronicar de la sfârșitul sec. al XVIII-lea.
6. Nu mai sunt acolo satele Piteșteanu (Pitișteanu), Vadu Pietros și Fundu Crăsanii.
7. Ridicată la anii 1821-1841 - în locul unui lăcaș ceva mai vechi - către Ecaterina și Neacșu Piteșteanu.
8. Renașterea așezământului monahal se datorează mai cu seamă părintelui stareț Teofil Belea.
9. Sfințită la 15 august 2000 de P.S. Damaschin, episcop al Sloboziei și Călărașilor.
10. Numele vine de la slavonescul cu sensul de „frumos”, așadar Crăsanii însemna „satul din locul frumos”.
11. Din păcate, biserica este „îmbrăcată” în zid, tencuiala ajungând astăzi până la streșină.
12. Înainte ca drumul acesta să înceapă către sat și râu, de remarcat în dreapta, lângă o troiță recentă, o cruce masivă de peste 2 m - de piatră - datând de la sfârșitul sec. XIX, având inscripția ștearsă.
13. Ceva despre această așezare dispărută, la Șt. Grigorescu, *Pe urmele unui sat dispărut: Fundu Crăsanii*. În „Tribuna literar-artistică și culturală”, anul I, nr. 7, nov. 2001, p. 26.

Proiectul unei „insurecții” în România la sfârșitul anului 1917

La izbucnirea primului război mondial în cele două tabere beligerante s-au format coaliții ale forțelor social-politice în jurul guvernelor și suveranilor lor. Social-democrații în totalitatea lor au intrat în această „Sfântă Uniune” pentru apărarea țării lor. Acest război de uzură, cu victimele sale, distrugerile și suferințele cauzate în primii trei ani, au schimbat atitudinea și atmosfera. „Sfânta Uniune” din primele luni a început să se destrame. Sub presiunea populației nemulțumite, partidele social-democrate au abandonat politica de „uniune națională” lansându-se în propagandă anti-război. Mișcarea pacifistă coordonată de grupurile social-democrate din Franța, Italia și Germania a început încă din 1915, prin „Momentul Zimmerwald” din Elveția, unde liderii radicali ai Internaționalei Socialiste au cerut negocieri de pace. Pacifismul mișcării socialiste a oferit motive de suspiciuni în epocă. Fiind acuzați, social-democrații, de „defetism” și „colaborare cu inamicul”, au fost deseori arestați. În Franța, omnipotentul Georges Clemenceau a purificat administrația și politica de pacifiști pe care i-a descurajat prin executarea unor „trădători ai patriei” cum ar fi Joseph Caillaux, agentul plătit de Puterile Centrale. Mai blând, guvernul Brătianu-Take Ionescu s-a mulțumit doar să-l aresteze pe Cristian Racovsky, liderul de origine bulgară al socialiştilor din România, cunoscut agent plătit de Viena și Berlin.

Nemulțumirile forțelor socialiste radicale față de realitățile din țările lor au fost valorificate de puterile beligerante pentru a-și atinge propriile obiective. În faza pregătitoare, Puterile Centrale au elaborat un plan ce urmărea să provoace revolta națunilor și a grupurilor radicale socialiste din Rusia și a aliaților săi. În același mod, statele din Antanta au ajutat mișcările naționale și sociale ce urmăreau destrămarea Austro-Ungariei și a Imperiului Otoman.

În această serie de acțiuni menite să destabilizeze inamicul prin „insurecții” se încadrează și evenimentele din Moldova la sfârșitul anului 1917. „Insurecția în România” cu scopul de a o scoate din război cu ajutorul „maximaliștilor” și a grupurilor bolșevice a fost principala preocupare a conducerii militare și politice din țările Puterilor Centrale și Rusia bolșevică.

În aceeași categorie de acțiuni ce priveau scoaterea României din război au fost și cele îndreptate împotriva familiei regale române. Este cunoscut faptul că după intrarea României în război alături de Antantă, cercurile conducătoare germane au luat primele măsuri asupra regelui Ferdinand: la Sigmaringen familia I-a organizat funeraliile și i-a exclus din Casa de Hohenzollern. Împăratul Wilhelm al-II-lea i-a retras, în calitate de șef la dinastie de Hohenzollern, toate titlurile și decorațiile pe care le-a oferit și orice contact cu regele Ferdinand și regina Maria au fost interzise și la sfârșitul războiului era plănuită detronarea sa. Ideea detronării regelui a fost acceptată de Austro-Ungaria ce dorea deasemeni să câștige importante avantaje economice și teritoriale în dauna statului român. Aceste măsuri l-au afectat profund pe rege.

Wilhelm din 30-31 în condițiile ofensive inamice în Est pentru a elimina Rusia din război, anul 1917 a readus în atenția conducătorilor Germaniei și Austro-Ungariei problema dinastiei române. Conferința conducătorilor militari și politici ai Reich-ului prezidată de împăratul mai 1917 (stil nou) a decis detronarea regelui Ferdinand din România odată cu devastarea teritoriului statului român și subordonarea economică a țării față de Puterile Centrale. Problema dinastiei în România a fost obiectul unor prelungite controverse între cercurile politice și militare de la Viena și Berlin. Cea mai insistentă dintre părți a fost Austro-Ungaria. În ciuda unor victorii strălucite ale României în vara anului 1917, „defecțiunea rusă” din octombrie 1917 a oferit ocazia revanșei. Ministrul de externe austro-ungar Ottokar Czernin declara lui George Știrbei în august 1917: „România va trebui să aleagă un nou rege pentru că în nici un caz regele Ferdinand nu va rămâne pe tron, nici măcar prințul Carol”. În decembrie 1917, problema detronării dinastiei române a fost formulată în mod deschis de generalul Erich Ludendorff șeful Marelui Cartier General German. Conform instrucțiunilor sale, secretarul de stat la ministerul afacerilor externe german, von Busche, i-a ordonat telegrafic ambasadorului Rosenberg, care era la Focșani în delegația ce negocia condițiile de armistițiu cu România, să transmită lui Beldiman această cerere

a Berlinului care a fost luată împreună cu ministrul de externe al Austro-Ungariei, contele Czernin.

În cercurile diplomatice germane și austro-ungare, circulau câteva nume de candidați la tronul României cum ar fi fiul împăratului Wilhelm al-II-lea, fratele împăratului Carol I de Habsburg, Max von Baden, arhiducele Francisc etc. Autoritățile de ocupație militară de la București au susținut un curent de opinie favorabil înlocuirii dinastiei și de pedepsire a regelui antantofil. Câțiva politicieni români considerau posibila schimbare a dinastiei ca o premisă a ameliorării condițiilor de pace impuse de Germania. Acest motiv l-a făcut pe Titu Maiorescu să și exprime uimirea cu privire la modul cum unii lideri conservatori doreau să sacrifice dinastia. Petre Carp cel mai cunoscut adversar al politici antantofile promovată de rege și liberali, îi spunea lui Grigore Antipa, că deși nu este un inamic al regelui, „între el și granițele țării mele nu pot alege”, sperând să salveze integritatea teritorială a României prin sacrificarea monarhiei, ce a fost impusă din afară, lăsând Germaniei libertatea de a alege un nou rege. În atmosfera de confuzie și izolare a României, după semnarea tratatului de la Brest-Litovsk, existau și proiecte utopice de restabilire a integrității statului și unirea provinciilor românești sub conducerea Austriei. Cu ocazia vizitei sale la Berlin și Viena, în martie 1917, C. Stere sugera într-un Memoriu asocierea țării în Mitteleuropa și desemnarea unuia dintre cei doi împărați ca rege al României, ca o cale sigură de păstrare a ființei naționale și scut în calea expansiunii rusești către centrul Europei.

În procesul politic intentat împotriva colaboraționiștilor din București după război, vizita lui Stere și memoriul său au fost interpretate ca trădare a țării. În realitate, C. Stere era un adversar al țarismului și un luptător pentru eliberarea Basarabiei și reunificarea provinciilor românești în România Mare. El nu auzit altă cale decât prin alianța cu Puterile Centrale. Având puternice convingeri democratice, Constantin Stere considera că „luând în considerație poziția geografică, uniunea personală cu Austria ar putea fi ușor realizată”. Trebuie să observăm că Stere a încercat să prevină „marele pericof” la sfârșitul războiului printr-o rapidă unificare sub protecția Puterilor Centrale.

În contextul revoluției din februarie 1917 și abdicarea țarului la 15 martie, o mare parte a socialiştilor români, în special grupurile marxiste, susțineau ideea îndepărtării regelui Ferdinand și proclamarea Republicii. Ideea republicană deriva din spiritul republican al programului socialist dar și, a acțiunilor soldaților bolșevizați din Moldova îndreptate împotriva monarhiei, precum și planurile de „insurecție” ale adversarilor ce erau concepute la Berlin și realizate cu ajutorul bolșevicilor. Se pare că autoritățile române au intuit chiar din martie-aprilie 1917 amenințările unei conspirații în care, „Regele și familia regală trebuiau arestați și trimiși în Rusia și să împărțasească soarta dinastiei ruse”.

Mărtura lui Iorga nu poate fi pusă la îndoială. De altfel, la sugestia lui Iorga și intermediată de Constantin Dobrogeanu-Gherea, guvernul Brătianu a organizat o întâlnire a unei delegații românești formată din 10 parlamentari condusă de dr. N. Lupuciu Sovietul rus al ostașilor din Iași. La întâlnirea care a avut loc în aprilie 1917, conducătorul delegației românești a reproșat părții ruse amestecul în afacerile interne ale României și cauzarea de tulburări ale ordinii interne. Ca urmare Sovietul soldaților ruși din Iași a adresat un manifest către trupele din Moldova prin care se cerea respectarea ordinii și liniștii în capitala provizorie a României.

Fiind informat despre măsurile care urmau să fie luate împotriva monarhiei și a statului român, regele Ferdinand și guvernul Brătianu-Take Ionescu își puneau speranțele în spiritul de sacrificiu al soldaților români. Mergând pe front în mijlocul soldaților din Armata a-II-a, regele a adresat la Răcăciuni (Bacău) cunoscuta sa Proclamație din 23 martie 1917 în care reafirma decizia clasei politice de a înfăptui reforma agrară și reforma electorală, în concordanță cu decizia Adunării Deputaților din 1914 și cu mesajul tronului către Corpurile Legiuitoare din decembrie 1916.

Primele încercări de a pune în practică planul conceput la Berlin și Petrograd de detronare a monarhiei au fost făcute la începutul lunii mai. Soldații ruși bolșevizați au produs tulburări, criticau „oligarhia română” și regimul monarhic, trecând la acțiuni de stradă

pentru instaurarea republicii. La 31 mai au asaltat câteva case din cartierul Sărăria, unde era închis Cristian Racovsky, cunoscut colaborator al Sovietelor împotriva statului român. Manifestări similare au avut loc și în alte localități din Moldova: Bacău, Tecuci, Roman, Bârlad etc. Marea majoritate a populației și armata susțineau guvernul și monarhia. Parlamentul a decis la 6 mai modificarea Constituției pentru a putea fi realizate reformele promise de rege. Victoriile din vara anului 1917 au fost răspunsul românilor la planurile străine de lichidare a independenței statului român.

Preluarea puterii de către bolșevici în Rusia la 25 octombrie / 7 noiembrie 1917 și „Decretul asupra păcii” semnat de Lenin au marcat abandonul războiului de către Rusia, creând o situație dramatică pentru România. În jurnalul său regina Maria sintetiza dramatismul situației: „Nando (regele Ferdinand n. n.) este trist și disperat. Mi-e teamă că se află în pragul unui colaps. Ultimele știri din Rusia sunt atât de sperate și înfricoșătoare pentru noi încât Nando crede că sfârșitul se apropie cu pași uriași. Rușii s-au decis să ceară pace și ne forțează și pe noi să facem la fel; dacă vom refuza spun că ne vor lua prizonieri împreună cu guvernul”. În timp ce guvernul Sovietelor au început negocierile la Brest-Litovsk, trupele ruso-române din Moldova au primit ordine de încetare a luptelor. Ca urmare generalul Dimitri Grigorievici Scerbacev, comandantul a aproape un milion de soldați ruși pe frontul din România, a trimis o telegramă din Iași feldmaresalului Mackensen și arhiducei Iosif în care propunea începerea negocierilor la Focșani cu scopul „încheierii unui armistițiu cu trupele ruse și române de pe frontul român”.

Românii aveau sentimentul că au fost „victimele unui act de trădare fără precedent în istorie”, așa cum se exprima regele Ferdinand în Consiliul de Miniștri la 4 decembrie 1917. Datorită situației limită în care se afla România a încheiat un armistițiu provizoriu cu Puterile Centrale la Focșani la 26 noiembrie 1917. În cursul negocierilor de la Brest-Litovsk la care România nu a fost invitată, soldații ruși bolșevizați au trecut la acțiuni de stradă împotriva autorităților române. Au organizat manifestări de stradă, au atacat depozitele de hrană și au deschis porțile închisorii din Iași.

Fără a contesta permeabilitatea societății românești la ideile unei revoluții sociale și a unor reforme democratice, autorii proiectului unei „insurecții” în România la sfârșitul anului 1917, începutul anului 1918 au evaluat greșit aspirațiile românilor de a crea un stat național și eliberarea provinciilor românești aflate sub dominație străină fără de care marile reforme sociale și politice anunțate încă înainte de război și promise solemn de către rege erau de neconceput. Supraestimarea importanței revoluției sociale ca un factor propagandistic pentru a contracara idealul național al unui popor cu o veche tradiție a mișcărilor naționale ce a intrat în război ca să-și realizeze statul național a fost o greșeală. Planul insurecției fiind lipsit de șanse de succes. Patriotismul populației se alimenta din principiul național ce a dominat gândirea și practica în Europa la începutul secolului XX.

Drept urmare acțiunea în forță a trupelor române din Iași și în alte părți ale Moldovei de dezarmare a trupelor bolșevice, precum și alte măsuri menite să salveze țara în condițiile dramatice ale unirii Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei.

Prof. Constantin Iancu
Colegiul Național „Mihai Viteazul” Sibobzia

BIBLIOGRAFIE:

- (1) Serge Bernstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*, vol. IV, Iași, 1998, p.326
- (2) Stere Diamandi, *Galeria oamenilor politici*, Editura Gesa, București, 1991, p.16
- (3) Ioan Scurtu, *Regele Ferdinand. Activitatea politică*, Editura Garamont, București, 1995, p.37
- (4) Al. Marghiloman, *Note politice*, vol. III, București, 1927, p. 65
- (5) Idem, *op. cit.*, vol. II, p. 355
- (6) Ibidem, p. 511
- (7) *Universul*, an XLII, nr. 143 din 28 iunie 1924
- (8) Nicolae Iorga, *Istoria Românilor*, vol. X, p. 383
- (9) Regina Maria, *Povestea vieții mele*, vol. II, Ed. Moldova, Iași, 1991, p. 308
- (10) *România în anii primului război mondial*, vol. II, p. 15
- (11) I.G. Duca, *Memori*, vol. II, p. 15
- (12) Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 45

asemănător din anumite puncte de vedere cu cel al personalităților eternizate în câteva portrete: Perpessiciu, Nae Ionescu, Marin Sorescu, Mihai Eminescu. Uneori, numai câteva sugestii formale realizate după propriu gust, dar conform unei înalte înțelegeri estetice, releva apetența sa pentru o creație constantă, nealterată de varietatea temelor și a căutărilor gândite unitar. De aceea, dorind să marcheze locul de origine al artistului, directorul Muzeului din Brăila, Dr. Ionel Candea, a avut ideea creării unui Centru Cultural care să poarte numele sculptorului. Acesta s-a înființat la 6 Decembrie 2001 la Brăila, în vila construită de arhitectul

Predinger, după modelul unei case din Anglia, conform voinței omului de afaceri Menelaos Embericos. În anul 2003, sub îndrumarea artistului a fost editat un album cuprinzând fotografiile document realizate de Nicăpetre, dar și opinii critice semnate de Petru Comarnescu, Grigore Hagiu, Cristina Maria Angelescu, Virgil Vintilă, pentru a ne forma o părere și a ne convinge de munca unui important creator contemporan cu noi.

Ana Amelia DINCĂ

Profil artistic

NICĂPETRE

Dacă Brăila, locul unde s-a născut Nicăpetre în anul 1936 nu pare un teritoriu atât de îndepărtat, Toronto, orașul unde artistul a poposit acum aproape 30 de ani, constituie celălalt capăt al lumii. Acolo, plasticianul și-a construit propria lume în atelierul-hambar din Kingston Road, o replică a primul său lăcaș de creație din București, unde dalta îmblânzită și înnobilită, adesea sălbătică de tensiunea care se naște între ea și materie, a creat rând pe rând, structurile unei viziuni impregnate de filosofia umbrelor, de spiritualitatea treimii și de legendele păgâne cu altarele lor de sacrificii. Peste acestea, a suprapus, ca semn emblematic substanța germinativă a celui simbol universal care este sămânța și a recreat în paralel geometrismul cariatidelor, completând astfel un orizont plastic arhaizat prin recursul la personajele biblice Adam și Eva, adevărate relicve arheologice, împreună cu Bunavestire, o sculptură cu accente robuste, evocând maternitatea și, prin puține volume reliefate, descriind o formă aproape preistorică.

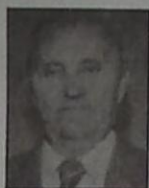
Acestea sunt toate modalitățile de invocație, de comunicare între spațiile terestre și cele cosmice, dimensiuni relaționale de ființă din interiorul materialelor supuse unui proces de purificare prin dialogul perpetuu cu viziunea lui Nicăpetre.

Într-o lucrare, modelajul unei Umbre devine o alternativă de poezie în lut, impusă unui registru conceptual dezvoltat

ulterior într-o serie de compoziții asupra imaterialității gândită în formă sculpturală. Intuiția de a face comparații între diferite tipuri de culturi, de la cea preistorică și antică, până la misterioasele provocări ale Evului Mediu întinse și inclusiv prin referințe stilistice la mult disputata postmodernitate, demonstrează cum expresia operei sale este izvorâtă din erudiția, al cărei început l-au marcat studiile desăvârșite în anul 1964 la Academia de Arte din București.

Pregătirea de aici și talentul tânărului de atunci, l-au recomandat pentru bursa Frederic Storck, drept un nume care promitea să-și împlinească un destin artistic aparte,

REALITĂȚI DIN BASARABIA

Mineri de onoare

(urmărire din nr. 10/18)

- Întrucât locurile dvs. natale nu mai aparțin statului român mai aveți aici rude în România?

- Toți românii și româncele îmi sunt frați și surori. De aceea am stabilit să vin în România.

- Din punctul dvs. de vedere poate că aveți dreptate eu însă nu m-am referit la frații de neam, ci la frații biologici.

- Despre rudele mele nu mai știu nimic. Bănuiesc că au rămas în Basarabia sau poate că au ajuns cine știe unde prin Siberia.

- Despre părinții și frații dvs. avem informații că n-au rămas în Basarabia și n-au ajuns nici în Siberia, ci în România, în județul Dolj, în localitatea Cernile. Părinții deja își dorm somnul de veci în cimitirul Sineasca din Craiova, iar frații Nichifor Pădureanu și Olga Stamate vă caută.

- Nichifor Pădureanu s-ar putea să fie fratele meu, dar de Olga Stamate n-am idee cine e. Dacă se numea Olga Pădureanu atunci aș fi înclinat să cred că e sora mea. Dar dacă se numește Stamate, nu știu cine este.

- Și dacă prin căsătorie din Pădureanu a devenit Stamate ce aveți de spus?

- Dacă s-a și căsătorit asta e o altă problemă. Eu o știam mică, cu 14 ani mai tânără decât mine. Dar timpul a trecut. Probabil că în prezent este femeie în toată firea. Dacă aveți mai multe informații să-mi spuneți pe unde locuiesc frații mei și cu ce se ocupă.

- Fratele dvs. Nichifor Pădureanu este inginer electronist și lucrează la Intreprinderea Electroputere din Craiova, iar sora Stamate Olga este medic cardiolog la Spitalul Fundeni din București. Este căsătorită cu vestitul doctor chirurg cardiolog Virgil Stamate.

- Vai de mine și de mine! Dacă frații mei au ajuns la funcții atât de importante ce rost are să mă mai caute pe mine un golan fără nici un rost în viață?

- Probabil că ei gândesc altfel și nu se rușinează de condiția modestă în care vă găsiți dvs.

- Mie însă îmi este rușine să mă dedau frate cu astfel de personalități.

- Dvs. procedați cum doriți. Eu mi-am îndeplinit misiunea identificându-vă. V-am dat informații și despre frații dvs. care doresc să intre în contact cu dvs. și care practic doresc să vă ajute. Dacă îi renegeți ca frați și refuzați să-i întâlniți, asta vă privește. Cred însă că sentimentele frățești vor fi mai puternice decât orgoliul dvs. care vă împiedică să părăsiți „ospitaliera” baracă și tot „confortul” de aici.

După plecarea poliștilor Costică a rămas profund îngândurat. El era fratele cel mai mare. După el, la trei ani a urmat un alt frate, Victor, care însă a murit de mic. După alți patru ani s-a născut Nichifor, iar Olga a apărut la o diferență de 14 ani față de el. Costică a urmat liceul, dar în ultimul an, din cauza evenimentelor istorice nefavorabile a rămas cu studiile neterminate. A urmat ocupația sovietică, plecarea la Donbass, revenirea acasă, efectuarea stagiului militar, participarea pe front, actul de la 23 August 1944 când în mod samavolnic a fost dezarmat și dus la muncă forțată în URSS timp de aproape cincizeci de ani și în sfârșit reîntoarcerea în România în condițiile deloc neprielnice pentru el.

În această perioadă frații lui au avut parte de o soartă mai bună. Din cauza războiului părinții lor au trebuit să se refugieze din Basarabia. În refugiu au dus-o destul de grele, totuși n-au lăsat copiii fără învățătură. I-au ajutat să-și facă studiile medii și universitare, încât Nichifor a ajuns inginer electronist la Electroputere iar Olga medic cardiolog la Spitalul Fundeni din București. Preocupat de tot felul de gânduri Costică nici nu-și dădu seama că în baracă se întunecase de-a binelea și era parcă mai frig. Cum stătea dărdăind în pat, la un moment dat i se păru că se înnebui de căldură. Îl lua când cu frig, când cu cald. Avea frisoane. Încercă să se ridice din pat, dar îl luă amețeala. Închise ochii și ațipi. Se visă alături de părinții și frații săi la o masă festivă. Familia sărbătorea pe Sfinții Împărați Constantin și Elena și în același timp onomastica lui Costică. Învățătorul Ion Pădureanu, capul familiei, ridicând sus paharul, le ură la toți noroc și multă sănătate, iar lui Costică în mod special „La mulți ani” și realizarea tuturor dorințelor. În tine, scumpul meu Costică, am toată încrederea. Fiind cel mai mare dintre frați să ai grijă în permanență de frățiorii tăi și cu toții să trăiți în armonie și bună înțelegere.

- Așa o să facem, au murmurat drept răspuns toți frații.

Costică se trezi din toropeală și visul se întrerupse, totuși îndemnul părintesc încă îi stăruia în minte. Părinții noștri ne îndeamnau să fim uniți și să trăim în armonie și acum tocmai ce sunt cel care încalcă acest îndemn

dar și de altă parte se gândea: „Ce ajutor aș putea să le mai dau fraților mei, ajunși oameni de vază, eu, care am rămas un terchea-berchea, care rabdă de foame și de frig. Mi-e și rușine să mă declar frate cu ei și cred că și ei s-ar simți umiliți alături de un părlit și un păcătos ca mine.”

Dezmătcindu-se de-a binelea din somn, încercă să se ridice din pat, dar o amețeală mai puternică îl cuprinse și simți cum toată baraca se învârtete cu el.

- Trebuie să stau nemișcat până m-oi liniști, se gândi el.

Mai târziu încercă din nou să se ridice, dar avu parte de aceeași senzație neplăcută. Din nou îl lua cu frig și cald și avea o respirație grea, sacadată. În momentele în care ațipea se vedea din nou alături de ai săi. Ultima dată se visă că e tânăr de 17 ani. Fratele Nichifor avea 10 ani, iar Olga 3 ani. Erau toți frații într-o cameră. Olga cu un pahar de apă în mână nu se astămpăra deloc. Arunca apă când înspre Costică, când înspre Nichifor.

- Astămpără-te Olga, îi ziceau amândoi frații, dar ea râzând continua să-i stropească cu apă.

- Stai că te învăț eu minte, zise Costică apucându-l de mâini și zgâlțâindu-l.

- Ce v-a venit, domnule Pădureanu, de mă zgâlțâiți atâta? auzi el o voce necunoscută.

- Ți-am spus să te astâmperi, Olga! Dacă mai arunci cu apă o să te bat bine de tot!

- Eu nu sunt Olga, ci Ecaterina, zise Cati, și nu v-am stropit cu nici o apă.

- O, iartă-mă, acuma știu cine ești. Ești Ecaterina Iurievna, zisă Katia Briuhina.

- Nu sunt Katea Briuhina, ci Cati Petrescu.

- Cum, iar ți-ai schimbat numele din Briuhina în Treapkina, în Nesătova și acum în Petrescu?

- Nu înțeleg deloc la cine vă referiți. Eu sunt Cati Petrescu, asistentă sanitară la Spitalul Județean Tulcea, care vă îngrijesc de câteva zile.

- Cum, eu mă aflu în spital? Cum am ajuns aici?

- Ați fost adus aici într-o stare destul de gravă însă în urma tratamentului aplicat sunteți pe punctul de a vă însănătoși.

- Cine m-a adus aici?

- Salvarea. Ați fost descoperit într-o baracă de niște copii care se jucau în apropiere. Bunicul acestora a sunat la noi și în felul acesta ați ajuns la spital.

- Și de când sunt aici, m-a căutat cineva?

- Da, chiar bătrânul care a anunțat Salvarea. Zicea că în tinerețe a fost cu dvs. în relații foarte bune și de abia așteaptă să vă refacăți ca să stea de vorbă cu dvs.

- Nu cumva a spus că-l cheamă Nichifor Pădureanu? N-a pomenit nimic de sora Olga?

- Nu s-a recomandat astfel, dar nu mai țin minte cum. În orice caz, mâine fiind zi de vizită s-ar putea să vină la dvs. Iar dacă vine și Olga s-o bateți neapărat.

A doua zi fiind duminică, era program de vizită în spital. Pe hol se auzeau tot felul de pași. Oamenii se scuturau de zăpadă înainte de-a intra în saloane. Pe lângă rezerva lui Costică doar se auzeau pași care treceau mai departe. La un moment dat cineva s-a oprit în fața ușii camerei lui Costică. A bătut ușor și a intrat. S-a uitat mirat la acesta, după care a plecat cerându-și scuze că a greșit adresa. Mai târziu iar s-a oprit cineva în fața ușii, probabil tot din greșeală, gândi Costică. Vizitatorul ciocăni la ușă și intră. Era un individ nu prea înalt, cu părul cărunț și obraji supti. Costică se pregătea să-l avertizeze că a greșit salonul, însă acesta, apropiindu-se de patul bolnavului i se adresă destul de familiar:

- Să trăiești măi, Costică, și să te faci mai repede sănătos!

- Mulțumesc, dar nu-mi dau seama cu cine stau de vorbă. Nu-mi vine să cred că ești fratele meu Nichifor, dar nici cu altcineva nu te pot asemui.

- Ca să nu te mai țin încurcat, află că eu sunt Mircea Ștef.

- Încântat de o asemenea vizită. Dar, cum ai aflat că sunt aici?

- Cum să nu aflu, că doar eu te-am adus aici. Nepoții mei te-au descoperit în baracă pe jumătate înghețat. Cum m-au anunțat, am sunat repede la Salvare și te-am adus aicea. Să știi că eu locuiesc aici aproape de spital. După ce o să te faci bine o să te iau la mine să-mi cunoști familia și felul cum m-am instalat aici în Tulcea. Știi, mulți cunoscuți mă întreabă cum din toată România mi-am ales tocmai orașul Tulcea să locuiesc aici. Și știi ce le răspund? Din Tulcea când privesc spre nord îmi trece dorul de ținutul meu natal Basarabia, care mi-a fost odinioară leagănul copilăriei, pământul părinților, al bunicii și străbunicii mele, țara marilor voleiozi precum Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare,

Peste câteva zile, medicul de salon intră în camera lui Costică, împreună cu o doamnă.

- Dânsul este pacientul de care vă vorbeam, zise doctorul. A fost adus la noi într-o stare foarte critică. Din cauza malnutriției, hipotermiei și a unor complicații pulmonare, cu greu l-am scos din starea în care se găsea. Datorită tratamentului aplicat, la care organismul a răspuns favorabil, pacientul dă semne de însănătoșire grabnică.

În acest timp, o soră medicală veni să-l anunțe pe doctor că este sunat la telefon.

- Îmi cer scuze că trebuie să vă las puțin singuri. O să revin imediat ce se va încheia convorbirea telefonică.

Rămânând singuri, doamna nu se mai putu stăpâni și se pomi pe plâns. Costică, Costică, frățiorul meu drag! Nici nu-ți dai seama ce bine îmi pare că te-am regăsit. Să știi că poimăine va veni și Nichifor să te vadă. Când o să te faci bine n-o să te mai lăsăm să zaci prin barăci de scânduri pe timp de iarnă fără foc, fără mâncare, fără nici un ajutor. O să încercăm să reparăm toate nedreptățile ce ți s-au făcut.

- Cred că nu mai e nimic de reparat. Am ajuns un bătrân, bolnav și neputincios, fără nici un rost în viață, deși toată viața am muncit ca un rob pentru alții. O să încerc să mă descurc cum s-o putea fără să devin povara nimănui.

- Am înțeles. O să stai mai departe în baracă să rabzi de foame și să tremuri de frig și o să fii tare fericit că nu deranjezi pe nimeni. Exact ca văcarul din poveste care s-a supărat pe sat și s-a hotărât să nu mai mănânce nimic, să vadă cum va reacționa satul la inițiativa sa.

Costică se pregătea să mai spună ceva, dar ușa se deschise și în ea apăru doctorul.

- Ghici cu cine am vorbit la telefon? le spuse acesta.

- Cu vreun fost pacient, sau cu vreun prieten sau cu cineva din familie, răspunseră frații.

- Exact! Cu cineva din familia dvs. Cu fratele din Craiova. S-a interesat de mersul bolii. De sora dacă a venit de la București și printre altele m-a înștiințat că mâine va sosi și dânsul la Tulcea. Domnule Costică, sunteți un om fericit. Toți se interesează de soarta dvs.: sora, fratele, prietenul Mircea Ștef etc. Și acum, doamna doctor Stamate, v-aș propune să-l lășăm pe domnul Costică să se odihnească și mâine când va sosi fratele să reveniți să-l mai vizitați o dată pe pacientul nostru.

- Și unde să stea până mâine? interveni Costică.

- În baracă, răspunde ironic sora!

- Nu vă faceți griji că-i găsim noi un loc pentru odihnă răspunde doctorul.

La plecare, Olga își sărută fratele și îl avertiză să nu fie tot așa de rău cu Nichifor, cum fusese cu ea.

Întâlnirea de a doua zi cu frații se desfășură în condiții destul de plăcute. Cu câteva zile înainte de Crăciun Costică a fost externat. Trei zile le-a petrecut la prietenul Mircea Ștef, iar următoarele zile la București, alături de sora și fratele său împreună cu familiile acestora. În prima zi de Crăciun au stat la masă festivă. Au cântat colinde pe care le știau din copilărie, au mâncat și s-au veselit.

- Dacă ne-ar vedea părinții că toți frații suntem împreună s-ar bucura foarte mult, a zis la un moment dat sora.

- După sărbători o să plec și eu să-mi caut un rost, a zis Costică.

- Dacă nu dorești să stai la noi, a intervenit doctorul Stamate, putem să-ți punem la dispoziție un apartament separat al unei mătuși care tocmai a murit.

- Ar fi și asta o soluție să nu mai rabd de foame și de frig...

- N-o să rabzi de foame și nici de frig. Ca să fii convins de acest lucru citește această adresă, zise din nou doctorul Stamate întinzându-i o foaie.

Costică o luă cu oarecare neîncredere și începu s-o citească: Oficiul de pensii al sectorului 3 București. Vă facem cunoscut că începând din luna ianuarie anul 1999 vi s-a stabilit o pensie lunară de 800.000 lei. Vă invităm să treceți de urgență pe la noi pentru a vi se întocmi fișa de pensionare cu toate datele.

Asta da glumă bună, zise Costică. Oricine s-ar putea prezenta cu foaia asta să zică eu sunt invitatul dvs. Hai, dați-mi repede banii!

- Nu chiar oricine ar avea acest drept, îl corectă cumnatul Stamate. Pe plic există adresa precisă a destinatarului. Costică luă plicul și citi. Domnului Pădureanu Constantin, fost deținut în mod samavolnic ca lucrător în minele de la Donbass.

- Eu n-am cerut nimic de la nimeni, zise Costică înfuriat. Nu înțeleg cum și-a permis cineva să acționeze în locul meu și în numele meu. Sunt profund indignat și nu accept această pomană.

- Nu e vorba de pomană ci de o mică reparație materială și morală, zise Nichifor. Dacă nu ți s-ar fi pus atâtea piedici în viață, cu siguranță că ți-ai fi terminat studiile medii și superioare și ai fi avut acum nu 800.000 lei ci câteva milioane. Dar pentru că acum nu mai este posibil să recuperezi timpul pierdut, statul nostru, în lipsa vinovaților principali, încearcă să-ți amelioreze cât de cât existența. Așa că, primește cu inima deschisă oferta respectivă, iar din partea noastră beneficiază de apartamentul ce ți l-am destinat, zise în sfârșit Olga.

(sfârșit)

Dintotdeauna școala și-a onorat generoasa sa menire socială de a servi drept punte, peste timp și timpuri, în pregătirea și formarea tinerilor pentru viață, înobilându-i cu valorile geniului uman.

În negura timpului se deslușesc primele începuturi ale învățământului în general, ale celui profesional și tehnic în special. Legat de această ultimă formă își află începutul și Școala de Agricultură „Iordache Zossima” din Armășești - Ialomița, a cărei existență se înscrie acum în ordinea secolelor, aparținând istoriei și actualității imediate.

Vreme de peste 100 de ani (1889 - 2004) pragurile acestui vechi lăcaș de cultură au fost pășite de aproape 2000 de absolvenți, care au dus cu ei, nu doar suma cunoștințelor însușite, ci mai ales un evantai de priceperi și deprinderi de muncă și viață, sădite prin strădania a zeci de generații de dascăli.

Clitorită în anii 1884 - 1885 de către marele filantrop Iordache Zossima (descendent al boierilor fanarioți cu oarece rosturi în istorie, el însuși ajuns secretar particular al Mitropolitului Neofit, șeful Guvernului Revoluționar din Țara Românească, la 1848), al cărui nume l-a purtat până la reforma comunistă a învățământului (1948) și la care a revenit după 1990, Școala s-a impus în timp prin tot ce a realizat instructiv și educativ, răspunzând, totodată și unei acute nevoi de cadre tehnice, în epoca modernă. Localul școlii a fost donat de către Zossima statului, respectiv Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor (M.A.I.C.D.), încă din 1885, donație care a făcut obiectul Decretului Regal, publicat în M.Of. (27.III.1887). Testamentul emis, suscită interes, mai ales prin clauzele sale, cu un pronunțat caracter filantropic, național și progresist. Astfel este exprimată dorința de a fi școlanzăți cu prioritate tineri din localitate. Aceștia n-au lipsit din primele serii, dar școala își recruta candidații din tot județul, din toată țara, inclusiv din Transilvania până în 1918 și din Cadrilater până în 1913 („Albina”, din 26.VII.1898). Era exprimată, fără echivoc, voința de a ridica gradul de cultură al tinerilor, ai căror părinți trudeau de zeci de ani pe vasta moșie (2300 ha) Surdeasca - Glodeneasca, din care cu 347 ha înzestrase școala. Totodată, era exprimată și dorința ca „și sexul femeiesc să găsească lumină la această școală”. Pentru ambele sexe se cerea să fie români. Această condiție se dorea îndeplinită și pentru „corpul profesional, de a fi români și numai în caz de imposibilitate, se va recurge la străini, maeștrii în special și aceasta numai până când școala, producând elevi buni, aceștia ar putea deveni la rândul lor profesori”.

Evident, printr-o asemenea clauză filantropic nu dovedea sentimente și convingeri naționalist-șovine sau xenofobe, întrucât prin antecesorii avea origine greco-levantină, dar prin aspirații și preocupări se identifica întru totul cu boierimea autohtonă progresistă. Această cerință exprima, mai repede, recunoștința față de nația care-i adoptase neamul și-i catapultase pe ei - pe Zossimani - pe culmile societății românești.

Revenind la întemeierea școlii, locul și rostul ei în cadrul învățământului secundar (mediu), precum și în propășirea agriculturii românești, menționăm că sub aspect cronologic se situează pe locul trei, potrivit Legii învățământului agricol, din 1883, elaborată în timpul ministeriatului lui Take Ionescu, care hotărâ înființarea primelor școli de agricultură cu caracter practic, pe moșiile statului, inspirate de Ion Ionescu de la Brad, fondatorul învățământului agricol și agriculturii moderne din România. Trecându-se succesiv la crearea acestora, au apărut astfel: Strihareț - Olt, 1883, Pâncești - Roman, 1885 și cea de a treia la Armășești - Ialomița, la 15.XI.1889, în baza Deciziei 7590, a M.A.I.C.D., ca „primă Școală model de al II-lea grad, care urma să pregătească „maeștri și maestre pentru Școlile agricole de gr.I-II” (Fond R.E.A.Z., Ds.968/1892).

Funcționând inițial ca Școală Mixtă (până în 1906) Practică de Agricultură și Meserii, cu două „divizii” secții: una pentru băieți, cu caracter agricol și de meserii, unde se predau: Noțiuni generale de agricultură și anexele ei, Principii elementare de botanică, Geniu rural, Economia rurală, Noțiuni de igienă rurală și medicină populară, etc. și una de fete, pentru industria casnică, menaj, horticultură, sericultură și contabilitate, unde se predau Noțiuni de legumicultură, sericultură, arta croitoriei, economie casnică, etc. Menirea elevilor, după absolvire, era să „devie folositori țării ca învățători și învățătoare practice, fie să deschidă ateliere cu ajutorul județelor și comunelor și a constitui ferme model”. Pregătirea teoretică și practică se efectua zilnic (exceptându-se duminicile) și era asigurată de un corp profesional și ajutător de 14 persoane, care se va mai completa în anii următori. Aplicațiile practice se efectuau fie în ateliere, fie în fermă și pe moșie, subdivizată în „câmpuri de încercare experiență, livadă, vie, etc.

Poate nu este lipsit de interes să amintim că primul director, Gheorghe Roșianu, era absolvent al Școlii Centrale de la Pantelimon, „practicant al mai multor industrii agricole din Elveția”, fost director al desființatei Școli de la Balta Verde - Dolj (1867 - 1871), iar după un număr de ani la Armășești va pleca ca (director

LICEUL AGRICOL „IORDACHE ZOSSIMA” ARMĂȘEȘTI - O CITADELĂ A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI AGRICOL ROMÂNESC

Motto: „Luminează-te și vei fi, voește și vei putea”.
(Gheorghe Șincal)

subdirector la Școala Centrală de la Herăstrău. Secretarul-contabil, G. Boltuș, motiva recuperarea postului de cunoașterea, în afara contabilității, a limbilor română, franceză și germană, ca absolvent al Școlii Politice și Administrative din Liège (Fond R.E.A.Z. Ds. 105/1889). După desființarea Azilului de fete „Elena Doamna”, unde funcționase ca mestră țesătoare, Paraschiva Topârceanu (fusede recrutată de Carol Davilla de la Cîsnădie) a venit în plină iarnă pe același post la Armășești, împreună cu cei 4 copii, între care și viitorul poet, George Topârceanu (va pleca mai apoi la Năeni - Argeș, vezi C. Ceopraga).

Inițial, școala urma să funcționeze cu un efectiv de 240 elevi (bursieri și solvenți), din care 120 fete și tot atâția băieți. Din lipsă de spațiu urmau cursurile în 1892, doar 66 băieți și 56 fete, împărțiți pe 3 ani (I, II și III). Cursurile se redusese de la 4 la 3 ani, urmate - pentru băieți - de o activitate practică de 18 luni, efectuată la una din fermele - școală Laza (Vaslui) și Studina (Romania), după care, înțorși cu fișe personale de practică, susțineau examenul de absolvire, la care nu lipsea delegatul ministerului. Din primii ani, școala, în afara atelierelor pe specialități dotate cu instrumentar necesar, mai dispunea de muzeu, bibliotecă - 169 volume, lăptărie, mașini agricole.

Privind retrospectiv asupra procesului de învățământ, a instrucției teoretice și practice, a volumului și calității cunoștințelor transmise și însușite, a stabilirii unui raport, care s-ar dori cât mai veridic, între cât se dădea, cât se cerea și mai ales cât folosea absolvenților, a face azi afirmații cu pretenții de judecăți de valoare, după scurgerea a mai bine de 100 de ani, fără consultarea riguroasă a documentelor școlare (câte mai există), a legislației școlare a timpului, a lucrărilor apărute, a memoriilor și comparații lor, n-ar fi decât o biată hazardare și nu calea sigură a întuirii și încercării de punere în valoare a unor vremuri și fapte revoluționare, ce amintesc de un vechi și tradițional lăcaș de școală în inima Bărăganului, o prestigioasă, cândva, pepinieră de exemple vii și folositoare economiei și oamenilor.

Începutul, ca în orice lucrare a fost anevoios, sub mai multe aspecte. Astfel, părinții, cei chemați să-și îndrepte odraslele către lumină, către școală, fără a fi refractari la nou, erau reținuți, atât datorită orizontului lor modest de percepere a unor vremuri în schimbare, tributari trecutului, obijduiți și înglobați în sărăcie, rutină și neștiință, nu înțelegeau că fiii lor erau chemați să devină luminarii ai satelor, să înjghebe gospodării model, mici ferme țărănești. Circumspecții lor avea o motivație forte: lipsea proprietatea rurală, pământul. Pe de altă parte mentalitatea că funcționarismul (pentru cei ce ar fi urmat școlii teoretice) le asigura o viață mai comodă se transformase deja în convingere.

Cu toate aceste greutăți, cei convingși să urmeze cursurile Școlii de agricultură n-au dezmințit încrederea organizatorilor, iar rezultatele nu s-au lăsat așteptate. Astfel, delegatul M.A.I.C.D., care vizita școala în 1892, cu ocazia absolvirii primei promoții, impresionat în mod plăcut de rezultatele teoretice și practice întâlnite aici considera școala ca „unică și singură în felul ei în orientul Europei”, recomandând, mai apoi, în Raportul înaintat ministrului „să se mai construiască încă trei școli după modelul

acesteia”. Totodată, pentru buna supraveghere și cu rezultate a elevilor, propunea să se construiască în incinta școlii, clădiri pentru profesori, care „să devină model pentru țărani din localitate și din județul Ialomița, care cu ocazia marelui școlii, trebuie să devină un sat model”. Predestinare, de altfel, realizată în anii interbelici și chiar mai târziu, dacă avem în vedere instituțiile lăsate de filantrop (școală, spital, etc.). Astfel, Școala și tot ce a gravitat în jurul ei, procesul de învățământ și bunul lui renume, care a dat

somități în știința și practica agricolă românească. Din lipsă de spațiu, fie și două exemple, dar edificatoare: Iulian Drăcea, fost decan al Facultății de Agronomie de la

Timișoara, autorul Geneticii agricole, Profesorul Gheorghe, profesor universitar la Institutul agronomic din Iași, autor a peste 150 de lucrări științifice, conducători de unități agricole, etc.

Edificatoare au fost și rezultatele obținute în ferma zootehnică și pe moșia școlii. Animalele crescute și vândute de școală erau mult apreciate de gospodarii satelor din jur, semințele obținute pe „câmpurile încercare” erau solicitate de Camera agricolă, iar puiștii din pepinieră erau trimiși până în Basarabia cultivatorilor de tutun, de către Direcția C.A.M. Cuptoarele pentru fermentarea tutunului serveau atât ca loc de practică pentru elevi dar și ca filială a I.C.F.T. Urziceni, căreia îi prelua zilnic, până la 2000 kg tutun, din sarcinile de producție.

Din șirul directorilor care au condus de-a lungul timpului procesul de învățământ se detașează, în mod deosebit, Alexandru Galeriu (1924 -

1940), care a dat sens și scop noțiunii de director de școală, prin felul în care a administrat, condus și construit a provocat o reală renaștere a școlii și fermei cu tot ce le-a aparținut. Între acestea un loc aparte l-a avut amenajarea pepinierii și a parcului sportiv, în realitate o bază sportivă multifuncțională, împrejmuită cu gard viu, straturi de flori și pomi ornamentali.

Toate acestea au rezistat până în anii 1952 - 1953, când brazda nivelatoare a comunismului și-a spus cuvântul. Încă din 1950 Ferma și Moșia i-au fost luate școlii. Ele s-au constituit în unitate agricolă de sine stătătoare, contopindu-se ulterior cu fostul I.A.S. Urziceni, devenind fermă a acesteia, baza sportivă desființată pentru a se reda pământul agriculturii. Din păcate, în anii din urmă, Școlii, deși i s-au recunoscut de către arhive dreptul de proprietate asupra de la 4 la 3 ani, urmate - pentru băieți - de o activitate practică de 18 luni, efectuată la una din fermele - școală Laza (Vaslui) și Studina (Romania), după care, înțorși cu fișe personale de practică, susțineau examenul de absolvire, la care nu lipsea delegatul ministerului. Din primii ani, școala, în afara atelierelor pe specialități dotate cu instrumentar necesar, mai dispunea de muzeu, bibliotecă - 169 volume, lăptărie, mașini agricole.

Revenind la școală ca unitate tradițională a învățământului agricol, trebuie menționat, că în timp, în funcție de comanda socială a fiecărei perioade istorice parcurse, de forul tutelar căruia i s-a subordonat (M.A.I.C.D., Ministerul Învățământului Public, Regia Monopolurilor Statului, Ministerul Industriei Alimentare, etc.) și-a schimbat denumirea: inferioară de agricultură, de agricultură gr.II, Tehnică profesională pentru industrie alimentară, etc., durata școlarizării, totuși scopul formativ a rămas același de a forma cadre tehnice agricole și pentru ramurile ei, indiferent de denumire: economi, învățători-maeștri, conducători tehnici, agenți pentru cultura și fermentarea tutunului, a sfeclei de zahăr, zootehniști, agronomi, veterinari, economiști, etc.

Astfel, absolvenții au fost păstrători și purtători unor norme și principii înaintate despre muncă și viață, despre știința și practica agricolă, pe care le-au răspândit pe solul fertil al patriei.

În prezent școala funcționează ca Grup Școlae Agricol, cu profil tehnic: agronomi, zootehniști, economiști și servicii și clase de arte și meserii, cu un efectiv de 463 de elevi, grupați în 14 clase, la care s-a mai adăugat, de la începutul acestui an școlar, 3 clase (2 - I-IV și grupa de la grădiniță) din localitate.

Procesul de predare - învățare este asigurat de un consistent colectiv de cadre didactice, alcătuit dintr-un număr de 28 persoane, din care 3 maiștri. Este de apreciat gradul de pregătire și perfecționare al corpului profesional, din care 3 au masteratul în informatică, în frunte cu directorul, ing. Bordei Marius, un specialist deosebit, completat la conducerea școlii de către energica și competentă profesoară, d-na Ștefan Aneta. Profesorii, mulți de vocație și cu har, deținători ai gradelor didactice II și I în majoritate, se impun prin practicarea unui învățământ de calitate, desfășurat în laboratoare și pe cabinete cu o foarte bună dotare. Participarea la olimpiadele școlare și concursurile pe meserii le-a atras aprecierea forurilor tutelare.

Profesor,
Paul Cocloc

George GRIGORE

Jihadul și semnificațiile sale

Termenul *jihad* este derivat de la o rădăcină *jhd* care înseamnă "efort", "străduință", și în primul rând "efort, luptă împotriva propriului suflet" (*jihad'ala an-nafs*):

"Nu da ascultare tăgăduitorilor, ci luptă (ar.: jahid) împotriva lor cu tărie. (Coran, XXV, 52);

"Cine luptă, luptă pentru sufletul său. Dumnezeu este prea Bogat și fără aceste lumi." (Coran, XXIX, 6).

Lupta împotriva sinelui, a sufletului, se face pe mai multe planuri, având în vedere elementele constitutive ale sufletului, în concepția islamică. Așadar, nafs, cuvântul folosit în Coran, înseamnă suflet, realitatea subtilă a individului, egoul. În opoziție cu spiritul (ruh) sau cu intelectul ('aql), nafs apare sub un aspect negativ, constituind ansamblul tendințelor individuale sau egocentrice. Există, conform teologilor musulmani, o ierarhie internă a sufletului care cuprinde:

- *an-nafs al-haywaniyya* - sufletul animal, supus în mod pasiv impulsurilor naturale;

- *an-nafs al-ammarah* - sufletul poruncitor, pasional și egoist;

- *an-nafs al-lawwamah* - sufletul acuzator, conștient de imperfecțiunile sale;

- *an-nafs al-mutma'innah* - sufletul împăcat,

Toată această luptă împotriva acestor forme de manifestare ale sufletului are drept scop final ajungerea la *an-nafs al-mutma'innah* - sufletul împăcat, reintegrat în spirit (ruh, acea parte divină din fiecare om), odihnindu-se în certitudinea divină. Această relație - spun unii exegeți ai religiei islamice - poartă chiar numele de islam (cuvânt pus în legătură cu *salam*: pace, pace divină) - ceea ce ar însemna ajungerea la starea de pace, de armonie dintre om și divinitate, printr-un efort (*jihad*) continuu, susținut. Așadar, viața omului se desfășoară între cei doi poli reprezentați de cele două ipostaze contrarii ale sufletului, cea poruncitoare și cea acuzatoare, lupta dintre ele (marele *jihad*) ducând la apropierea spiritului de Dumnezeu, deopotrivă origine și țintă a sa.

Deși inițial profetul Muhammad anunțase că adevărata luptă (*jihad*) este cea dusă împotriva defectelor lăuntrice pentru desăvârșirea pe calea către Dumnezeu, cu timpul, cuvântul a ajuns să însemneze "război sfânt", acesta putând fi rezultatul unor nedreptăți acumulate de-a lungul timpului, nedreptăți care se cer pedepsite pentru stabilirea armoniei pe pământ, așa cum precizează textul coranic:

"Dumnezeu vă oprește de la a vi-i face prieteni pe cei care s-au războit cu voi pentru credință și v-au prigonit din casele voastre și au fost părtași la prigonirea voastră. Cei care-i fac prieteni, sunt nedrepti!" (Coran, LX, 9)

Așadar, *jihadul* are două componente: *al-jihad al-asghar* (micul război sfânt) îl desemnează pe cel exterior, ce ține de alteritate, împotriva necredincioșilor și *al-jihad al-akbar* (marele război sfânt) este cel interior, ce ține de ipseitate, îndreptat împotriva pasiunilor și ignoranței (cuvântul folosit pentru efortul făcut pentru înțelegerea textului coranic este *jihad*, derivat de la aceeași rădăcină ca și *jihad*). Importanța acestor două forme de luptă a fost stabilită chiar de profetul Muhammad care a spus, atunci când s-a întors de pe câmpul de luptă: "Ne-am întors de la micul război sfânt către marele război sfânt."

În ceea ce privește *al-jihad al-asghar* (micul război sfânt), acesta este îndreptat împotriva dușmanilor islamului, împotriva necredincioșilor idolatri, așa cum se arată în Coran:

"Războiți-vă cu închinătorii la idoli până la capăt, așa cum și ei se războiesc cu voi. Să știți că Dumnezeu este cu cei care se tem de El!" (Coran, IX, 36).

"Luptați întru calea lui Dumnezeu cu cei care se luptă împotriva voastră. Nu fiți călcători de lege, căci Dumnezeu nu-i iubește pe călcătorii de lege." (Coran, II, 190).

Acest verset, extras dintr-o sură târzie de la Medina,

după anul 622, atunci când *jihadul* contra politeiștilor, meccanilor și triburile care îi susțineau se radicalizase, ocupând primul loc al scenei politice pentru o lungă perioadă.

Jihadul exterior trebuia să fie precedat, conform tradiției profetice, de îndemnul adresat necredincioșilor de a se converti. *Ahl al-kitab* ("Oamenii cărții") - evreii și creștinii - nu erau, și nu sunt, vizati de acest război, ei având un statut aparte pe care li-l conferă Coranul.

Atât conceptul de *mujahid* (pl. *mujahiduna*) - cel care duce *jihadul* în numele lui Dumnezeu (*fi sabil Allah*) - cât și corolarul său, *shahid* (pl. *shahada'*, martir), cel care are dreptul la împărăția raiului, iau naștere după strămutarea profetului Muhammad de la Mecca la Medina (622- începutul erei islamice), la primele confruntări cu cei ostili noii religii.

Martirul, cel care și-a dat viața pentru islam, are un statut privilegiat, fiind sanctificat de Coran:

"Dumnezeu a cumpărat de la credincioșii sufletele și bunurile lor, dându-le în schimb Raiul. Ei se războiesc pentru calea lui Dumnezeu:ucid și sunt uciși. Aceasta este o făgăduială întru Adevăr în Toră, Evanghelie și Coran. Cine își ține legământul mai bine decât Dumnezeu? Bucurați-vă de schimbul ce l-ați făcut, căci aceasta este fericirea cea mare" (Coran, IX, 111).

De asemenea, martirul se va bucura de viața cea veșnică:

"Nu spuneți despre cei omorâți pe calea lui Dumnezeu că sunt morți, căci ei sunt vii, însă voi nu vă dați seama (Coran, II, 154).

Cu toate acestea, apărarea este preferată atacului, căci pacea, așa cum arătam mai sus, este un atribut al Cerului:

"Ei vor avea Lăcașul Păcii la Domnul lor și El le va fi oblăduitor pentru ceea ce-au făcut" (Coran, VI, 127).

Dacă în Coran oamenii sunt împărțiți în două: credincioși (*mu'minuna*) și necredincioși (*kafiruna*), în perioada califatului ommayad (661-750, cu capitala la Damasc) și spațiul capătă identitatea celor care-l locuiesc: "Teritoriul Păcii" sau "Teritoriul Islamului" (ar.: *Dar as-salam; Dar al-islam*) și "Teritoriul Războiului" (*Dar al-harb*). "Teritoriul Păcii" este acel spațiu geografico-cultural în care stăpânește religia islamică, fie că este executivă, fie că este doar culturală. "Teritoriul Păcii" este considerat, într-o oarecare măsură, Raiul pe pământ, locul unde cuvântul lui Dumnezeu - cuvânt intrupat în Coran - se împlinește în toate sectoarele vieții: ordine socială, justiție, comportament social etc. Alături de musulmani, în "Teritoriul Păcii" - așadar, toate statele islamice și regiunile cu populație preponderent musulmană - pot trăi, în schimbul unei dări către statul islamic, și "oamenii Cărții" - sabeeni, evrei și creștini, numiți *dhimmi* - adică cei care au o carte de esență divină și cred într-un Dumnezeu unic.

"Războiți-vă cu cei care nu cred în Dumnezeu și în Ziuă de Apoi, cu cei care nu socot oprit ceea ce Dumnezeu și trimisul Său au oprit, cu cei care nu țin legea dintre cei cărora li s-a dat Cartea (n.n. evreii și creștinii care nu-și respectă propria religie) (Coran, IX, 29).

Așadar, musulmanii luptau doar cu acei "oameni ai Cărții" care nu-și respectau propria religie (a se vedea acuzele aduse, în zilele noastre, civilizației atlantico-occidentale), ceea ce ar duce, conform concepției islamice, la o dezordine universală.

"Teritoriul războiului" - numit așa deoarece locuitorii săi erau văzuți ca potențiali dușmani ai musulmanilor - reprezintă teritoriul nemusulman, spațiul unde armatele musulmane trebuie să ducă "vestea cea bună" - Coranul - și să pună astfel capăt anarhiei și imoralității. După ce este cucerit, "Teritoriul războiului" devine "Teritoriul Împăcării" (ar.: *Dar as-sulh*), apoi dacă administrația zonei respective devine islamică atunci

teritoriul este considerat ca făcând parte integrantă din marele "Teritoriu al păcii sau al islamului" (*Dar as-salam/ al-islam*).

Școlile juridice islamice - sau riturile islamice - au poziții diferite față de jihad. Astfel, școala hanefită - întemeiată de Abu-Hanifa (d. 767), considerată a fi mai puțin rigoristă decât celelalte prin faptul că a adoptat în materie de teologie idei neconforme tezelor tradiționaliste - consideră că *jihadul* exterior înseamnă a-i ucide pe necredincioși, a le confisca averile, a le distruge sanctuarele, a le nimici idoli. De asemenea, *jihadul* trebuie dus și împotriva *dhimmi*-lor - comunitățile nemusulmane aflate pe "Teritoriul Păcii" - atunci când aceștia rup învoiala care-i leagă de Comunitatea islamică, împotriva renegaților - cei ce au renunțat la islam, aceștia fiind considerați cei mai răi și împotriva musulmanilor care încălcă legea islamică (acuzăte prin care este justificat, din punct de vedere religios, războiul dintre musulmani). *Jihadul* este pornit doar la chemarea imamului comunității respective, cu condiția ca luptătorii să fie în număr suficient. (școala hanefită se bazează, în definirea *jihadului*, pe următorul verset coranic: "...ucideți-i pe închinătorii la idoli oriunde îi veți afla, capturați-i, încercați-i, puneți-le capcane! Dacă se căiesc însă, dacă își săvârșesc rugăciunea, dacă dau milostenie, dați-le drumul. Dumnezeu este lertător, Milostiv" (Coran, IX, 5)

O poziție asemănătoare are și școala malekită - școală fondată de Malik bin Anas (d. 795), caracterizată prin rigorism legat de pozițiile teologice tradiționaliste - cu unele diferențe lipsite de importanță.

Reprezentanții unei alte școli juridice, șafeiții - școală fondată de imamul Al-Safi'i (d. 820), caracterizată prin situarea la loc de frunte a raționamentului prin analogie - consideră că *jihadul* nu este o obligație decât în cazul în care o armată nemusulmană a invadat un teritoriu musulman.

În sfârșit, hanbaliții - școală întemeiată de Ahmad bin Hanbal (d.855), caracterizată prin tradiționalism și fideism - consideră că *jihadul* este obligatoriu în trei situații: când două armate inamice se întâlnesc față în față este interzis vreunui luptător să se eschiveze; când o armată străină invadează un teritoriu musulman; când imamul lansează chemarea la luptă indiferent din ce motiv.

Ca o concluzie, referitoare la poziția școlilor juridice islamice, se poate spune că *jihadul* exterior, în perioada medievală, se referă la două aspecte: pe de o parte, lupta dusă de către musulmani împotriva nemusulmanilor pentru stabilirea ordinii universale prin impunerea religiei islamice, așadar un *jihad* expansionist, pe de altă parte lupta împotriva rebelilor din "Teritoriul Păcii", fie ei musulmani sau nemusulmani care au rupt legământul de supunere.

Dacă în "Teritoriul Păcii" (*Dar as-Salam, Dar al-Islam*) reprezentat de preeminența islamului, lupta este mai mult de ordin spiritual - este vânat necredinciosul, politeistul, ateul, dar este interzis unui musulman să verse sângele unui alt musulman (deși acest lucru s-a întâlnit de nenumărate ori în istorie, motivația fiind că respectivul a încălcat legea islamică) -, așa încât de la moartea profetului Muhammad războiul sfânt propriu-zis a fost purtat în zonele exterioare, pe "Teritoriul Războiului" (*Dar al-harb*).

Rezumând, se poate spune că *jihadul* are două componente, una religioasă, bine definită, constituită de *jihadul* interior, și altă politică, vag definită, confuză, constituită de *jihadul* exterior. Imprecizia termenului de *jihad* exterior sau de război sfânt - care a existat încă de la apariția sa - este amplificată în perioada actuală de acțiunile din ce în ce mai greu de înțeles ale unor grupări islamiste care au făcut din *jihad* arma lor principală. Acest tip de *jihad*, care va face obiectul unui alt studiu, poate fi analizat și înțeles prin prisma politicului și mai puțin - sau chiar deloc - prin cea a religiosului.

REDACȚIA

CRITICĂ - Anghel PAPACIOC, Marcel FOTACHE
 PROZĂ - Virgil DASCĂLU
 POEZIE, TEATRU - Șerban CODRIN
 ESEU, TRADUCERI - Oľiviu VLĂDULESCU
 FILOZOFIE - Nicolae STAN
 ISTORIE, ARHEOLOGIE - Florin VLAD
 ARTĂ - Ana-Amelia DINCĂ
 MUZICĂ - Nicolae ROTARU, Ștefan NEAGU
 ETNOGRAFIE, TRADIȚII POPULARE - Răzvan
 CIUCĂ, Cristi OBREJAN
 EVENIMENT CULTURAL - Nicolae TACHE, Doina
 ROȘCA
 INTERVIU, REPORTAJ - Ion ALECU
 MINORITĂȚI - Gh. PĂUN - Ialomițeanu
 REDACTOR ȘEF - Gheorghe DOBRE
 Culegere și tehnoredactare computerizată - Maria Ioniță

Tiparul executat la S.C. „Tigris Com” S.R.L.
 Slobozia - Ialomița, Cod. 8400, str. Ianache, Lot 2
 Tel. 0243 234480; 0744 356 593, E-MAIL: TIGRIS-COM@xnet.ro

Revista poate fi procurată din rețeaua CARTEXIM, de la sediul redacției și de la Biblioteca Municipală Urziceni

ADMINISTRAȚIA

SLOBOZIA,
 Str. Matei Basarab, Nr.26
 Centrul Cultural „Ionel Perlea” Et.1
 CONT: RO 92CECEI0143ROL0000002
 Suc. CEC Slobozia

Revista „HELIUS” figurează în catalogul publicațiilor interne la nr.9028

Sponsori: STRUCTURAL CONS Slobozia, CONMET Slobozia, TRANSMIM Slobozia, VIVANI Slobozia, CONSTRIF Slobozia